

Hallituksen esitys eduskunnalle työeläkelakien ja maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi työntekijän eläkelakia, yrittäjän eläkelakia, maatalousyrittäjän eläkelakia, merimieseläkelakia, julkisten alojen eläkelakia, Eläketurvakeskuksesta annettua lakia, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilakia sekä valtion varoista suoritettava eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annettua lakia.

Esityksen mukaan työeläkelakien säännöksiä työeläkeotteen antamisesta muutettaisiin sähköisen työeläkeotteen sekä työeläkejärjestelmän sähköisten asiointipalvelujen käytön edistämiseksi. Syksystä 2026 alkaen vuosittain annettava, syntymävuosiluokkakohaisia eläkeikärajoja koskeva asetus voitaisiin antaa enintään kuukautta nykyisen säännöksen sallimaa myöhemmin.

Eläkelaitoksen työkyvyttömyyseläkkeen rahastointivastuuseen liittyvää ansiorajaa korotettaisiin niin, että se jatkossa rajaisi kaikkein lyhimmat, korkeintaan keskimäärin muutaman kuukauden mittaiset työsuhteet rahastoinnin piiristä pois. Ansiorajan korottamisen tavoitteena on ottaa huomioon työnantajan rajalliset vaikutusmahdollisuudet työntekijöiden työkyvyttömyysriskiin lyhyissä työsuhteissa sekä keventää rahoituksen toimeenpanoa.

Apurahalla tieteellistä tutkimusta tekevien tai taiteellista toimintaa harjoittavien eläkevakuuttamista koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että apurahansaajalle vahvistettu työtulo voitaisiin tietyin edellytyksin apurahansaajan hakemuksesta tarkistaa kesken vakuutuskauden, kun apurahansaajan työskentelyssä tapahtuu muutoksia. Muutosten myötä apurahansaajan työskentely ja siihen liittyvä sosiaaliturva kohdentuisivat oikea-aikaisesti myös silloin, kun apurahansaajan työskentelyssä tapahtuu olennaisia muutoksia.

Eläketurvakeskuksen oikeutta saada tietoja valvontaa varten täydennettäisiin. Tavoitteena on lisätä Eläketurvakeskuksen edellytyksiä valvoa osakeyhtiöiden osakkaiden vakuuttamisvelvollisuutta. Lisäksi säännös Eläketurvakeskuksen oikeudesta saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan uudistettaisiin.

Työeläkelakeihin ehdotetaan tehtäväksi myös eräitä teknisluonteisia muutoksia.

Esitys liittyy valtion vuoden 2024 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	5
1 Asian tausta ja valmistelu	5
1.1 Tausta	5
1.2 Valmistelu	5
2 Nykytila ja sen arviointi.....	6
2.1 Yleistä työeläkejärjestelmästä	6
2.2 Sähköisen työeläkeotteen käyttö	7
2.3 Eläkeikärajojen vahvistaminen asetuksella vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneille ...	8
2.4 Rahastointirajan muutos	9
2.4.1 Yleistä rahastoinnista	9
2.4.2 Yleistä työeläkevakuutusmaksusta.....	9
2.4.3 Työkyvyttömyyseläkkeiden rahastointi	10
2.4.4 Nykytilan arviointi	11
2.5 ETK:n oikeus saada tietoa valvontaa varten	12
2.6 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen.....	13
2.7 ETK:n oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan ...	15
2.8 Eräitä teknisiä muutoksia	16
3 Tavoitteet	17
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	18
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	18
4.1.1 Sähköisen työeläkeotteen käytön edistäminen.....	18
4.1.2 Eläkeikärajojen vahvistaminen asetuksella vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneille	18
4.1.3 Rahastointirajan muutos.....	20
4.1.4 ETK:n oikeus saada tietoa valvontaa varten	20
4.1.5 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen.....	21
4.1.6 ETK:n oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan ..	22
4.1.6.1 Yleistä ehdotettavista muutoksista.....	22
4.1.6.2 Henkilötietojen käsittelyn perusta.....	23
4.1.7 Teknistä käyttöyhteyttä koskevien säännösten kumoaminen.....	25
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	26
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	26
4.2.1.1 Sähköisen työeläkeotteen käytön edistäminen.....	26
4.2.1.2 Rahastointirajan muutos.....	26
4.2.1.3 ETK:n oikeus saada tietoa valvontaa varten	28
4.2.1.4 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen.....	28
4.2.1.5 ETK:n oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan	28
4.2.2 Vaikutukset sosiaaliturvan toimeenpanoon sekä viranomaisten ja muiden toimijoiden toimintaan	29
4.2.2.1 Eläkeikärajojen vahvistaminen asetuksella vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneille	29
4.2.2.2 Rahastointirajan muutos.....	29

4.2.2.3 ETK:n oikeus saada tietoja valvontaa varten	29
4.2.2.4 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen	29
4.2.2.5 ETK:n oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan	30
4.2.3 Vaikutukset työnantajiin ja apurahanmyöntäjiin	31
4.2.3.1 Rahastointirajan muutos	31
4.2.3.2 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen	32
4.2.4 Sukupuolivaikutukset	32
4.2.4.1 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen	32
4.2.4.2 Muut ehdotukset	32
4.2.5 Vaikutukset etuudensaajiin	32
4.2.5.1 Sähköisen työeläkeotteen käytön edistäminen	32
4.2.5.2 Eläkeikärajojen vahvistaminen asetuksella vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneille	33
4.2.5.3 ETK:n oikeus saada tietoja valvontaa varten	33
4.2.5.4 ETK:n oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan	33
4.2.5.5 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen	34
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	34
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	34
5.1.1 Rahastointirajan muutos	34
6 Lausuntopalaute	35
7 Säännöskohtaiset perustelut	36
7.1 Työntekijän eläkelaki	36
7.2 Yrittäjän eläkelaki	38
7.3 Maatalousyrittäjän eläkelaki	40
7.4 Merimieseläkelaki	42
7.5 Julkisten alojen eläkelaki	43
7.6 Laki Eläketurvakeskuksesta	43
7.7 Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki	48
7.8 Laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta	48
8 Lakia alemman asteinen sääntely	48
9 Voimaantulo	48
10 Suhde muihin esityksiin	49
10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä	49
10.2 Suhde talousarvioesitykseen	49
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	49
11.1 ETK:n oikeus saada tietoja valvontaa sekä tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaa varten	49
11.1.1 Arvioinnin perusteet	49
11.1.2 Arviointi ETK:n valvonnan tiedonsaannin laajentamisen osalta	50
11.1.3 Arviointi ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tiedonsaantia koskevan ehdotuksen osalta	50
11.2 Johtopäätökset	51
LAKIEHDOTUKSET	52

1. Laki työntekijän eläkelain muuttamisesta	52
2. Laki yrittäjän eläkelain muuttamisesta.....	54
3. Laki maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta	57
4. Laki merimieseläkelain muuttamisesta	60
5. Laki julkisten alojen eläkelain muuttamisesta	63
6. Laki Eläketurvakeskuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta	65
7. Laki maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain 5 ja 54 §:n muuttamisesta	67
8. Laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain 1 ja 9 §:n muuttamisesta	68
LIITE	69
RINNAKKAISTEKSTIT	69
1. Laki työntekijän eläkelain muuttamisesta	69
2. Laki yrittäjän eläkelain muuttamisesta.....	74
3. Laki maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta	78
4. Laki merimieseläkelain muuttamisesta	83
5. Laki julkisten alojen eläkelain muuttamisesta	87
6. Laki Eläketurvakeskuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta	90
7. Laki maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain 5 ja 54 §:n muuttamisesta	93
8. Laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain 1 ja 9 §:n muuttamisesta	95

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Työeläkelainsäädännössä on todettu eräitä täsmennys- ja kehittämistarpeita. Esiin on noussut tarve kehittää työeläkelakien säännöksiä työeläkeotteen antamisesta siten, että muutokset edistäisivät sähköisen työeläkeotteen käyttöä silloin, kun työeläkelaitoksen asiakas käyttää työeläkejärjestelmän sähköisiä asiointipalveluja.

Lisäksi on ilmennyt, että syksystä 2026 alkaen vuosittain annettavan, syntymävuosiluokkakoh- taisia eläkeikärajoja koskevan asetuksen antamiselle työeläkelaeissa määritelty ajallinen taka- raja saattaa käytännössä osoittautua liian kireäksi, ottaen huomioon tarvittavien kuolevuustilas- tojen vuosittaisen valmistumisen ajankohta. Mainittua takarajaa olisi tämän vuoksi tarpeen siir- tää kuukaudella eteenpäin.

Eläkelaitoksen työkyvyttömyyseläkkeen rahastointivastuuseen liittyvää ansiorajaa, josta sääde- tään työntekijän eläkelaiissa ja merimieseläkelaiissa, on todettu olevan perusteltua korottaa. Osa kaikkein lyhimmistä työsuhteista jäisi tällöin säännöksen soveltamisen ulkopuolelle. Ansiorajan korotus on nähty tarpeelliseksi, koska työnantajan on vaikea vaikuttaa työntekijöiden työkyvyt- tömyysriskiin lyhyissä muutaman kuukauden työsuhteissa. Muutoksesta seuraavaa rahastoinnin toimeenpanon keventymistä on pidetty myös tarkoituksenmukaisena. Muutosta on valmisteltu osana työmarkkinakeskusjärjestöjen keinoja parantaa pääministeri Sanna Marinin hallitusohjel- man mukaisesti osatyökykyisten ja vaikeasti työllistyvien työllistymistä. Muutosta selvitettiin vuonna 2022 alustavasti Työeläkevakuuttajat Telan laskuperustejaoksessa osana muuta työky- vyttömyyseläkkeiden rahoituksen ja laskuperusteiden kehittämistä.

Lisäksi on ilmennyt tarve täsmentää ja täydentää Eläketurvakeskuksen (ETK) tiedonsaantioi- keuksiin liittyvää sääntelyä. Valvonnan osalta olisi tarpeen vahvistaa Eläketurvakeskuksen edellytyksiä valvoa osakeyhtiön osakkaiden yrittäjän eläkelain mukaista vakuuttamisvelvolli- suutta. Eläketurvakeskuksesta annettuun lakiin sisältyvä, tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimin- nan tiedonsaantioikeutta koskeva säännös puolestaan vaatii uudistamista epätasällisyytensä vuoksi ja kirjoittamistavaltaan vanhentuneena.

Apurahalla tieteellistä tutkimusta tekevien tai taiteellista toimintaa harjoittavien osalta on nous- sut esiin tarve mahdollistaa apurahansaajan työtulon tarkistaminen kesken vahvistetun apuraha- kauden tilanteissa, joissa apurahansaajan työpanoksessa tapahtuu muutoksia esimerkiksi osit- taisen perhevapaan tai apurahansaajan tapaturman vuoksi osittain heikentyneen työkyvyn takia. Koska MYEL-vakuutusta ei voida tällä hetkellä tarkistaa kesken vakuutuskauden, työpanoksen muutoksen seurauksena työskentely voi jatkua pidempään kuin MYEL-vakuutuksessa vahvis- tetun vakuutuskauden ajan, jolloin työskentely ja siihen liittyvä sosiaaliturva eivät kohdennu oikea-aikaisesti. Tällöin myöskään MYEL-vakuutukseen liittyvä työtapaturma- ja ammattitau- turva ei kohdistu oikea-aikaisesti apurahansaajan todelliselle työskentelyajalle.

Työeläkelakien osalta tiedossa on lisäksi eräitä teknisluonteisia muutostarpeita.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Valmisteluun ovat osallistu- neet ETK, Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Suomen

Ammattiliittojen keskusjärjestö SAK, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK, Akava ja Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT.

Esitystä on käsitelty kuntien eläkeneuvottelukunnassa, jossa ovat edustettuina kunnalliset pääsopijajärjestöt ja kuntatyönantaja, sekä valtion eläkeneuvottelukunnassa, jossa ovat edustettuina valtion henkilöstöä edustavat pääsopijajärjestöt.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö lähetti luonnoksen hallituksen esitykseksi lausunnoille 15 päivänä kesäkuuta 2023. Lausuntoja pyydettiin valtiovarainministeriöltä, muilta esityksen kannalta keskeisiltä viranomaisilta, keskeisiltä työmarkkinajärjestöiltä ja työeläkealan toimijoilta. Lausuntoja tuli yhteensä 14 kappaletta. Lausunnoista on tehty yhteenveto, joka on luettavissa valtioneuvoston hankeikkunassa (asian hankenumero on STM025:00/2023). Suurimmalla osalla lausunnonantajista ei ollut huomautettavaa esitysluonnoksen johdosta.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Yleistä työeläkejärjestelmästä

Suomessa työeläketurva kattaa lähes kaiken ansiotyön ja työeläkelakeja on useita. Palkansaajat ansaitsevat työeläketurvaa pääasiassa työntekijän eläkelain (395/2006, TyEL), merimieseläkelain (1290/2006, MEL) ja julkisten alojen eläkelain (81/2016, JuEL) mukaan. JuEL sisältää kunnan, valtion, evankelis-luterilaisen kirkon, Kelan toimihenkilöiden ja Suomen Pankin henkilöstön eläketurvaa koskevat säännökset.

Työeläkejärjestelmän piiriin kuuluvat kaikki työsuhteessa olevat sekä yrittäjä- tai maatalousyrittäjätoimintaa harjoittavat henkilöt, joiden ansiotoiminta ylittää lain edellyttämät vähimmäisehdot. Yrittäjätoiminta vakuutetaan joko yrittäjän eläkelain (1272/2006, YEL) tai maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006, MYEL) mukaan.

Työeläketurva järjestetään yksityisellä puolella suurimmaksi osaksi vakuutus sopimuksin. Julkisella puolella palkansaajat kuuluvat lähtökohtaisesti automaattisesti työnantajansa kautta julkisen puolen eläkelakien piiriin. Työeläkejärjestelmä perustuu ansaintaperiaatteelle eli eläke karttuu työansioden perusteella. Samojen työansioden perusteella määräytyy työeläkevakuutusmaksu. Mitä suuremmista ansioista on kyse, sitä suurempi on työeläke ja työeläkevakuutusmaksu.

Yksityisten alojen työeläkelakien toimeenpano on hajautettu useiden yksityisoikeudellisten eläkelaitosten hoidettavaksi. Hajautetulla toimeenpanolla tavoitellaan riskien hajautusta sekä kilpailun mukanaan tuomia hyötyjä, kuten parempia sijoitustuottoja ja kehittyneitä palveluja.

TyEL:n mukaisen työeläketurvan toimeenpanosta huolehtivat työeläkevakuutusyhtiöistä annetussa laissa (354/1997) tarkoitetut työeläkevakuutusyhtiöt sekä eläkesäätiöistä ja eläkekassoista annetussa laissa (946/2021) tarkoitetut lakisäateistä eläkevakuutusta harjoittavat eläkekassat ja eläkesäätiöt. Työnantaja valitsee, missä eläkelaitoksessa työntekijöiden eläketurva järjestetään. Eläkesäätiöt ja -kassat hoitavat vain niihin kuuluvien työnantajien eläketurvaa. Yksityisen sektorin vakuutetuista 98 prosenttia on vakuutettu työeläkevakuutusyhtiöissä ja muut eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa. Vakuutusmaksutulolla mitatut markkinaosuudet ovat lähes samat. Vuoden 2022 lopussa työeläkevakuutusyhtiöitä oli 4, lakisäateistä työeläketurvaa hoitavia eläkesäätiöitä 7 ja eläkekassoja 4.

Hajautetusta toimeenpanosta huolimatta eläkettä voi hakea yhdellä eläkehakemuksella. Yleensä koko työeläketurva maksetaan vain yhdestä eläkelaitoksesta, vaikka eläkkeensaajan eläketurva

olisikin työuran aikana järjestetty useassa yksityisten alojen tai julkisen alan eläkelaitoksessa. Tätä periaatetta kutsutaan viimeisen eläkelaitoksen periaatteeksi. Työntekijän oikeudet ja toisaalta eläkelaitoksen velvollisuudet vakuutettua kohtaan on kirjattu TyEL:iin, jossa todetaan muun muassa, että eläkelaitoksen on ratkaistava eläkehakemus viipymättä saatuaan tarpeelliset selvitykset.

2.2 Sähköisen työeläkeotteen käyttö

Työntekijälle annetaan hänen eläkkeeseen oikeuttavista ansioistaan säännöllisin väliajoin työeläkeote. Työeläkeote annetaan sähköisesti tai kirjallisesti. Kirjallisen työeläkeotteen ensisijaisuudesta on säädetty työeläkelaeissa kuten TyEL:n 75 a §:ssä. Kirjallisen työeläkeotteen valitseminen ei vaadi työntekijältä toimenpiteitä, vaan eläkelaitos lähettää sen oletusarvoisesti automaattisesti. Jos työntekijä haluaa vain sähköisen työeläkeotteen, tulee hänen erikseen valita sähköinen työeläkeote eläkelaitoksen asiointipalvelussa.

Suomessa asuvalle työntekijälle, joka ei ole valinnut sähköistä työeläkeotetta, lähetetään kirjallinen työeläkeote joka kolmas vuosi. Kunakin vuonna työeläkeotejakelussa mukana olevat on käytännössä valittu syntymäkuukauden perusteella (yhtenä vuonna tammi–huhtikuussa syntyneet, seuraavana touko–elokuussa syntyneet ja kolmantena syys–joulukuussa syntyneet). Kirjallisesta työeläkeotejakelusta on kuitenkin voitu karsia ne työntekijät, jotka ovat saaneet tai käyneet verkkopalvelussa katsomassa työeläkeotteensa jo aiemmin kyseisen lähettämivuoden aikana. Jos työeläkeotteen jakeluvuorossa oleva työntekijä on katsonut työeläkeotteen verkkopalvelussa esimerkiksi edellisen vuoden joulukuussa, ei työntekijää ole voitu karsia jakelusta.

Ennen vuotta 2022 kirjallisella työeläkeotteella näytettiin koko työntekijän työhistoria, mutta vuodesta 2022 lähtien kirjallisella työeläkeotteella näytettävät tiedot on työeläkealan yhteisen työeläkeotepalvelun uudistuksessa supistettu lain mukaiselle tasolle, jonka jälkeen työntekijän koko työhistoria löytyy vain sähköiseltä työeläkeotteelta. Kirjallisella työeläkeotteella ilmoitetaan eläkkeeseen oikeuttavat ansiot kuudelta työeläkeotteen antamisvuotta edeltävältä vuodelta ja kirjallisella työeläkeotteella ohjeistetaan asiakasta siirtymään sähköiselle työeläkeotteelle tarkistamaan kuutta vuotta vanhempi työhistoria. Myös tällä muutoksella on pyritty ohjaamaan vakuutettuja eläkelaitosten sähköisten palvelujen piiriin. Asiakas saa kuitenkin edelleen erikseen pyydettäessä koko työhistorian kattavat tiedot myös kirjallisesti.

Työeläkeote lähetettiin aluksi vuosittain, mutta vuodesta 2012 lähtien yksityisten alojen eläkelaitokset ovat lähettäneet kirjallisen työeläkeotteen vakuutetuille joka kolmas vuosi. Sähköisenä työeläkeotteen voi tarkistaa Työeläke.fi-verkkopalvelussa tai oman työeläkelaitoksen verkkopalvelussa milloin tahansa. Keva antaa työeläkeotteen pääsääntöisesti sähköisenä eikä julkisella alalla ole vastaavaa sääntelyä työeläkeotteesta kuin yksityisellä sektorilla. JuEL:ssa on ainoastaan tavoite-eläkeikää koskeva säännös, jonka mukaan työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio työntekijän tavoite-eläkeiästä sekä arvio vanhuuseläkkeen määrästä, lähetetään säädettyinä ajan-kohtana ennen alinta tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikää.

Eläkelaitosten asiakaspalvelussa on nähtävissä selvä asiakkaiden asenteiden muuttuminen sähköisen palvelun hyväksi ja kirjallisesta työeläkeotejakelusta saadaan jonkin verran kielteistä palautetta. Lisäksi postinkulun virheistä ja epävarmuudesta tulee palautetta aiempaa enemmän: työeläkeotteita on päätynyt väärin ihmisten käsiin ja tietosuojia on voinut vaarantua esimerkiksi muuttotilanteissa. Kirjallisia työeläkeotteita myös palautuu paljon väärin osoitetietojen vuoksi.

Vuonna 2022 kirjallisia vuosiotteita lähetettiin postitse vajaat 850 000 kappaletta. Koko työeläkeotejakelumäärä on jaettu kolmeen osaan eli koko määrästä lähetetään noin 1/3 vuosittain.

Sähköisiä työeläkeotteita käytiin katsomassa lähes 700 000 kertaa. Luku ei kuitenkaan kerro henkilömäärää, vaan sama henkilö on voinut käydä katsomassa monta kertaa oman sähköisen työeläkeotteensa. Sähköisen työeläkeotteen oli vuodenvaihteessa 2022–2023 valinnut noin 20 prosenttia kaikista vakuutetuista.

2.3 Eläkeikärajojen vahvistaminen asetuksella vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneille

Työeläkelaeissa säädetään eläketurvan sopeuttamisesta yleisen eliniän odotteen muutokseen. Sopeuttamisen keinoina ovat – TyEL:n 82 §:n ja muiden työeläkelakien vastaavien säännösten mukaan – vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneiden eläkeiän kytkeminen yleisen eliniän odotteen muutokseen, mistä säädettiin vuonna 2017 voimaan tulleen eläkeuudistuksen yhteydessä, sekä elinaikakertoimen soveltaminen alkaviin eläkkeisiin. Yleisen eliniän odotteen muutokseen sopeutetaan vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneiden alin vanhuuseläkeikä, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja ja työuraeläkkeen alaikäraja. Kuhunkin syntymävuosiluokkaan sovellettavat ikäraajat vahvistetaan sille vuodelle, jonka aikana työntekijä täyttää 62 vuotta. Ensimmäinen vuosi, jolle ikäraajat on vahvistettava, on näin ollen vuosi 2027, jonka aikana vuonna 1965 syntyneet täyttävät 62 vuotta.

Sosiaali- ja terveysministeriölle osoitetusta asetuksenantovaltuudesta sekä eläkeikärajojen ja elinaikakertoimen vahvistamisen lakisääteisistä määräajoista säädetään TyEL:n 83 §:n 5 momentissa. Tämän mukaan sosiaali- ja terveysministeriö vuosittain vahvistaa asetuksella ensin 82 §:ssä tarkoitetut ikäraajat viimeistään kahta kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta ja sen jälkeen 82 §:ssä tarkoitetun elinaikakertoimen viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, josta kerrointa sovelletaan. Ensimmäinen eläkeikärajojen vahvistamista koskeva asetus on siten annettava viimeistään vuoden 2026 lokakuussa.

TyEL:n 83 §:n mukaan vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneen työntekijän alin vanhuuseläkeikä määrätään siten, että alimman vanhuuseläkeiän ja 18 ikävuoden erotuksen suhde alimmassa vanhuuseläkeiässä laskettuun elinajanodotteeseen pysyy määritellyn suuruisena: suhteen tulee olla sama kuin se on vuonna 2025. Elinajanodote lasketaan käyttäen kulloisenkin viiden viimeisen vuoden käytettävissä olevia Tilastokeskuksen kuolevuustilastoja. Vuoden 2025 suhdetta laskettaessa alimpana vanhuuseläkeikänä käytetään 65 vuotta ja elinajanodote lasketaan Tilastokeskuksen vuosien 2020–2024 kuolevuustilastojen perusteella. Lainkohdan mukaan saman viiden vuoden jakson kuolevuustilastoja käytetään myös elinaikakertoimen laskennassa. Vahvistettava alin vanhuuseläkeikä lasketaan kuukauden tarkkuudella ja se voi poiketa edellisestä vahvistetusta alimmasta vanhuuseläkeikästä enintään kahdella kuukaudella. Kun alin vanhuuseläkeikä tämän mukaisesti ensimmäisen kerran vahvistetaan vuonna 1965 syntyneille työntekijöille vuodelle 2027, se voi näin ollen olla korkeintaan 65 vuotta ja 2 kuukautta ja on vähintään 64 vuotta ja 10 kuukautta. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen ja työuraeläkkeen alaikäraajat puolestaan määräytyvät vahvistetun alimman vanhuuseläkeiän mukaan: näitä ikärajoja tarkistetaan vastaavasti yhtä monella kuukaudella kuin alin vanhuuseläkeikä poikkeaa edellisestä vahvistetusta alimmasta vanhuuseläkeikästä.

Eläkeikärajojen vuosittaiselle vahvistamiselle säädetty aikaraja on nyttemmin havaittu ongelmalliseksi tarvittavien tilastotietojen saatavuuden näkökulmasta. Tilastokeskuksen uusimmat kuolevuustilastot, joita lain mukaan tarvitaan elinajanodotteen laskemiseksi, on kahtena viime vuonna julkaistu 22.10.2021 ja 21.10.2022. Joinakin aiempina vuosina tilastot ovat valmistuneet julkaistaviksi useita päiviä tätä myöhemmin lokakuussa. Tilastokeskukselta saadun tiedon mukaan ei ole näköpiirissä, että kuolevuustilastojen valmistumista olisi edellytyksiä aikaistaa, ottaen huomioon tarvittavien tietojen saapuminen Tilastokeskukseen. Tarvittavat tilastotiedot eivät näin ollen välttämättä ole saatavilla riittävän aikaisin sen varmistamiseksi, että sosiaali- ja

terveysministeriö ehtii antaa eläkeikärajojen vahvistamista koskevan asetuksen lokakuun aikana, ottaen huomioon myös asetuksen valmistelun ja käsittelyn vaatiman ajan. Riskinä on, että eteen tulee tilanteita, joissa nykyistä laissa säädettyä määräaika ei pystytä noudattamaan tai se ei jätä aikaa tarpeelliselle valmistelulle. Eläkeikärajoja koskevan asetuksen antamiselle säädettyä aikarajaa olisi tämän vuoksi perusteltua muuttaa siten, että asetuksen antamiselle jäisi Tilastokeskuksen kuolevuustilastojen saatavuus huomioon ottaen riittävästi aikaa. Näin nykyisen säännöksen mukaisen aikarajan synnyttämä kiire tai mahdolliset viiveet tilastojen julkaisemisessa eivät vaarantaisi säädetyn määräajan noudattamista.

2.4 Rahastointirajan muutos

2.4.1 Yleistä rahastoinnista

Yksityisten alojen työntekijöiden työeläkkeet rahoitetaan osittain rahastoivalla periaatteella. Osa työntekijöiden ansaitsemista, tulevaisuudessa maksettavista eläkkeistä rahastoidaan vuosittain etukäteen ja loppuosa rahoitetaan aikanaan eläkettä maksettaessa työssäkäyvältä väestöltä kerättävistä työeläkevakuutusmaksuista. Jälkimmäistä rahoitustapaa kutsutaan jakojärjestelmäksi. Osittain rahastoivassa järjestelmässä osa työeläkevakuutusmaksusta siis menee rahastoitavaksi ja osa sinä vuonna maksettavien eläkkeiden maksuun. Vuonna 2022 tulevia eläkkeitä varten rahastotiin noin 3,2 miljardia euroa, joka on noin viidesosa eläkemaksutulosta. Vuoden 2022 yksityisen sektorin eläkemenosta oli noin 20 miljardia euroa ja noin viidesosa eläkemenosta kustannettiin rahastoiduilla varoilla. Yrittäjien eläkejärjestelmä perustuu kokonaan jakojärjestelmään.

Yksityisen sektorin työeläkejärjestelmän TyEL-MEL -eläkemenosta vuonna 2022 noin 75 prosenttia oli eläkelaitosten yhteisesti kustannettavaa. Yksittäinen eläkelaitos vastaa eläkkeestä vain siltä osin kuin se on rahastoitu kyseessä olevassa eläkelaitoksessa. Loppuosasta eläkelaitokset vastaavat yhteisesti niin kutsuttuina tasauseläkkeinä. Eläkkeiden rahastointiperiaatteet vaihtelevat eläkelajeittain. Rahastoituja eläkeosia on vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeissä. Vanhuuseläkkeiden osalta tasauseläkemenosta on noin 75 prosenttia ja työkyvyttömyyseläkkeiden osalta noin 45 prosenttia eläkemenosta. Perhe-eläkkeet, osittain varhennetut vanhuuseläkkeet ja työuraeläkkeet kustannetaan kokonaan tasausjärjestelmästä. Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkkeitä ei rahastoida etukäteen vaan ne kustannetaan yrittäjiltä ja maa-talousyrittäjiltä perityillä vakuutusmaksuilla ja valtion osuudella.

2.4.2 Yleistä työeläkevakuutusmaksusta

Yksityisen sektorin työeläkejärjestelmän rahoituksesta vastaavat työnantajat ja työntekijät TyEL:n 152 §:n ja MEL:n 141 §:n mukaan. Valtio osallistuu MEL:n mukaisten eläkkeiden kustantamiseen MEL:n 152 §:n mukaan.

Työntekijät ja työnantajat maksavat työeläkevakuutusmaksua, joka lasketaan prosentteina työntekijän palkasta. Vuonna 2023 TyEL:n mukainen keskimääräinen maksu on yhteensä 24,85 prosenttia palkasta, josta työnantajan maksama osuus on keskimäärin noin 17,4 prosenttia. Työntekijältä perittävä maksuosuus vaihtelee iän mukaan; alle 53-vuotiaiden ja 63 vuotta täyttäneiden työntekijöiden maksama maksu on 7,15 prosenttia ja 53–62-vuotiaiden 8,65 prosenttia. Työntekijältä perittävä maksuosuus määritellään TyEL:n 153 §:ssä. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksella vuosittain työntekijän työeläkevakuutusmaksuprosentin määrän.

Työnantajat tilittävät työntekijöidensä puolesta työeläkevakuutusmaksut omille eläkelaitoksilleen, joissa ovat hoitaneet työntekijöiden eläkevakuuttamisen. Eläkelaitokset kustantavat työeläkevakuutusmaksuilla kulloinkin vastuullaan olevia työeläkkeitä ja toisaalta varautuvat työ-

eläkevakuutusmaksuja rahastoimalla myös tulevien eläkkeiden maksamiseen. Eläkelaitosten on sijoitettava työeläkevakuutusmaksuista rahastoimensa osuudet turvaavasti ja tuottavasti.

Työeläkevakuutusmaksu ei ole kaikille työnantajille saman suuruinen. Jos työnantaja on hoitanut työeläkevakuuttamisen eläkesäätiössä tai eläkekassassa, vakuutusmaksu määräytyy eri perustein ja on siten erisuuruinen kuin työeläkevakuutusyhtiöstä otettuna.

Myös niiden työnantajien, jotka ottavat vakuutuksen työeläkevakuutusyhtiöstä, työeläkevakuutusmaksut vaihtelevat riippuen yrityksen koosta, työkyvyttömyysriskistä sekä työeläkevakuutusyhtiön hoitokustannusmaksusta ja asiakashyvitysten suuruudesta. Jos työnantaja on valinnut eläketurvan järjestämisen työeläkevakuutusyhtiössä, työeläkevakuutusmaksu määräytyy TyEL:n 166 §:ssä mainittujen laskuperusteiden mukaisesti. Työeläkeyhtiöt hakevat vahvistuksen laskuperusteille sosiaali- ja terveysministeriöltä. Vakuutusmaksujen laskuperusteista on käytävä ilmi, miten vakuutusmaksut lasketaan ja miten vakuutusmaksu jakautuu eri kululajeja varten perittäviin osiin. TyEL:n 169 §:n 2 momentin mukaan laskuperusteet voidaan laatia siten, että työnantajan toteutunut työkyvyttömyyseläke- ja kuntoutusrahakorvausmeno otetaan huomioon vakuutusmaksua määrättäessä.

2.4.3 Työkyvyttömyyseläkkeiden rahastointi

TyEL:n 175 §:n 1 momentin mukaan eläkelaitoksen vastuu eli rahastoitu osa työkyvyttömyyseläkkeen kustannuksista syntyy, jos eläkkeensaajalla on TyEL:n 76 §:n mukaisen tarkasteluajan kahden viimeisen kalenterivuoden aikana (vastuunjaon tarkastelu-aika) vakuutettuja työansioita vähintään 12 566,70 euroa (vuoden 2004 tasossa). TyEL:n 76 §:n 1 momentissa säädetään ns. tulevan ajan tarkasteluajasta eli työkyvyttömyyden alkamisvuotta edeltäneestä 5 kalenterivuoden ajasta. Käytännössä vastuunjaon tarkasteluajalla tarkoitetaan siis työntekijälle myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen eläketapahtumavuotta edeltäviä kahta kalenterivuotta.

TyEL:n 175 §:n 2 momentin mukaan eläkelaitokselle ei tule työkyvyttömyyseläkkeestä rahastoitua osaa, jos se on vakuuttanut eläkkeensaajan ansioita tilapäisen työnantajan osalta tai sopimustyönantajan saman vakuutuksen osalta alle 2 094,45 euroa (vuoden 2004 tasossa) vastuunjaon tarkasteluajana. Alarajan alle jäävien ansioiden tilanteessa työkyvyttömyyseläkekustannuksista vastaavat kaikki eläkelaitokset yhteisesti.

TyEL:n 176 §:n mukaan eläkelaitoksen vastuu kuntoutusrahasta on yhtä suuri kuin 175 §:ssä tarkoitettulla tavalla määräytyvä eläkelaitoksen vastuu sellaisesta työkyvyttömyyseläkkeestä, johon vakuutetulla olisi oikeus, jos hän olisi tullut työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeuttavasti työkyvyttömäksi TyEL:n 28 §:ssä tarkoitettulla hetkellä.

TyEL:n 175 §:n 1 momentin mukaan työkyvyttömyyseläkkeen rahastoidusta osasta vastaavat ne TyEL-eläkelaitokset ja Merimieseläkekassa, joissa on vakuutettu eläkkeensaajan ansioita vastuunjaon tarkasteluajalla. Rahastoitu osa lasketaan kuukausieläkkeestä ja eläke rahastoidaan eläkkeensaajan omaan alimpaan vanhuuseläkeikään asti. Alin vanhuuseläkeikä riippuu eläkkeensaajan syntymävuodesta. Eläkelaitos varautuu työkyvyttömyyseläkkeen rahastointiin vastuuvälillä, joka lasketaan kertomalla rahastoitava vuosieläke pääoma-arvokertoimella.

Kunkin TyEL-eläkelaitoksen tai Merimieseläkekassan vastuulle tuleva rahastoitu osa on se osuus koko TyEL- ja MEL-eläkkeen alkamisajankohtaa vastaavasta määrästä, joka vastaa kyseisessä eläkelaitoksessa vakuutettujen TyEL:n tai MEL:n mukaisten työansioiden osuutta kai-kista vastuunjaon tarkasteluajan ansioista ja etuuksista.

MEL:n 156 §:ssä ja 157 §:ssä on säädetty TyEL:n 175 §:ää ja TyEL:n 176 §:ää vastaava sisältö.

Eläkelaitoksen tulee kattaa työeläkevakuutusmaksun työkyvyttömyysoamalla sen vastuulla oleva työkyvyttömyyseläkemeno. Työeläkevakuutusmaksun tasausosalla katetaan eläkelaitosten yhteisellä vastuulla oleva eläkemeno.

Työeläkevakuutusyhtiöiden työeläkevakuutusmaksun työkyvyttömyysoosan laskuperusteissa on suurten sopimustyönantajien osalta otettu huomioon työnantajan toteutunut työkyvyttömyys- ja kuntoutusrahakorvausmeno TyEL:n 169 §:n 2 momentin mukaisesti. Suurella työnantajalla tarkoitetaan työnantajaa, jonka työntekijöiden yhteenlaskettu palkkasumma vuonna 2023 on noin yli 2,2 miljoonaa euroa vuodessa. Toteutunut työkyvyttömyys- ja kuntoutusrahakorvausmenona on laskuperusteissa huomioitu työeläkevakuutusyhtiön vastuulle tuleva rahastoitu eläkemeno tietyn säännöin. Näin ollen suuret työnantajat ovat vastuullisia kattamaan työkyvyttömyyseläkkeelle joutuvien työntekijöidensä eläkkeiden rahastoitujen osien kustannukset tietyiltä osin tämän ns. maksuluokkamallin kautta.

Pientyönantajilla, joiden vuoden 2023 palkkasumma on korkeintaan noin 2,2 miljoonaa euroa, koko eläkevakuutusmaksu on työntekijöiden iästä ja niiden omista työkyvyttömyyseläkkeistä riippumaton tasamaksu.

Maksuluokkamallin tarkoituksena on ollut luoda suuremmille työnantajille taloudellinen kannustin pyrkiä vähentämään työkyvyttömyyseläkkeitä erilaisilla ennaltaehkäisevillä toimilla ja siten pidentää työuria. Työnantajat eivät voi suoraan vaikuttaa työkyvyttömyyseläkepäätöksiin, mutta voivat alentaa työntekijöidensä työkyvyttömyysriskiä esimerkiksi panostamalla työturvallisuuteen ja työhyvinvointiin. Työnantaja voi myös tarjota työntekijälleen kuntoutusta tai kevyempiä työtehtäviä, jos työntekijän työkyky heikentyy tai uhkaa heikentyä.

Maksuluokkamallissa työnantaja ei vastaa suoraan tietyn työkyvyttömyyseläkkeen kustannuksista, vaan tarkoituksena on asettaa työnantajien työkyvyttömyysmaksu niiden työkyvyttömyysriskin mukaiseksi. Mallissa työnantajan palveluksessa olleiden työntekijöiden työkyvyttömyyseläkkeet vaikuttavat työnantajan riskitason laskentaan, ja työnantajat maksavat työkyvyttömyysriskitasonsa mukaista työeläkemaksuun sisältyvää työkyvyttömyysmaksua, joka määritellään tariffien avulla. Työkyvyttömyysmaksu on jaettu perustariffiosaan ja työnantajan suhteellisen työkyvyttömyysriskitason mukaan määräytyvään maksuluokkaosaan. Maksuluokkia on 11. Mitä suurempi työnantajan laskettu riskitaso on, sitä suurempi on myös maksuluokka.

Työkyvyttömyysmaksun suuruuteen vaikuttavat työnantajan koko, henkilöstön ikärakenne sekä työnantajakohtainen työkyvyttömyyseläkemeno. Työnantajan koko määrittää riskitason painoarvon sen työkyvyttömyyseläkemaksun laskennassa siten, että perustariffimaksun osuus työkyvyttömyyseläkemaksussa muuttuu lineaarisesti 100 prosentista nolnaan työnantajan palkkasumman kasvaessa. Vastaavasti maksuluokkamaksun osuus työkyvyttömyyseläkemaksussa muuttuu lineaarisesti nollasta 100 prosenttiin työnantajan palkkasumman kasvaessa. Jos työnantajan palkkasumma vuonna 2023 on vähintään noin 35,2 miljoonaa euroa, työnantajan työkyvyttömyysmaksu määräytyy kokonaan maksuluokkamallin perusteella. Maksuluokka vaikuttaa työnantajan työkyvyttömyysmaksuun ja työeläkevakuutusmaksuun siten, että korkeampi maksuluokka aiheuttaa myös korkeamman työkyvyttömyysmaksun ja työeläkevakuutusmaksun.

2.4.4 Nykytilan arviointi

Työkyvyttömyyseläkkeen rahastoidun osan laskennassa on ajatuksena, että työntekijän työhistoria vaikuttaa eläkelaitoksen vastuulle tulevaan rahastoituun osaan ja sitä kautta mahdollisesti myös työnantajan maksuun. Rahastoidun osan laskentaan vaikuttavat työntekijän työkyvyttömyyttä edeltävät kahden vuoden vakuutetut ansiot sekä palkattomat etuusansiot ja aiemmat eläkkeet.

Määritettäessä TyEL:n mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen rahastoitua osaa tarkastellaan ensin TyEL:n 175 §:n 1 momentin mukaista ansiorajaa, joka määrittää lasketaanko työkyvyttömyyseläkkeeseen ylipäättään rahastoitua osaa. Tämän jälkeen tarkastellaan, mitkä vakuutusjaksot otetaan mukaan laskentaan TyEL:n 175 §:n 2 momentin ansiorajan perusteella. TyEL:n 175 §:n 2 momentti rajaa rahastoinnin piiristä ne työkyvyttömyyseläkkeet, joissa TyEL:n 175 §:n 1 momentin ansioraja täytyisi useammasta vakuutuksesta yhteensä, mutta yksikään vakuutus ei kuitenkaan yksinään ylittäisi TyEL:n 175 §:n 2 momentin ansiorajaa. Tämän säädöksen tarkoituksena on rajata lyhyistä työsuhteista karttuvan eläketurvan rahastointia ja sen mahdollisia vaikutuksia työnantajan maksuun. Samalla on kevennetty työkyvyttömyyseläkkeiden rahoituksen toimeenpanoa. Rajaus on toisaalta alentanut vakuutusastolla käsiteltävien rahastoitujen osien lukumääriä noin 10 prosentilla ja toisaalta alentanut rahastojen euromäärää vain noin 0,45 prosentilla eli noin kahdella miljoonalla eurolla vuonna 2022.

TyEL:n 175 §:n 2 momentin ansioraja 2 094,45 euroa on alun perin mitoitettu palkansaajan noin yhden kuukauden keskiansion mukaan. Ansiorajaa olisi tarpeen korottaa, koska työnantajan on vaikea vaikuttaa työntekijöiden työkyvyttömyysriskiin lyhyissä muutaman kuukauden työsuhteissa. Samalla kevennettäisiin rahastoinnin toimeenpanoa esimerkiksi kustannustenjaon ja tietojärjestelmien osalta.

Koska TyEL:n 176 §:ssä on viittaus 175 §:ään, muutos koskisi myös kuntoutusrahaa.

2.5 ETK:n oikeus saada tietoja valvontaa varten

Eläketurvakeskuksesta annetun lain (397/2006) 2 §:n mukaan ETK:n tehtävänä on valvoa työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden noudattamista ja ottaa tarvittaessa työnantajan kustannuksella eläkevakuutus siten kuin TyEL:n 186 §:ssä ja 187 §:ssä säädetään. YEL:n 143 §:n ja 144 §:n mukaan ETK valvoo, että yrittäjä täyttää YEL:n mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa ja voi myös ottaa yrittäjän kustannuksella eläkevakuutuksen valitsemastaan eläkelaitoksesta (*pakkovakuuttaminen*). ETK toimii aktiivisesti ja oma-aloitteisesti valvoessaan, että vakuuttamisvelvollisuus hoidetaan ilman viiveitä. ETK käyttää valvonnassaan mm. seuraavia menetelmiä: laajojen vero- ja vakuutustietojen vertailu (massavalvonta), tulorekisteristä saatatavat tiedot, viranomaisyhteistyö ja oma-aloitteinen riskiasiakkaiden seulonta.

YEL:n 151 §:n 1 momentin mukaan ETK:lla on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä saada yrittäjältä, lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalta vakuutus- ja eläkelaitokselta, Verohallinnolta tai muulta viranomaiselta sekä muulta taholta, johon julkisuuslakia sovelletaan, tiedot, jotka ovat välttämättömiä YEL:n 143 §:n 1 momentissa sekä ETK:sta annetun lain 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun valvontavelvollisuuden täyttämiseksi.

YEL:n 151 §:n 2 momentissa säädetään, että ETK:lla on lisäksi valvontavelvollisuuden täyttämiseksi oikeus saada Verohallinnolta joukkotietoina tietoja elinkeinoyhtymien osakkaista sekä liikkeen- ja ammatinharjoittajista. Nämä tiedot mahdollistavat tämän yrittäjäjoukon kattavan valvonnan. Samanlaista tiedonsaantioikeutta ETK:lla ei ole tällä hetkellä osakeyhtiöiden osakkaista.

Tietoja osakeyhtiön omistuksen kautta mahdollisesti YEL:n piiriin kuuluvista yrittäjistä on mahdollista pyytää Verohallinnosta henkilötasolla YEL:n 151 §:n 1 momentin mukaan, mutta ei joukkotietoina. Koska tietojen pyytäminen joukkotietoina ei ole mahdollista, ei tähän isoon yrittäjärühmään voida nykytilassa kohdistaa laajaa massamuotoista valvontaa.

YEL:n mukaan yrittäjänä pidetään osakeyhtiössä johtavassa asemassa työskentelevää osakasta jos:

- 1) osakeyhtiön osakas omistaa yksin yli 30 prosenttia yhtiön osakepääomasta tai hänellä on yksin yli 30 prosenttia yhtiön osakkeiden tuottamasta äänimäärästä; tai
- 2) osakeyhtiön osakas omistaa yhdessä perheenjäsentensä kanssa yli 50 prosenttia yhtiön osakepääomasta tai heillä on yhdessä yli 50 prosenttia yhtiön osakkeiden tuottamasta äänimäärästä.

Arvioiden mukaan noin puolet YEL-vakuutetuista kuuluu YEL:n soveltamisalaan osakeyhtiömuodossa tapahtuvan yrittäjätoiminnan takia. Erilaisiin otantoihin pohjautuvat pilottivalvonnat ovat osoittaneet, että omassa osakeyhtiössään työskentelevien yrittäjien YEL-vakuuttamisessa on puutteita ja tämän ryhmän tuominen säännöllisen ja kattavan valvonnan piiriin on tärkeää. Otantojen mukaan noin 2–3 prosentilla omasta yhtiöstään palkkaa nostavalla yrittäjällä ei ole YEL-vakuutusta. Osan kohdalla tämä on lainmukainen olotila, mutta osan kohdalla YEL-vakuuttamisen edellytykset täyttyvät.

2.6 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen

Apurahansaajien ansiosidonnaista sosiaaliturvaa koskeva lainsäädäntö tuli voimaan vuonna 2009. Apurahansaajan ansiosidonnaisen sosiaaliturvan perustana on apurahansaajalle MYEL:n 10 a §:n ja 10 b §:n mukaisesti vahvistettu eläkevakuutus (MYEL-vakuutus). Apurahansaajan työtulo (MYEL-työtulo) vahvistetaan MYEL:n 21 a §:n mukaisesti. Apurahansaajan tulee hakea MYEL-vakuutusta kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hän on aloittanut apurahalla työskentelyn. Apurahansaajalle vahvistetaan MYEL-vakuutus päätöksellä vuotuinen MYEL-työtulo tietyllä vakuutuskaudella. Kun MYEL-vakuutus on vahvistettu, MYEL-työtulon tarkistaminen ei nykyisen lainsäädännön mukaan ole mahdollista muuta kuin MYEL:n 21 b §:n mukaisessa työkyvyttömyyseläkkeelle jäämiseen liittyvässä tilanteessa.

Apurahansaajalle vahvistetun MYEL-vakuutuksen perusteella apurahansaaja on myös MYEL-ryhmähenkivakuutuksen, maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilain (873/2015; MATAL) mukaisen pakollisen vakuutuksen, sairausvakuutuslain (1224/2004; SVL) mukaisten ansiosidonnaisten päivärahaetuuksien ja Kansaneläkelaitoksen toimeenpaneman kuntoutusrahan piirissä. MYEL-vakuutuksessa vahvistettua vuotuista työtuloa käytetään myös näiden ansiosidonnaisten etuuksien perustana olevana tulona. MYEL-vakuutetulla apurahansaajalla on myös oikeus sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjälle annetun lain (118/1991) mukaiseen päivärahaan. Tätä päivärahaa maksetaan SVL:n mukaiselta omavastuuajalta apurahansaajan työkyvyttömyyden alkamispäivää ja sitä seuraavaa kolmea arkipäivää lukuun ottamatta. Lisäksi MYEL-vakuutetut apurahansaajat voivat halutessaan ottaa MATAL:n mukaisen pakollisen työtaturmavakuutuksen rinnalle MATAL:n mukaisen vapaa-ajan tapaturmavakuutuksen.

Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen (Mela) yhteydessä toimii apurahansaajien sosiaaliturva-asioiden kehittämistä varten perustettu neuvottelukunta (Apurahansaajien neuvottelukunta). Neuvottelukunnassa on Melan edustajien lisäksi edustaja sosiaali- ja terveysministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunnasta, Taiteen edistämiskeskuksesta, Tieteentekijöiden liitosta, Akavasta, Suomen Taiteilijaseurasta ja Suomen näyttelijäliitosta.

Mela toimitti tammikuussa 2022 sosiaali- ja terveysministeriölle Apurahansaajien neuvottelukunnassa käsitellyn kehittämisehdotuksen koskien apurahansaajien MYEL-vakuuttamisjärjestelmää. Ehdotuksen mukaan nykyisessä järjestelmässä ongelmallista on, ettei vahvistettua

MYEL-työtuloa voida tarkistaa kesken vakuutuskauden, vaikka työskentelyssä tapahtuisi muutoksia. Maatalousyrittäjillä on MYEL:n 14 §:n mukaan mahdollisuus tarkistaa MYEL-työtuloa, jos työtuloon vaikuttavat seikat olennaisesti muuttuvat. Tarkistusta ei tehdä takautuvasti.

Nykyisin apurahansaajien vakuutusturva vahvistetaan apurahakauden alussa käytössä olevien tietojen mukaisesti eikä MYEL-vakuutuksen työtuloa tai vakuutuskauden pituutta myöhemmin muuteta, ellei apurahansaajan työskentely päätty kokonaan tai keskeydy kokonaan vähintään neljän kuukauden ajaksi. Pidempien apurahajaksojen aikana on mahdollista, että apurahansaajan työskentelyssä tapahtuu olennaisia muutoksia työskentelyyn käytetyn työajan osalta. Muutosten seurauksena työskentely voi esimerkiksi tosiasiallisesti jatkua pidempään kuin MYEL-vakuutuksessa vahvistetun vakuutuskauden ajan. Koska MYEL-työtuloa ei nykyisin voi tarkistaa kesken vakuutuskauden, työskentely ja siihen liittyvä sosiaaliturva eivät kohdennu oikea-aikaisesti silloin, kun apurahansaajan työskentelyssä tapahtuu olennaisia muutoksia kesken vakuutuskauden. Merkittävää on, että MYEL-vakuutukseen liittyvä työtaturma- ja ammattitautiturva eivät tällaisissa tilanteissa kohdistu oikea-aikaisesti apurahansaajan todelliselle työskentelyajalle. Vakuutuksen väärällä tavalla kohdentuminen tarkoittaa sitä, että sosiaaliturva ei ole voimassa yhtäaikaaisesti apurahansaajan työskentelyn kanssa tai vaihtoehtoisesti sosiaaliturva voi olla edelleen voimassa alkuperäisen vakuutus päätöksen mukaisesti, vaikka apurahansaaja on jo käytännössä lopettanut ko. apurahalla työskentelyn.

Apurahansaajalla on oikeus edellä mainittuun työtaturmaturvaan ja SVL:n mukaiselta omavastuujalta maksettavaan päivärahaan ainoastaan sinä aikana, kun hänen MYEL-vakuutuksensa on voimassa. Lisäksi, SVL:n mukaiset ansiosidonnaiset päivärahaetuudet määräytyvät apurahansaajan MYEL-vakuutuksen perusteella. Tällöin apurahansaajan SVL:n mukaisen päivärahan perusteena olevat MYEL-työtulot eivät kohdennu todellisen apurahalla työskentelyn mukaisesti, kun apurahalla työskentely on muuttunut esimerkiksi kokoaikaisesta työskentelystä puolipäiväiseksi työskentelyksi.

Soveltamiskäytännössä on ilmennyt, että jos apurahansaajalle sattuu työtaturma, josta hänelle myönnetään pysyvä alle 40 prosentin työkyvyn alentumaan perustuva tapaturmaeläke, ei MYEL-työtuloa ole voitu tarkistaa muuttunutta työpanosta vastaavaksi, jos työskentely tapaturman jälkeen esim. jatkuu kuuden tunnin päivittäisellä työpanoksella. MYEL:n 21 b § koskee vain työeläkelakien mukaisia työkyvyttömyyseläkkeitä, ja työkyvyttömyyseläkkeen myöntäminen edellyttää, että työkyvyn alenema on vähintään 40 prosenttia.

Vuodesta 2016 alkaen on myönnetty yhä enenevässä määrin pidempiä apurahoja. Erityisesti tieteen puolella myönnetään entistä enemmän pitkiä useamman vuoden työskentelyyn tarkoitettuja apurahoja. Työskentelyajan pidentyessä myös todennäköisyys apurahatyöskentelyn osa-aikaisuudelle lisääntyy. Pidempien apurahojen myöntämisen kasvaessa on syntynyt aiempaa enemmän tilanteita, joissa apurahansaajien työtulon tarkistaminen kesken vakuutuskauden olisi tarpeellista, jos apurahansaajan työpanoksessa tapahtuu muutoksia kesken vakuutuskauden. Muutokset voivat liittyä osittaisiin perhevapaisiin, apurahatyöskentelyn rinnalla tehtyyn muuhun ansiotyöhön, apurahatyön luonteeseen sekä apurahansaajan sairauden tai tapaturman johdosta osittain heikentyneeseen työkykyyn. Osa-aikaisuuden taustalla voi olla esimerkiksi palkkarahoituksen täydentäminen apurahalla, kun samaa tutkimusta rahoitetaan sekä palkka- että apurahalla, tai tutkimuksen luonteesta johtuvat syyt, jolloin tiettyä ajanjaksona tutkimus ei työllistä apurahansaajaa täysiaikaisesti. Esimerkiksi kahden vuoden rahoituksella saatetaan työskennellä kolme tai neljäkin vuotta, kun työtä tehdään välillä osa-aikaisena. Useimmat pitkiä rahoituksia myöntävistä säätiöistä suhtautuvat myönteisesti edellä kuvattuun apurahatyöskentelyn rytmittämiseen. Apurahansaajalla saattaa olla tarvetta myös toimeentulon vuoksi tehdä muuta ansiotyötä apurahatyöskentelyn rinnalla, jolloin apurahatyöskentely voi muuttua osa-aikaiseksi. Myös elämäntilanteiden muuttumisen vuoksi työpanoksen määrä voi muuttua (esim.

pienien lasten hoito voi aiheuttaa tarpeen työskennellä osa-aikaisesti). Lisäksi työkyvyssä voi tapahtua muutoksia sairastumisen tai sattuneen tapaturman johdosta.

Soveltamiskäytännössä on katsottu mahdolliseksi vahvistaa MYEL-vakuutus sen alkamisajan kohdasta lukien osa-aikaisen työskentelyn perusteella siten, että apurahansaajan on voitu katsoa työskentelevän esim. 50 prosentin osuudella. Myöntäjältä on tällöin pyydetty apurahansaajan aloitteesta uusi ilmoitus työskentelyn kestosta. Tällöin vakuutusaika on pidentynyt kaksinkertaiseksi. Esimerkiksi, kun kahden vuoden rahoituksen saanut tutkijan aloittaa apurahan käytön 50 prosentin työajalla, hänelle vahvistetaan MYEL-vakuutus neljän vuoden ajalle. Jos hän aloittaa 100 prosentin työajalla, vakuutus vahvistetaan kahdeksi vuodeksi. Kesken vakuutuskauden näin ei ole kuitenkaan mahdollista tehdä.

Apurahansaajien MYEL-vakuuttamista koskeviin säännöksiin tehtiin muutoksia vuonna 2015, kun apurahansaajille tuli mahdolliseksi yhdistää tietyissä tilanteissa kestoltaan alle neljän kuukauden pituisia apurahoja jo olemassa olevaan vakuutukseen hakemuksesta. MYEL-vakuutuksen voimassaolo on mahdollista keskeyttää MYEL:n 10 b §:ssä säädetyillä keskeytysperusteilla (mm. vanhempainvapaa, muu ansiotyö) vähintään neljän kuukauden kestävästä esteestä osalta, mikäli työskentelyaika on jäljellä vähintään neljä kuukautta. Kun työskentely jatkuu esteen päätyttyä, Mela jatkaa keskeytetyn vakuutuksen voimassaoloa työskentelyn alkamisesta lukien alkuperäisen päätöksen mukaista jäljellä olevaa työskentelyaika vastavasti. Tässä yhteydessä voi apurahansaajalla olla esim. vanhempainvapaan jälkeen jatkuvan osa-aikaisen työskentelyn osalta tarvetta tarkistaa MYEL-työtuloa.

2.7 ETK:n oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan

Eläketurvakeskuksesta annetun lain 4 §:ssä säädetään ETK:n oikeudesta saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Lainkohdan 1 momentissa säädetään luovutettavista tiedoista ja tietoja luovuttavista tahoista. Säännöksen mukaan ETK:lla on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada toimialaansa kuuluvaan tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan tarvittavat henkilön yksilöintitiedot, tiedot työansioista ja tuloista sekä muut tiedot tietojen antajan hoitamasta eläkevakuutuksesta ja eläke- ja muusta sosiaaliturvasta. ETK voi säännöksen mukaan saada tarkoitettuja tietoja työeläkelaitoksilta, Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta, Kansaneläkelaitokselta, Tapaturmavakuutuskeskuksesta, Liikennevakuutuskeskuksesta, lakisääteistä tapaturma- ja liikennevakuutusta hoitavalta vakuutusyhtiöltä, Vakuutuskuntoutus VKK ry:ltä sekä sosiaalivakuutuksen alalla toimivalta muulta viranomaiselta tai laitokselta.

ETK:n toimialaan kuuluvan tilasto- ja tutkimustoiminnan harjoittaminen kuuluu Eläketurvakeskuksesta annetun lain 2 §:n 1 momentin mukaan ETK:n lakisääteisiin tehtäviin. ETK:n lakisääteisiin tehtäviin kuuluvat saman lainkohdan mukaan myös muun muassa eläketurvan kehitystä ja rahoitusta koskevien arvioiden ja laskelmien laatiminen sekä työeläketurvan toimeenpanon ja kehittämisen edistäminen. ETK:n oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan liittyy näin ollen välittömästi ETK:n lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen.

ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaansa varten tekemien tietopyyntöjen yhteydessä on ajoittain esiintynyt tilanteita, joissa ETK:n ja tietoja luovuttavan tahon näkemykset lain nojalla luovutettavista tiedoista ovat eronneet toisistaan. Eläketurvakeskuksesta annetun lain 4 §:n 1 momentin nykyistä kirjoittamistapaa voidaankin pitää melko väljänä uudempiin vastaaviin säännöksiin verrattuna ja myös perustuslakivaliokunnan tietojen saamista ja luovuttamista koskeva myöhempi käytäntö huomioon ottaen. Säännöksen oikeudellista ympäristöä on lisäksi muuttanut Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden

tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (*yleinen tietosuojalainsäädäntö*) voimaan tulo. ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tiedonsaantioikeutta koskevaa säännöstä olisikin tarpeen uudistaa siten, että säännöksen soveltaminen jatkossa muodostuisi mahdollisimman selkeäksi ja ETK säännöksen nojalla saisi tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintansa kannalta tarvittavat tiedot.

Voimassa olevan säännöksen antamisen jälkeen on lisäksi tapahtunut muutoksia niissä tahoissa, joilla on eläke- ja sosiaaliturvan kannalta merkityksellistä tietoa. Vakuutuskuntoutus VKK ry:n toiminta on lakannut. Verohallinnossa on puolestaan otettu käyttöön valtakunnallinen tulotietojärjestelmä (*tulorekisteri*), johon sisältyvät keskitetysti kattavat tiedot palkoista, eläkkeistä ja etuuksista yksilötasolla. Palkkatiedot ovat tulorekisterissä vuodesta 2019 alkaen, eläkkeitä ja etuuksia koskevat tiedot vuodesta 2021 alkaen. Tulorekisteriin sisältyy lisäksi eräitä muita työnantajien ilmoittamia tietoja, kuten tietoja henkilön työskentelyn ajankohdista, työskentelyn osat tai kokoaikaisuudesta sekä työsuhteen aikaisista poissaolojaksoista. Osa rekisteröitävistä tiedoista kuuluu työnantajan ilmoitusvelvollisuuden piiriin, osan tiedoista taas työnantajat ilmoittavat vapaaehtoisina tietoina. ETK:n käytettävissä oleviin työeläkejärjestelmän omiin rekistereihin ei sisälly tietoja esimerkiksi henkilön työskentelyn ajankohdista tai hänen työskentelyyn käyttämänsä ajan määrästä, työeläkevakuuttamisen ulkopuolelle jäävästä työskentelystä tai työsuhteen aikaisista palkallisista poissaoloista. Mikäli ETK voisi tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnassaan hyödyntää tulorekisterin tietoja, nämä mahdollistaisivat nykyistä kattavamman kuvan muodostamisen muun muassa työurien kokonaisuudesta, työuriin sisältyvistä katkoksisista sekä esimerkiksi vanhuuseläkkeen rinnalla työskentelystä. Henkilön työpanoksen määrää koskevilla tiedoilla taas voisi olla oleellinen merkitys esimerkiksi järjestelmien kannustin- ja käyttäytymisvaikutuksia tutkittaessa.

Tietoja luovuttaviin tahoihin eivät nykyisen säännöksen mukaan kuulu myöskään Digi- ja väestötietovirasto tai Finanssivalvonta. Väestötietojärjestelmästä voidaan väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 30 §:n nojalla luovuttaa historialliseen ja tieteelliseen tutkimukseen sekä tilastojen laatimiseen tarpeelliset tiedot. Kyseinen säännös ei kuitenkaan kata tietojen luovuttamista ETK:n lakisääteiseen kehittämistoimintaan. Finanssivalvonnalta saatavia tietoja puolestaan tarvitaan ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnassa esimerkiksi eläkemenoja ja -maksuja koskevia ennusteita laadittaessa. ETK on tähän saakka pyytänyt tarvitsemansa tiedot Finanssivalvonnalta viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 28 §:n nojalla, jossa säädetyin edellytyksin viranomaisen voi yksittäistapauksessa antaa luvan tietojen saamiseen salassa pidettävästä asiakirjastaan tieteellistä tutkimusta, tilastointia taikka viranomaisen suunnittelu- tai selvitystyötä varten. Koska Finanssivalvonnalta saatavat tiedot kuitenkin ovat säännönmukaisesti tarpeen ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnassa, olisi tarkoituksenmukaista, että näiden tietojen luovuttamisesta säädettäisiin Eläketurvakeskuksesta annetun lain 4 §:n 1 momentin erityissäännöksessä.

ETK:lle on lisäksi syntynyt uusia tiedontarpeita sen seurauksena, että ETK:n tehtäväksi on vuoden 2023 alusta lukien säädetty ylläpitää ja kehittää antamiensa soveltamissuosituksen tukena YEL:n 112 §:n 2 momentissa tarkoitettua, yrittäjän työtulon määrittämisessä tarvittavaa tietopohjaa. Myös nämä tiedontarpeet tulisi ottaa sääntelyssä huomioon.

2.8 Eräitä teknisiä muutoksia

Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019, tiedonhallintalaki) sekä siihen liittyvät lait tulivat voimaan 1.1.2020. Tiedonhallintalain 5 luvussa säännellään teknisistä rajapinnoista ja katseluyhteyksistä. Lain tarkoituksena on ollut korvata tarve säätää viranomaisten välisistä teknisistä käyttöyhteyksistä erikseen erityislainsäädännössä. Erityislainsäädännössä on kuitenkin

edelleen teknistä käyttöyhteyttä koskevia säännöksiä, joista on tarkoitus luopua tiedonhallintalain siirtymäsäännösten puitteissa. Tiedonhallintalain säännökset tulevat joka tapauksessa sovellettavaksi erityissääntelyn sijaan siirtymäajan päätyttyä.

Lisäksi on tarve tehdä tekniset korjaukset työntekijän eläkelakiin, maatalousyrittäjän eläkelakiin, merimieseläkelakiin ja lakiin valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta. Ahvenanmaan maakuntalakiin kohdistuvan viittauksen osalta sekä luonteeltaan tekninen täsmennys julkisten alojen eläkelain 98 §:n 3 momenttiin.

3 Tavoitteet

Esitykseen sisältyvien ehdotusten tavoitteena on työeläkelainsäädännön kehittäminen ja täsmentäminen. Muutoksia ehdotetaan lisäksi Eläketurvakeskuksesta annettuun lakiin (397/2006) sekä maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilakiin (873/2015).

Työeläkeotteen antamista koskeviin säännöksiin ehdotettujen muutosten tavoitteena on edistää sähköisen työeläkeotteen käyttöä niissä tilanteissa, joissa eläkelaitoksen asiakas käyttää työeläkejärjestelmän sähköisiä asiointipalveluja.

Syksystä 2026 alkaen annettavien, syntymävuosiluokkakohtaisia eläkeikärajoja koskevien asetusten vuosittaiselle antamiselle säädettyä määräaikaa ehdotetaan siirrettävän kuukaudella eteenpäin sen turvaamiseksi, että sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöllä kaikkina vuosina olisi edellytykset noudattaa lakisääteistä määräaikaa.

Rahastointirajan muutoksen tavoitteena on korottaa TyEL:n 175 §:n 2 momentissa ja MEL:n 156 §:n 2 momentissa säädettyä eläkelaitoksen työkyvyttömyyseläkkeen rahastointivastuuseen liittyvää ansiorajaa niin, että se jatkossa rajaisi kaikkein lyhimät, korkeintaan keskimäärin muutaman kuukauden mittaiset työsuhteet rahastoinnin piiristä pois. Ansiorajan korottamisen tavoitteena on ottaa huomioon työnantajan rajalliset vaikutusmahdollisuudet työntekijöiden työkyvyttömyysriskiin lyhyissä työsuhteissa sekä keventää rahoituksen toimeenpanoa. Jatkossa pienimmistä työansioista kertyvän eläketurvan osalta työkyvyttömyyseläkkeissä ei tehtäisi rahastointia eikä siitä aiheutuisi yksittäiselle työnantajalle vastuuta. Tämä eläketurva kustannettaisiin TyEL-MEL-eläkelaitosten kesken yhteisesti.

ETK:n tiedonsaantioikeuksiin liittyvää sääntelyä ehdotetaan täydennettäväksi osakeyhtiön osakkaiden YEL:n mukaista vakuuttamisvelvollisuutta koskevan valvonnan tehostamiseksi. Eläketurvakeskuksesta annettuun lakiin sisältyvä säännös ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tiedonsaantioikeudesta ehdotetaan uudistettavaksi säännöksen täsmentämiseksi sekä sen kattavuuden turvaamiseksi ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tarpeisiin nähden.

Maatalousyrittäjän eläkelakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset apurahansaajalle vahvistetun MYEL-työtulon tarkistamisesta apurahansaajan hakemuksesta kesken apurahakauden. Tarkistuksen yhteydessä tarkistettaisiin myös MYEL-vakuutuksen voimassa olon kesto sekä maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilain mukaisen vakuutuksen voimassa olon kesto. Muutosten tavoitteena on lisätä apurahan käytön joustavuutta tilanteissa, joissa apurahan saajan työskentelyn määrä muuttuu kesken apurahan myöntökauden sekä turvata se, että vastaava muutos otetaan huomioon mainittujen vakuutusten vakuutuskausissa.

Teknisiä rajapintoja koskevan sääntelyn kumoamisen tavoitteena on yhtenäistää teknisiä rajapintoja koskevaa sääntelyä kumoamalla tarpeettomat säännökset erityislaeista.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Sähköisen työeläkeotteen käytön edistäminen

Sähköisen työeläkeotteen käytön edistämiseksi ehdotetaan, että kirjallisen työeläkeotejakelun piirissä olevalle lähetettäisiin jatkossa kirjallinen työeläkeote kolmen vuoden kuluttua joko siitä, kun hänelle on viimeksi lähetetty kirjallinen työeläkeote tai siitä, kun hän on viimeksi käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteen verkkopalvelussa. Sähköisen työeläkeotteen katsomisella olisi muutoksen jälkeen näiden työntekijöiden kohdalla siten se oikeusvaikutus, että heidät poimittaisiin uuden kirjallisen työeläkeotteen lähetykselle aikaisintaan kolmantena kalenterivuonna sähköisen työeläkeotteen katsomisesta. Tästä oikeusvaikutuksesta viestittäisiin selkeästi työeläkeotteen sisältävässä verkkopalvelussa. Työntekijä saisi kuitenkin jatkossakin työeläkeotteen kirjallisena aina pyynnöstä, vaikka ei kuuluisi kirjallisen työeläkeotejakelun piiriin tai hänelle ei tulisi lähetettäväksi kirjallista työeläkeotetta siksi, että sähköistä työeläkeotetta on käyty katsomassa aina alle kolmen vuoden välein.

4.1.2 Eläkeikärajojen vahvistaminen asetuksella vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneille

TyEL:n 83 §:n 5 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännöksessä tarkoitettuja eläkeikärajoja koskeva asetus voitaisiin antaa enintään kuukautta voimassa olevan säännöksen sallimaa myöhemmin. Muutoksella turvattaisiin se, että sosiaali- ja terveysministeriö ehtii antaa tarkoitettua, syksystä 2026 alkaen vuosittain annettavan asetuksen laissa säädetyssä määräajassa. Määräajan muuttamista pidetään tarpeellisena, koska eläkeikärajojen vahvistamisessa tarvittavat uusimmat kuolevuustilastot julkaistaan vuosittain yleensä vasta lokakuun viimeisellä kolmanneksella, jolloin asetuksen valmisteluun ja antamiseen sosiaali- ja terveysministeriössä jää huomattavan vähän aikaa. Mahdolliset viiveet voivat tällöin olla omiaan vaarantamaan lakisääteisessä määräajassa pysymisen.

Voimassa olevan sääntelyn mukaan sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella tarkoitettua syntymävuosiluokkakohtaiset eläkeikärajat vuosittain viimeistään kahta kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta. Tätä lakisääteistä takarajaa ehdotetaan siirrettäväksi kuukaudella eteenpäin siten, että jatkossa myös marraskuu olisi tarvittaessa käytettävissä eläkeikärajoja koskevan asetuksen antamiseen: jatkossa sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaisi asetuksella tarkoitettua eläkeikärajat vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta. Eläkeikärajoja ja elinaikakerrointa koskevien asetusten antamiseen soveltuisi siten jatkossa sama määräaika. Kyse olisi edelleen asetusten antamisen lakisääteisestä takarajasta. Sosiaali- ja terveysministeriö voisi sen estämättä antaa nämä asetukset heti, kun tarvittavat tiedot ovat käytettävissä.

Kun tarkoitettujen asetusten antamisen määräajoista vuoden 2017 eläkeuudistuksen yhteydessä säädettiin, todettiin, että ikärajat on vahvistettava ennen elinaikakerrointa, jotta juuri vahvistettua alinta vanhuuseläkeikää voidaan käyttää elinaikakerroimen laskennassa. Näin samalle ikäluokalle vahvistettua ikärajaa ja elinaikakerrointa perustuisivat samoihin tietoihin. (HE 16/2015 vp, s. 65). Se, että asetusten antamisen lakisääteinen takaraja jatkossa olisi sama, ei asiallisesti vaikuttaisi eläkeikärajojen eikä elinaikakerroimen laskentaan. Käytännössä eläkeikärajat ja elinaikakerroin joka tapauksessa lasketaan osana samaa laskentaprosessia.

Vuoden 2017 eläkeuudistuksesta säädettäessä nostettiin esiin myös työntekijän mahdollisuus ennakoita eläkkeelle siirtymistään: kun alin vanhuuseläkeikä olisi henkilön tiedossa useita vuosia ennen eläkkeelle jäämistä, hän voisi suunnitella tulevaisuuttaan ja varautua mahdolliseen

eläkkeelle siirtymiseensä hyvissä ajoin (HE 16/2015 vp, s. 63). Vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneitä syntymävuosiluokkia koskevat eläkeikärajat vahvistetaan tämän vuoksi sinä vuonna, jonka aikana syntymävuosiluokkaan kuuluvat täyttävät 61 vuotta. Eläkeikärajojen ennakoitavuutta lisää – etenkin lyhyellä aikavälillä – jossain määrin myös se, että kullekin syntymävuosiluokalle vahvistettava alin vanhuuseläkeikä voi lain mukaan poiketa edelliselle syntymävuosiluokalle vahvistetusta alimmasta vanhuuseläkeiästä enintään kahdella kuukaudella. Tämä on samalla yläraja myös osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen ja työuraeläkkeen alaikärajojen muutokselle viimeksi vahvistettuun ikärajaan verrattuna.

Vuonna 1964 syntyneillä alin vanhuuseläkeikä on 65 vuotta, työuraeläkkeen alaikäraja 63 vuotta ja osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja 62 vuotta. Kun alin vanhuuseläkeikä ensimmäisen kerran vahvistetaan TyEL:n 82 §:n mukaisesti vuonna 1965 syntyneille, se voi olla korkeintaan 65 vuotta ja 2 kuukautta ja on vähintään 64 vuotta ja 10 kuukautta. Työuraeläkkeen alaikäraja muuttuu tällöin alimman vanhuuseläkeiän muutosta vastaavasti enintään kahdella kuukaudella 63 vuoden iästä laskettuna ja osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja enintään kahdella kuukaudella 62 vuoden iästä laskettuna.

Kun erikseen asetuksella vahvistettaviin syntymävuosiluokkakohtaisiin eläkeikärajoihin siirrytään, osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikärajan vahvistaminen sijoittuu ajankohtaan, jona syntymävuosiluokan vanhimmat ovat iältään kyseisen rajan tuntumassa. Tämänkin vuoksi toivottavaa tietenkin olisi, että osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja vahvistettaisiin mahdollisimman aikaisin. Eläkeikärajoja koskevan asetuksen antamiselle säädetyn takarajan siirtämistä kuukaudella eteenpäin pidetään tästä huolimatta tarpeellisena ja perusteltuna, koska nykyisen sääntelyn mukaisen aikarajan noudattaminen voi osoittautua mahdottomaksi.

Jos yleinen eliniän odote ja eläkeikärajat nousevat – kuten erittäin todennäköisesti käy – eläkkeenhakijoille jäisi muutoksesta huolimatta edelleen riittävästi aikaa toimia osittaisen vanhuuseläkkeen hakemiseksi. Näin olisi myös siinä tapauksessa, että osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja pysyisi 62 vuodessa tai laskisi enintään kuukauden tämän alle. Viimeksi mainitussa tapauksessa syntymävuosiluokan vanhimille jäisi asetuksen antamisen jälkeen ainakin kuukausi aikaa tehdä hakemuksensa. Jos osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikäraja kuitenkin laskisi vielä tätä matalammaksi, ehdotettava asetuksen antamisajankohta olisi liian myöhäinen. Vastaava riski voisi tosin realisoitua myös nykyisen sääntelyn mukaisen määräjän osalta, jos eläkeikärajat odottamattomasti laskisivat. Se, että eläkeikärajat vuonna 1964 syntyneitä koskeviin ikärajoihin nähden laskisivat, on kuitenkin erittäin epätodennäköistä. Tämä vaatisi syntymävuosiluokkakohtaisen kuolleisuuden merkittävää kasvua 2020-luvun alkuun verrattuna. Tällainen odottamaton kehitys näkyisi jo ennakolta edeltävien vuosien kuolevuustilastoista, jolloin tilanne tulisi ratkaista lainsäädännössä erikseen. Erittäin todennäköistä kuitenkin on, että yleinen eliniän odote ja eläkeikärajat nousevat, jolloin ajallinen etäisyys ikärajojen vahvistamisen ja kutakin syntymävuosiluokkaa koskevan osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikärajan aikaisimman täyttymisajankohdan välillä kasvaa.

Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen hakemisen kannalta huomionarvoista on, että tätä eläkettä maksetaan aikaisintaan sen alaikärajan täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta. Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä ei myönnetä takautuvasti, vaan se alkaa aikaisintaan eläkkeen hakemista seuraavan kalenterikuukauden alusta. Jos osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen alaikärajaksi vuonna 1965 syntyneillä vahvistettaisiin esimerkiksi 62 vuotta, 1.1.1965 syntyneen henkilön osittainen varhennettu vanhuuseläke voisi alkaa aikaisintaan 1.2.2027. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen saamiseksi tästä ajankohdasta alkaen eläkehakemus tulisi tehdä viimeistään vuoden 2027 tammikuussa. Osittaista varhennettua vanhuuseläkettä on haettava alkavaksi samasta ajankohdasta kaikkien työeläkelakien mukaan. Työskentelyn vähentä-

mistä tai muita työskentelyn muutoksia ei edellytetä tämän eläkkeen myöntämiseksi. Eläkkeensaaja voi lisäksi hakemuksesta peruuttaa osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeensä kolmen kuukauden kuluessa eläkkeen myöntämistä koskevan päätöksen antamisesta.

4.1.3 Rahastointirajan muutos

Esityksessä ehdotetaan TyEL:n 175 §:n 2 momenttia muutettavaksi niin, että kyseisessä lainkohdassa säädettyä ansiorajaa korotettaisiin. Ansiorajan korotuksen tavoitteena on ottaa huomioon työnantajan rajalliset vaikutusmahdollisuudet työntekijöiden työkyvyttömyysriskiin lyhyissä työsuhteissa sekä keventää rahoituksen toimeenpanoa. Jatkossa pienimmistä työansioista kertyvän eläketurvan osalta työkyvyttömyyseläkkeissä ei tehtäisi rahastointia eikä siitä aiheutuisi yksittäiselle työnantajalle vastuuta. Tämä eläketurva kustannettaisiin TyEL-MEL-eläkelaitosten kesken yhteisesti. Vastaava muutos tehtäisiin myös MEL:iin.

Ehdotuksen mukaan eläkelaitos ei vastaisi työkyvyttömyyseläkkeestä siltä osin kuin eläkelaitoksessa vakuutetut työansiot tilapäisen työnantajan osalta tai muun työnantajan saman vakuutuksen osalta alittaisivat työkyvyttömyyseläkkeen tarkasteluajan kahtena viimeisenä kalenterivuonna 6 662,23 euroa (vuoden 2004 tasossa). Voimassa olevassa laissa ansioraja on 2 094,45 euroa. Jos ansiorajaa korotettaisiin, työkyvyttömyyseläkkeen rahastointia tehtäisiin vasta hie-man suuremmista ansioista. Tämä vaikuttaisi myös suurimpien työnantajien vastuuseen rahastoidusta työkyvyttömyyseläkkeestä maksuluokkamallin kautta.

4.1.4 ETK:n oikeus saada tietoja valvontaa varten

Esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi ETK:n tiedonsaantioikeuksia sen varmistamiseksi, että ETK pystyy toteuttamaan laissa säädetyn tehtävänsä yrittäjien eläkevakuuttamisvelvollisuuden valvonnasta.

ETK:n tiedonsaantioikeuden laajennus olisi tarpeen yrittäjien eläkevakuuttamisvelvollisuuden valvonnan tehostamiseksi. YEL-vakuuttamisen valvonnan tulisi kohdentua kattavasti myös osakeyhtiön kautta tapahtuvaan yrittäjätyöhön. ETK:n tiedonsaantioikeudet ehdotetaan muutettavaksi sellaiselle tasolle, että tällaisen valvonnan edellyttämät tiedot olisi mahdollista saada joukkotietoina Verohallinnolta ETK:lle. Säännöllistä joukkotietoina saataviin tietoihin perustuvaa kattavaa massavalvontaa ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan myös osakeyhtiöiden osakkaita. Tietojensaantioikeus olisi välttämätön tehokkaan valvonnan aikaansaamiseksi, koska millään muulla tavoin ei ole saatavissa tietoa niistä osakeyhtiöistä, jotka ovat maksaneet palkkoja YEL-vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyöneille osakkailleen.

YEL:n 151 §:ssä tarkoitettu oikeus saada tietoja valvontaa varten, koskisi osittain myös henkilötietoja, joiden käsittelystä säännellään tietosuoja-asetuksessa. Tässä pykälässä tarkoitettujen henkilötietojen käsittely perustuu ensisijaisesti tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan eli käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi.

ETK:lle annettavat tiedot osakeyhtiöyrittäjistä eivät sisältäisi tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisiin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, eivätkä tiedot olisi valtiosääntöoikeudellisesti arkaluonteisina pidettäviä tietoja. Tiedot sisältäisivät kuitenkin julkisuuslain nojalla salassa pidettäviä tietoja (JulkL 24 §:n 1 mom. 20 ja 23 kohta), joten tietojen luovuttamisesta salassapitosäännösten estämättä olisi säädettävä lailla.

Yleistä tietosuoja-asetusta tarkentava kansallinen lainsäädäntö on mahdollista henkilötietojen käsittelyn perustuessa tietosuoja-asetuksen 6 artiklan c-alakohtaan, jonka mukaan käsittely on

tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Eläketurvakeskuksesta annetun lain 2 §:n mukaan ETK:n tehtävänä on valvoa työeläkelakien mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden noudattamista.

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa säädetään käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta. Henkilötiedot on kerättävä tiettyä nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdan mukaan tietojen käyttö muuhun tarkoitukseen on mahdollista, kun tietojen käyttötarkoitus on yhteensopiva sen tarkoituksen kanssa, jota varten tiedot on alun perin kerätty.

Henkilötietojen käsittelyä on pidettävä yhteensopivana, kun otetaan huomioon henkilötietojen keruun tarkoitusten ja aiotun myöhemmän käsittelyn väliset yhteydet. Jos henkilötietoja halutaan hyödyntää muussa tarkoituksessa, kuin mihin ne on alun perin kerätty, hyödyntäminen on 6 artiklan 4 kohdan mukaan mahdollista sellaisen unionin tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, joka muodostaa demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömän ja oikeasuhteisen toimenpiteen asetuksen 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi.

Työeläketurvan valvontaan tarvittavat tiedot on kerätty alun perin verotusta varten. Työeläkevakuuttamisen valvonta takaa tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdan e alakohdan yleisen edun mukaisen tärkeän tavoitteen toteutumisen, sillä se liittyy sosiaaliturvaan ja työeläkevakuuttamisen toteutumisen valvontaan. Valvonta takaa, että henkilö saa hänelle kuuluvan sosiaaliturvan ja yrittäjien yhdenvertainen kilpailu säilyy. Työeläkevakuuttamisen valvontaa ei voisi tehdä ilman Verohallinnosta saatavia tietoja.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdassa edellytetään, että jäsenvaltion lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Osakeyhtiöitä koskevien tietojen käsittelyä vakuuttamisen valvontaa varten voitaisiin pitää oikeasuhteisena käsittelyn tarkoitukset sekä tietosuoja-asetuksen käsittelyperiaatteet huomioon ottaen. Tiedot tarvittaisiin laajasti kaikista yrittäjistä, sillä kaikki yrittäjät kuuluvat YEL-valvonnan piiriin. Tietojen luovuttaminen olisi rajattu yrittäjiin, joiden omistusosuus on yli 10 prosenttia yrityksestä. Tiedot 10 prosentin omistusosuuksista ovat perusteltuja suhteessa YEL:n mukaiseen yrittäjämääritelmään, jonka mukaan yrittäjänä pidetään myös sellaista osakasta, joka omistaa yksin alle 30 prosenttia, mutta yhdessä perheenjäsentensä kanssa yli 50 prosenttia yhtiön osakepääomasta.

Ehdotuksessa on otettu huomioon eläketurvan järjestämisen yhteiskunnallinen merkitys ja se että, vakuuttamisen valvonta tulee voida toteuttaa riittävässä laajuudessa ja riittävän tehokkaasti siten, että valvonta turvaa osaltaan lain asianmukaista noudattamista.

4.1.5 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen

Apurahansaajien neuvottelukunnan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle antamassa kehittämissuosituksessa ehdotetaan, että vähintään 12 kuukauden ajalle myönnettyjen apurahojen osalta MYEL-työtulon tarkistaminen olisi tietyin edellytyksin mahdollista kesken vakuutuskauden aikaisintaan hakemuspäivästä lukien. Työtulon tarkistaminen edellyttäisi kestoaltaan ja määrältään olennaista muutosta apurahansaajan työskentelyssä, koska jo vahvistetun MYEL-työtulon tarkistaminen edellyttäisi uuden hallintopäätöksen antamista.

Maatalousyrittäjän eläkelakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että apurahansaajalle vahvistettu MYEL-työtulo voitaisiin tarkistaa kesken vakuutuskauden. Työtulon tarkistaminen tehtäisiin

apurahansaajan omasta hakemuksesta. Vuotuinen MYEL-työtulo kuvaa pitkäaikaista työpanosta, jonka vuoksi tarkistuksen perusteen tulisi apurahansaajienkin osalta täyttää olennaisuuden vaatimukset. Mahdollisuus tarkistaa työtulo koskisi vain pidempiä apurahoja, vähintään 12 kuukauden työskentelyajalle myönnettyjä apurahoja. Lisäksi muutoksen täytyisi olla sekä työpanoksen muutoksen osalta että muutoksen keston osalta riittävän merkittävä, jotta MYEL-työtulon tarkistaminen uudella hallintopäätöksellä olisi tarkoituksenmukaista.

Apurahansaajan työtulon tarkistaminen olisi mahdollista, jos työpanoksessa tapahtuva muutos olisi kestoaltaan vähintään 4 kuukautta tarkistusajankohdasta eli hakemuksen vireille tulosta laskettuna. Lisäksi edellytettäisiin, että muutos apurahansaajan työpanoksessa apurahansaajan työhön käytetyn työajan osalta olisi vähintään 20 prosenttia verrattuna aikaisempaan työskentelyyn. Työtulon tarkistaminen voitaisiin tehdä, jos työtulon tarkistamisajankohdasta lukien eli tarkistushakemuksen vireilletuloajankohdasta lukien vakuutusaikaa olisi vähintään kuukausi jäljellä. Työtulon tarkistaminen edellyttäisi lisäksi, että tarkistusajankohdasta lukien pakollisen vakuuttamisen edellytykset työtulon määrän osalta edelleen täytyvät.

4.1.6 ETK:n oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan

4.1.6.1 Yleistä ehdotettavista muutoksista

Eläketurvakeskuksesta annetun lain 4 §:n 1 momenttia ehdotetaan uudistettavaksi siten, että säännös jatkossa mahdollistaisi eräissä suhteissa nykyistä kattavamman tiedonsaannin ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tarpeisiin. Lisäksi säännöstä täsmennettäisiin ja selkeytettäisiin, missä huomioon otettaisiin tietosuojaa koskevan yleisen sääntelyn muutokset.

ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tiedonsaantioikeuden olennaisimmat laajennukset seuraisivat siitä, että verohallinto ehdotuksen mukaan lisittäisiin säännökseen tietoja luovuttavaksi tahoksi. Tämä mahdollistaisi tiedonsaannin verohallinnolta ja sen alaisesta tulorekisteristä. Lisäksi tietoja luovuttaviin tahoihin ehdotetaan lisättäväksi Digi- ja väestötietovirasto, Finanssivalvonta sekä Potilasvakuutuskeskus.

ETK saa jo tällä hetkellä Digi- ja väestötietovirastolta sekä Finanssivalvonnalta muun lainsäädännön nojalla eräitä tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaansa varten. Koska näiltä viranomaisilta saatavia tietoja kuitenkin tarvitaan ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnassa säännönmukaisesti, on tiedonsaannin helpottamiseksi ja selkeyttämiseksi perusteltua huomioida nämä tarpeet myös ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tiedonsaantia koskevassa erityissäännöksessä. Potilasvakuutuskeskuksen lisäämistä säännökseen ehdotetaan selkeyden vuoksi. Potilasvakuutuskeskukselta saadun selvityksen mukaan Potilasvakuutuskeskus on aiemmin tietoja luovuttaessaan nojautunut voimassa olevan 4 §:n 1 momentin 8 kohtaan, jossa säädetään sosiaalivakuutuksen alalla toimivasta muusta viranomaisesta tai laitoksesta tietojen luovuttajana. Vakuutuskuntoutus VKK ry:n toiminta on lakannut, joten se poistettaisiin tietojen luovuttajista. Muuten tietoja luovuttavat tahot vastaisivat nykyistä. Luovutettavat tiedot määriteltäisiin säännöksessä nykyistä täsmällisemmin, ja osa luovutettavista tiedoista olisi uusia. Muutoksia selvitetään yksityiskohtaisemmin säännöskohtaisten perustelujen asianomaisissa kohdissa.

4.1.6.2 Henkilötietojen käsittelyn perusta

Käsittelyn oikeusperusteet

Yleinen tietosuoja-asetus on kansallisesti suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä, joka kuitenkin jättää jäsenvaltioille myös direktiivinomaista kansallista liikkumavaraa. Kansallisella lainsäädännöllä voidaan siten, asetuksessa säädetyin edellytyksin, täsmentää ja täydentää asetuksen säännösten kansallista soveltamista. Suomessa tietosuojalaki (1050/2018) täydentää yleislakina yleisen tietosuoja-asetuksen kansallista soveltamista. Asetuksessa sallitaan eräissä kohdin myös poikkeuksien säätäminen asetuksen säännöksiin nähden, jolloin kansallisen lainsäätäjän on noudatettava poikkeuksille asetuksessa asetettuja edellytyksiä.

Henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuus edellyttää yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan, että käsittelylle on asetuksen mukainen oikeusperuste. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteista säädetään asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa. Mikäli käsittelyyn lisäksi kuuluu erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelyä, tulee asetuksen 6 artiklan mukaisen oikeusperusteen lisäksi jonkin asetuksen 9 artiklan 2 kohdan edellytyksistä täyttyä. Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvilla tiedoilla tarkoitetaan yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaan sellaisia henkilötietoja, joista ilmenee henkilön rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus, ammattiliiton jäsenyys tai henkilön terveyttä, seksuaalista käyttäytymistä tai suuntautumista koskevia tietoja. Kyse voi myös olla geneettisten tai biometristen tietojen käsittelystä henkilön tunnistamiseksi.

ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnassa tarvittaviin tietoihin kuuluu myös erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja. Näitä ovat muun muassa terveydentilaa koskevat tiedot. Myös esimerkiksi henkilön saamia sairausperusteisia etuuksia tai henkilön perhesuhteita koskevista tiedoista voi ilmetä henkilön sellaisia olosuhteita, joita yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitetaan. ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnassa tarvittavan henkilötietojen käsittelyn tulee siten nojautua sekä yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan että 9 artiklan mukaisiin perusteisiin.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan mukaan henkilötietojen käsittely on lainmukaista muun muassa sen ollessa tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi (6 artiklan 1 kohdan c alakohta) tai yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi (6 artiklan 1 kohdan e alakohta). Molempiin oikeusperusteisiin liittyy asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdissa määritelty kansallinen liikkumavara. Tämä tarkoittaa sitä, että näihin perusteisiin liittyvästä henkilötietojen käsittelystä on sallittua antaa asetuksen soveltamista tarkentavia kansallisia säännöksiä. Asetuksessa toisaalta myös edellytetään, että näihin perusteisiin liittyvän käsittelyn perustasta säädetään joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä. Kansalliseen sääntelyyn on näissä tapauksissa sallittua sisällyttää myös erityisiä, asetuksen sääntöjen soveltamista mukauttavia säännöksiä. Nämä voivat koskea muun muassa rekisterinpitäjän suorittaman tietojenkäsittelyn lainmukaisuuden yleisiä edellytyksiä, käsiteltävien tietojen tyyppiä, rekisteröityjä henkilöitä, henkilötietojen saamiseen oikeutettuja tahoja ja luovuttamisen tarkoituksia, käyttötarkoitussidonnaisuutta, säilytysaikoja tai käsittelyyn kuuluvia toimia ja menettelyjä. Tietojen käsittelyn mahdollistavan lainsäädännön tulee asetuksen mukaan lisäksi täyttää yleisen edun mukainen tavoite ja olla oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

ETK:n lakisääteisiin tehtäviin kuuluvan tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan edellyttämä henkilötietojen käsittely on yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan tar-

koittamalla tavalla tarpeen ETK:n lakisääteisten velvoitteiden noudattamiseksi. Vaihtoehtoisesti oikeusperustana saattaisi tulla kysymykseen myös 6 artiklan 1 kohdan e alakohta eli se, että käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi. Koska tarkoitettu henkilötietojen käsittely kuitenkin perustuu suoraan ETK:n laissa säädettyihin tehtäviin, asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaa on pidettävä käsittelyyn parhaiten soveltuvana oikeusperustana. Kyseisiä tehtäviä ja niihin liittyvää tiedonsaantioikeutta koskevan kansallisen sääntelyn on lisäksi katsottava täyttävän yleisen edun mukaisen tavoitteen: tehtävät palvelevat työeläkejärjestelmän kehittämistä, millä on tärkeä merkitys ottaen huomioon työeläkejärjestelmän kansallisesti laaja kattavuus ja sen merkitys kansalaisten toimeentulon kannalta. Tarkoitettua sääntelyä on myös pidettävä oikeasuhtaisena näihin oikeutettuihin päämääriin nähden.

Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötietojen käsittely on yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaan kiellettyä, jollei käsillä ole saman artiklan 2 kohdan mukaista perustetta. Tietosuojasetuksen 9 artiklan 2 kohdan luetelmakohdista osa on suoraan sovellettavia, osa taas edellyttää tuekseen jäsenvaltion lainsäädäntöä. Tietosuojalain 6 §:n 1 momentissa säädetään tilanteista, joissa erityisten henkilötietoryhmien käsittely on sallittua, mutta vaatii tuekseen kansallista lainsäädäntöä (HE 9/2018 vp, s. 84). Tietosuojalain 6 §:n 1 momentin mukaan yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaista käsittelykieltoa ei sovelleta tieteellistä tai historiallista tutkimusta taikka tilastointia varten tehtävään tietojen käsittelyyn eikä myöskään sellaiseen tietojen käsittelyyn, josta säädetään laissa. Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittely on siten, asetuksen ja sitä täydentävän tietosuojalain nojalla, sallittua sekä ETK:n tilasto- ja tutkimustoiminnassa, että ETK:n lakisääteisessä kehittämistoiminnassa.

Käsittelyyn soveltuvista erityisistä suojatoimista

Tietosuojalain 6 §:n 2 momentti koskee erityisten henkilötietoryhmien käsittelyyn liittyviä suojatoimenpiteitä. Rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän on lainkohdan mukaan kyseisiä tietoja käsitellessään toteutettava asianmukaiset ja erityiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi. Toimenpiteet voivat koskea muun muassa tietoihin pääsyn rajaamista, käsittelytoimien myöhemmän todentamisen mahdollistamista, henkilötietojen pseudonymisointia, käsittelyjärjestelmän ja käsittelyyn liittyvien palveluiden käytettävyyttä ja vikasietoisuutta, ohjeistusta sekä tietosuojaan liittyvän osaamisen turvaamista tai toteutettavien toimenpiteiden riittävyyden arviointia. Säännöksessä mainitaan erikseen myös tietosuojasetuksen 35 artiklan mukaisen tietosuojaa koskevan vaikutustenarvioinnin laatiminen. Toteutettavien suojatoimien tulee olla käsittelytoimiin nähden asianmukaisia, mutta rekisterinpitäjälle ja henkilötietojen käsittelijälle jää harkintaa näiden toimien valinnan suhteen (HE 9/2018 vp, s. 90). Lisäksi yleisen tietosuojasetuksen 89 artiklan 1 kohdassa säädetään asianmukaisista suojatoimista yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä ja historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten tapahtuvassa henkilötietojen käsittelyssä. Suojatoimilla on varmistettava etenkin tietojen minimoinnin periaatteen noudattaminen. Suojatoimenpiteitä voivat olla esimerkiksi tietojen pseudonymisointi tai anonymisointi.

Kansallisessa ja EU-sääntelyssä asetetut velvoitteet turvaavat rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen toteutumisen myös ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. Rekisteröityjä koskevien suorien tunnisteiden – esimerkiksi henkilötunnuksen – käyttö on ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnassa rajattu vain niihin tilanteisiin, joissa se on tehtävien hoitamiseksi välttämätöntä. Muissa tilanteissa yksilötason tietoja käytetään pseudonymisoituna siten, että henkilön suorat tunnistetiedot on poistettu ja korvattu erillisellä yksilöivällä numero-tunnisteella. Julkiset tilastot ja tutkimukset muodostetaan pseudonymisoiduista aineistoista ja

julkaistavat tiedot ovat täysin anonyymejä. Henkilön suoran tunnisteen sisältävät aineistot säilytetään ETK:n tilasto- ja tutkimusrekisterin sisäisissä erillisissä henkilötietovarastoissa, joihin on pääsy vain käyttövaltuuksin rajatulla suppealla henkilöjoukolla.

Käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta poikkeamisen edellytykset

Yleisen tietosuojalain 5 artiklassa säädetään käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta. Periaatteen mukaan henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Myöhempää käsittelyä yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten ei 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan katsota yhteensopimattomaksi alkuperäisten tarkoitusten kanssa. Käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate ei siten rajoita alun perin muuhun tarkoitukseen kerättyjen tietojen hyödyntämistä tilasto- ja tutkimustoiminnassa. ETK:n lakisääteisen kehittämistoiminnan osalta ei sen sijaan voida nojautua vastaavaan erityissääntöön.

Yleisen tietosuojalain 6 artiklan 4 kohta mahdollistaa käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta poikkeamisen lain tai rekisteröidyn suostumuksen nojalla. Säädännäisten poikkeusten tulee tällöin perustua joko unionin oikeuteen tai sellaiseen jäsenvaltion lainsäädäntöön, joka muodostaa demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömän ja oikeasuhteisen toimenpiteen asetusten 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi. Näihin tavoitteisiin kuuluvat muun muassa unionin tai jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet, mukaan lukien kansanterveys ja sosiaaliturva.

ETK:n lakisääteisen kehittämistoiminnan merkitys on kansallisen työeläketurvan kehittämisessä huomattava. Toiminnan tiedonsaannin turvaamista myös jatkossa voidaan tämä huomioon ottaen pitää demokraattisessa yhteiskunnassa välttämättömänä ja oikeasuhteisena toimenpiteenä kansalliseen sosiaaliturvaan liittyvän tavoitteen turvaamiseksi. Tavoitetta on pidettävä tärkeänä, ottaen huomioon työeläketurvan keskeinen merkitys kansalaisten toimeentulon kannalta työkyvyttömyyteen liittyvien riskien realisoituessa sekä vanhuudessa. Samalla perusteella tavoitteen on katsottava liittyvän yleiseen julkiseen etuun. Liittymää korostaa se, että verovaroin rahoitettu kansallinen sosiaaliturva täydentää työeläketurvaa, jonka toimivuus siten heijastuu myös muuhun sosiaaliturvaan. Ehdotettavaa sääntelyä on samalla pidettävä oikeasuhteisena, ottaen huomioon tarkoitettujen toiminnan yleinen yhteiskunnallinen merkitys sekä se, että rekisteröidyn oikeudet henkilötietojen käsittelyssä turvattaisiin unionin ja kansallisen sääntelyn mukaisesti.

4.1.7 Teknistä käyttöyhteyttä koskevien säännösten kumoaminen

Esityksessä ehdotetaan tarpeettomina kumottaviksi erityislakien teknistä käyttöyhteyttä koskevat säännökset, koska teknisten rajapintojen käytöstä säädetään tiedonhallintalain, joka on yleislaki. Ehdotetulla sääntelyllä ei ole vaikutusta tiedonsaantioikeuksia koskevaan sääntelyyn.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

4.2.1.1 Sähköisen työeläkeotteen käytön edistäminen

Ohjaamalla vakuutettuja entistä enemmän sähköisten palveluiden pariin, yhä suurempi joukko myös löytäisi nämä palvelut. Sähköisten palveluiden käytön lisääntyminen toisi työeläkejärjestelmälle myös kustannussäästöjä, kun työeläkeotteiden tulostus- ja postituskulut (arviolta 1–1,5 milj. euroa vuodessa) alenisivat. Eläkelaitosten arvion mukaan työeläkevakuutettujen henkilöiden sähköisten palveluiden käyttö on kaksinkertaistunut muutamassa vuodessa ja kasvu on jatkuvaa.

4.2.1.2 Rahastointirajan muutos

Ehdotetun muutoksen vaikutuksia on arvioitu ETK:n tekemillä laskelmilla. ETK poimi eläketapahtumarekisteristä tietoja vuonna 2019 ja 2022 alkaneista eläkkeistä ja ansiorekisteristä näihin liittyvistä vastuunjaon tarkasteluajan ansiojaksoista ja laski tietojen perusteella eläkkeiden rahastoituja osia eri säännöin. Nykylainsäädännön mukainen laskenta antoi uusien eläkkeiden rahastoidulle työkyvyttömyyseläkemenolle arvon 553 miljoonaa euroa vuonna 2019 ja 486 miljoonaa euroa vuonna 2022. Työeläkevakuutusyhtiöiden poimimat vastaavat luvut ovat 520 miljoonaa euroa ja 466 miljoonaa euroa. Koska ETK:n poiminnassa ovat mukana myös muut TyEL-eläkelaitokset, laskettujen lukujen voidaan katsoa olevan suuruusluokaltaan oikeita, vaikka tuloksiin liittyykin pientä epävarmuutta. Tuloksia voidaan kuitenkin pitää hyvin suuntaa antavina.

Määritettäessä TyEL:n mukaisen työkyvyttömyyseläkkeen rahastoitua osaa tarkastellaan ensin TyEL:n 175 §:n 1 momentin mukaista ansiorajaa, joka määrittää lasketaanko työkyvyttömyyseläkkeeseen ylipäätään rahastoitua osaa. Tämän jälkeen tarkastellaan, mitkä vakuutusjaksot otetaan mukaan laskentaan TyEL:n 175 §:n 2 momentin ansiorajan perusteella. TyEL:n 175 §:n 2 momentti rajaa rahastoinnin piiristä ne työkyvyttömyyseläkkeet, joissa TyEL:n 175 § 1 momentin ansioraja täytyisi useammasta vakuutuksesta yhteensä, mutta yksikään vakuutus ei kuitenkaan yksinään ylittäisi 2 momentin ansiorajaa.

TyEL:n 175 §:n 2 momentin mukaisen vakuutuskohtaisen ansiorajan nosto pudottaisi rahastoinnin piiristä ne työkyvyttömyyseläkkeet, joissa tarkasteluajan ansiot vakuutuksista yhteensä ylittäisivät TyEL:n 175 §:n 1 momentissa mainitun rajan kuten ennenkin, mutta yhdenkään erillisen vakuutuksen osalta ansiot eivät ylittäisi uutta korkeampaa TyEL:n 175 §:n 2 momentin mukaista vakuutuskohtaista ansiorajaa. Tällaisia eläkkeitä löytyi sekä vuonna 2019 että vuonna 2022 joihtakin kymmeniä kappaletta eli ansiorajan muutos pienentäisi rahastoitavien eläkkeiden määrää noin puolella prosentilla. Rahastoinnissa huomioitavien vakuutusten määrä pienenisi noin tuhannella eli 11 prosentilla nykytilaan verrattuna. Rahastoitava eläkemeno pienenisi noin kymmenen miljoonaa euroa eli kaksi prosenttia nykytilaan verrattuna. Vaikutus olisi suurin täysiin kuntoutustukiin (-2 prosenttia) ja pienin osatyökyvyttömyyseläkkeisiin (-0,7 prosenttia).

Taulukko 1. Ehdotetun muutoksen vaikutukset nykytilaan verrattuna. (Lähde: ETK)

		Nykyinen rahastoinnin alaraja 2094,45 €	Nykyisen rajan vaikutus	Rahastoinnin alaraja 6662,23 €	Ehdotetun rajan vaikutus verrattuna nykytilaan
Vuonna 2022 alkaneiden rahastoitujen työkyvyttömyyseläkkeiden lukumäärä	Kaikki työkyvyttömyyseläkkeet	5 938	0.0 %	5 916	-0.4 %
	Täydet työkyvyttömyyseläkkeet	1 176	0.0 %	1 172	-0.3 %
	Kuntoutustuet	2 584	0.0 %	2 573	-0.4 %
	Osatyökyvyttömyyseläkkeet	1 204	0.0 %	1 201	-0.2 %
	Osakuntoutustuet	974	0.0 %	970	-0.4 %
Vuonna 2022 alkaneiden työkyvyttömyyseläkkeiden rahastointiin vaikuttavien vakuutusten lukumäärä	Kaikki eläkkeet	7 872	-11 %	7 026	-10.7 %
	Täydet työkyvyttömyyseläkkeet	1 524	-9 %	1 375	-9.8 %
	Kuntoutustuet	3 686	-13 %	3 169	-14.0 %
	Osatyökyvyttömyyseläkkeet	1 440	-7 %	1 356	-5.8 %
	Osakuntoutustuet	1 222	-8 %	1 126	-7.9 %
Vuonna 2022 alkaneiden työkyvyttömyyseläkkeiden rahastoitujen työkyvyttömyysmenojen miljoonaa euroa	Kaikki eläkkeet	486,4	-0.4 %	477,9	-1.8 %
	Täydet työkyvyttömyyseläkkeet	73,7	-0.3 %	72,9	-1.1 %
	Kuntoutustuet	312,6	-0.4 %	305,7	-2.2 %
	Osatyökyvyttömyyseläkkeet	41,2	-0.1 %	40,9	-0.7 %
	Osakuntoutustuet	59,0	-0.2 %	58,5	-0.9 %

ETK:n rekisteripöytäkirjasta ei saatu luotettavia arvioita kuntoutusrahojen rahastoiduille osille. Kuntoutusrahojen rahastoitua osaa lasketaan kuitenkin vastaavalla periaatteella kuin kuntoutustuen rahastoitua osaa. Ehdotetun muutoksen vaikutus kuntoutusrahojen rahastointiin voidaan arvioida vastaavaksi kuin vaikutus kuntoutustukien rahastointiin.

Vastaava tarkastelu tehtiin myös MEL:n mukaista rahastoitua osaa sisältäville 2022 alkaneille työkyvyttömyyseläkkeille. Tulokset vastaavat suuruusluokaltaan TyEL-eläkkeille saatuja vaikutusarvioita, vaikka MEL-eläkkeiden huomattavasti pienempi vuosittainen määrä voivat aiheuttaa tuloksiin satunnaisuutta. Rahastoinnissa huomioitavien vakuutusten määrää pieneni noin kymmenellä eli vajaat 12 prosenttia nykytilaan verrattuna. Rahastoitava eläkemeno pieneni noin 1,6 miljoonaa euroa eli 1,2 prosenttia nykytilaan verrattuna. Vaikutus olisi suurin täysiin kuntoutustukiin (-2,6 prosenttia) ja pienin osatyökyvyttömyyseläkkeisiin (0 prosenttia).

ETK arvioi ehdotetun muutoksen vaikutuksia myös pidemmällä aikavälillä pitkän aikavälin laskelman avulla. Ehdotetulla muutoksella ei olisi vaikutusta tarvittavan TyEL:n kokonaismaksun määrään. Ehdotetun muutoksen seurauksena työkyvyttömyyseläkkeitä rahastoitaisiin hieman

vähemmän ja tarvittava työkyvyttömyyseläkemaksu jäisi pienemmäksi. Toisaalta suurempi osa työkyvyttömyyseläkkeistä maksettaisiin eläkkeiden tasausosina, joten tasausmaksua olisi korotettava työkyvyttömyyseläkemaksun alentamista vastaavalla määrällä.

Koska muutoksella ei olisi vaikutuksia kokonaismaksuun eikä eläkemenoihin, niin myös eläkevarojen määrä seuraisi ETK:n pitkän aikavälin peruslaskelman kehitystä. Vaikutukset eri vastuunosiin olisivat kuitenkin hieman erilaiset. Alkavien työkyvyttömyyseläkkeiden rahastoinnin pienentämisen vaikutus vaikuttaisi työkyvyttömyyseläkevastuusiin ja 2050-luvulta alkaen ko. eläkevastuut olisivat kaksi prosenttia pienemmät kuin peruslaskelmassa. TyEL:n palkkasummaan suhteutettuna tämä olisi noin 0,2 prosenttia. Tasausvastuu olisi vastaavasti hieman suurempi.

4.2.1.3 ETK:n oikeus saada tietoja valvontaa varten

Osakeyhtiöyrittäjien nykyistä kattavampi valvonta johtaisi vakuutusmaksutulon vähäiseen kasvuun, mikä osaltaan vahvistaisi YEL-vakuutuksen maksupohjaa. ETK:ssa on laskettu taloudellisia vaikutuksia lyhyen aikavälin mallilla (vuodet 2023–2028) ottaen huomioon muutokset vakuutettuihin, työtulosummiin, vakuutusmaksutuloihin ja teoreettisiin hoitokuluihin. Laskelmissa ei ole huomioitu muutosta eläkemenoon, jonka on arvioitu olevan vähäinen vuosien 2024–2028 välillä. Ensimmäisenä vuonna nostava vaikutus vakuutusmaksutuloon olisi lyhyen aikavälin laskelman mukaan noin 0,3 miljoonaa euroa, jolloin vähentävä vaikutus valtion osuuteen olisi suunnilleen samaa tasoa. Vuosina 2024–2028 valtion osuutta vähentävä vaikutus on noin 1–2 miljoonaa euroa.

4.2.1.4 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen

Nykyisten säännösten mukaan eläkettä karttuu 1,5 prosenttia työansioista/kalenterivuosi. Iäkäämpiä apurahansaajia koskee vuoden 2025 loppuun asti siirtymäsäännös, jonka mukaan eläkettä karttuu 53–62 vuotiaille 1,7 % vuodessa. Mikäli työtulon tarkistaminen johtaa siihen, että vakuutusaikaa pidennetään ja apurahansaaja saavuttaa tällä pidennetyllä ajanjaksolla 53 vuoden ylittävän iän, karttuu hänelle 0,2 prosenttia enemmän eläkettä / kalenterivuosi. Vuoden 2025 loppuun saakka maatalousyrittäjän ja apurahansaajan työeläkevakuutusmaksun perusprosentti on 53 vuoden täyttämistä seuraavan kalenterivuoden alusta sen kalenterivuoden loppuun, jona maatalousyrittäjä tai apurahansaaja täyttää 63 vuotta, MyEL:n 22 §:ssä tarkoitettu perusprosentti lisättyinä 1,5 prosenttiyksiköllä. Vuoden 2025 jälkeen tämä vaikutus kuitenkin poistuu.

Esityksessä ehdotetuilla apurahansaajan vahvistetun MYEL-työtulon tarkistamista koskevilla muutoksilla ei arvioida olevan taloudellisia vaikutuksia apurahansaajien MYEL-eläkejärjestelmän eläkemenoihin. Apurahansaajan vahvistetun MYEL-työtulon tarkistamisessa vakuutusaika muuttuisi, mutta MYEL-työtulo muuttuisi prosentuaalisesti samassa suhteessa vastaten nykyistä paremmin tosiasiallista apurahalla työskentelyä. Jos työskentely muuttuu osa-aikaiseksi, MYEL-työtulon määrä pienenee, mutta vakuutusaika toisaalta pitenee muutosta vastaavasti. Sekä apurahansaajien eläkemeno että kohtuullinen hoitokulu kustannetaan apurahansaajien vakuutusmaksuilla.

4.2.1.5 ETK:n oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan

Muutosehdotuksen mahdolliset taloudelliset vaikutukset arvioidaan vähäisiksi. Digi- ja väestötietoviraston sekä verohallinnon tulotietojärjestelmän resurssien tarve saattaisi kuitenkin hieman lisääntyä.

4.2.2 Vaikutukset sosiaaliturvan toimeenpanoon sekä viranomaisten ja muiden toimijoiden toimintaan

4.2.2.1 Eläkeikärajojen vahvistaminen asetuksella vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneille

TyEL:n 83 §:ssä tarkoitettuja eläkeikärajoja koskevan asetuksen antamiselle laissa säädetyn tarkarajan siirtäminen ehdotuksen mukaisesti kuukaudella eteenpäin turvaisi sen, että sosiaali- ja terveysministeriöllä olisi vuosittain edellytykset noudattaa laissa säädettyä määräaika ja asetuksen valmisteluun jäisi ministeriössä kohtuullinen aika.

4.2.2.2 Rahastointirajan muutos

Ehdotettu muutos tarkoittaisi sitä, että hieman nykyistä useammin työkyvyttömyyseläkkeestä ei aiheutuisi yksittäiselle eläkelaitokselle vastuuta työkyvyttömyyseläkkeen rahastoidusta osasta. Vaikutuksia on kuvattu Taloudelliset vaikutukset -kohdan alla.

Ehdotettu muutos edellyttäisi muutoksia työeläkealan yhteiseen eläkelaskennan sovellukseen. Ehdotettu ansiorajan muutos ei kuitenkaan aiheuttaisi merkittäviä tietojärjestelmämuutoksia. Muutokset pystyttäisiin toteuttamaan normaalin ylläpitotyön ohessa. Tietojärjestelmämuutoksista aiheutuisi tietojärjestelmäkustannuksia, joiden ETK on arvioinut olevan korkeintaan noin muutamien kymmenien tuhansien eurojen suuruisia.

Ehdotetulla muutoksella ei olisi vaikutuksia viranomaisten toimintaan.

4.2.2.3 ETK:n oikeus saada tietoja valvontaa varten

ETK:n tiedonsaantioikeuksien laajeneminen mahdollistaisi niiden henkilöiden YEL-vakuuttamisen valvonnan, jotka työskentelevät YEL:ssä tarkoitetussa yrittäjäasemassa kokonaan tai osin omistamassaan osakeyhtiössä. Jos osakeyhtiön kautta YEL:n piiriin kuuluvaa toimintaa harjoittavat yrittäjät olisivat säännöllisen massamuotoisen YEL-valvonnan piirissä, kattaisi ETK:n YEL-valvonta kaikki merkittävät yrittäjäryhmät. Kaikkiaan YEL-vakuuttamisen valvonnan kattavuus parantuisi olennaisesti. Tällöin valvonta kohdistuisi kaikkiin yrittäjiin tasapuolisesti riippumatta siitä, missä muodossa yrittäjätoimintaa harjoitetaan.

Kysymyksessä olisi merkittävä tiedonsiirto Verohallinnolta ETK:lle. Nykyisin ETK:n Verohallinnolta saamiin elinkeinoharjoittajia ja elinkeinoyhtymän osakkaita koskevien joukkotietojen lukumäärä on vuosittain n. 200 000 kpl. Koska osakeyhtiössä on usein useita osakkaita, arvioidaan tietoluovutuksen nousevan suuremmaksi kuin 200 000 kpl. Arvioiden mukaan tämä ei kuitenkaan olisi suurempi kuin 400 000 kpl.

4.2.2.4 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen

Apurahansaajan MYEL-työtulon tarkistamista koskevat ehdotukset lisääisivät jonkin verran toimeenpanotyötä ja -kustannuksia Melassa. Melan kohtuulliset hoitokulut apurahansaajien MYEL-eläkejärjestelmän osalta määräytyvät MYEL:n 135 a §:n mukaisesti. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa perusteet, joiden mukana lasketaan kohtuulliset hoitokulut. Ministeriön vahvistamien perusteiden mukaan apurahansaajien MYEL-eläkejärjestelmän osalta kohtuulliset hoitokulut määräytyvät apurahansaajien MYEL-vakuutuksien ja vakuutettujen apurahansaajien lukumäärän perusteella, joten edellä tarkoitettu työmäärän lisäys ei vaikuttaisi eläkelaitokselle nykyisten hoitokuluperusteiden mukaan määrättävien hoitokulujen määrään.

Enintään 12 kuukauden pituisia apurahoja myönnetään vuosittain noin 5000. Yli 12 kuukauden pituisia apurahoja myönnetään 350–500. Melan vakuutustiimin arvion mukaan annettavien hallintopäätösten määrä lisääntyisi arviolta 200 kappaleella vuodessa. Tämä tarkoittaisi hallinnollisen työn lisäyksenä arviolta 0,4 henkilötyövuotta.

Melan arvion mukaan edellä ehdotettavat muutokset eivät vaikuta vakuutus- ja eläkesovellus ELVAan muutoin kuin päätösfraasien osalta. Työtulon tarkistukset vaikuttaisivat myös vakuutusmaksujen perintään, mutta Melasta saadun tiedon mukaan ELVA-sovellukseen ei aiheutuisi muutostarvetta ehdotettavan muutoksen johdosta.

Apurahan myöntäjien ilmoitukset sovellukseen olisi tarkoituksenmukaista ottaa oma ilmoituskohta yleisluontoista työtulon tarkistamiseen liittyvää kannanottoa koskien/koskien yksittäisen apurahansaajan työtulon tarkistamisasian hyväksymistä. Sovellusta ollaan muutoinkin kehittämässä ja tämä muutos voitaisiin tehdä tässä yhteydessä.

Työtulon tarkistamishakemusten osalta olisi tarkoituksenmukaista lähteä aluksi liikkeelle verkkosivuilla olevilla pdf-lomakkeilla, joilla apurahansaajat voisivat tehdä hakemuksen työtulon tarkistamisesta. Mikäli haluttaisiin tarjota apurahansaajille työtulon tarkistamishakemuksen tekeminen myös sähköisissä asiointipalveluissa olisi tällainen muutos rakennettava Melan nykyisiin sähköisiin asiointipalveluihin ja siitä aiheutuisi järjestelmämuutuskustannuksia.

4.2.2.5 ETK:n oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan

ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tiedonsaantia koskevaa säännöstä ehdotetaan uudistettavan siten, että sääntely muodostuisi nykyistä täsmällisemmäksi ja selkeämmäksi. Tietoja luovuttaviin tahoihin ehdotetaan lisättäväksi verohallinto, Digi- ja väestötietovirasto, Finanssivalvonta ja Potilasvakuutuskeskus. Se, että velvollisuudesta luovuttaa tietoja säädettäisiin nykyistä täsmällisemmin, olisi omiaan helpottamaan tietojen pyytämistä ja luovuttamista sekä vähentämään tähän ajoittain liittyneitä tulkintaa koskevia eriäviä näkemyksiä ETK:n ja tietoja luovuttavien tahojen välillä. Tiedonsaannin kattavuuden osalta merkityksellistä olisi erityisesti se, että ETK:lla olisi jatkossa oikeus saada tietoja myös verohallinnon tulorekisteristä. Muutokset laajentaisivat muutoinkin eräiltä osin ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan käytävissä olevaa tietopohjaa. Tämä palvelisi näiden toimintojen sujuvaa ja laadukasta toteuttamista sekä toiminnan tulosten hyödyntämistä työeläketurvan kehittämisessä ETK:ssa ja sen ulkopuolella. Tulorekisterin ajantasaiset tiedot mahdollistaisivat esimerkiksi lainmuutosten vaikutusten sekä erilaisten käyttäytymisen muutosten nykyistä nopeamman seurannan.

Digi- ja väestötietovirasto sekä Finanssivalvonta luovuttavat jo tällä hetkellä muun lainsäädännön nojalla tietoja ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tarpeisiin. Ehdotettava muutos vähentäisi tarvittavien tietojen keräämiseen liittyvää hallinnollista taakkaa. Digi- ja väestötietovirastolta saadun tiedon mukaan tietojen luovuttaminen ei lähtökohtaisesti aiheuttaisi virastolle muutostarpeita tai kustannuksia, mikäli se olisi pienimuotoista ja tapahtuisi enintään muutaman kerran vuodessa. Mikäli tietojen luovuttaminen taas olisi tarpeen tätä useammin tai se olisi laajamittaista, sillä voisi olla vaikutusta Digi- ja väestötietoviraston tarvitsemiin resursseihin. Tämä voisi riippua myös tietojen luovuttamisen teknisestä toteuttamistavasta.

Kuten edellä ilmenee, ainoastaan verohallinto olisi tietojen luovuttajana tosiasiallisesti täysin uusi taho. Muut ehdotetun säännöksen mukaisista tietoja luovuttavista tahoista luovuttavat jo tällä hetkellä tietoja Eläketurvakeskuksen tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan joko Eläketurvakeskuksesta annetun lain 4 §:n 1 momentin tai muun lainsäädännön nojalla. Näiden tahojen osalta tietojen luovuttamisen aiheuttaman hallinnollisen ja muun kuormituksen arvioidaan säilyvän olennaisesti nykyisellä tasolla muun muassa tietojen luovuttamisen volyymejä

sekä toistuvuutta ajatellen. Eläketurvakeskuksen tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan lakisääteisen alan säilyessä ennallaan, näiden toimintojen tarpeet ovat lähtökohtaisesti entiset, vaikka toimintojen kulloinkin ajankohtaiset painopisteet ja tarpeet voivat jossain määrin vaihdella. Esimerkiksi tiedot tapaturma- ja liikennevakuutuskorvauksista ovat entiseen tapaan vuosittain tarpeen Suomen eläkkeensaajista -tilaston julkaisemiseksi, koska tilastoon sisältyvät työeläkettä, kansaneläkettä tai molempia näitä eläkkeitä saavien osalta myös tiedot heidän saamistaan lakisääteisen tapaturmavakuutuksen ja liikennevakuutuksen eläkkeistä.

Tulorekisterin tietojen osalta selvitettäväksi tulisivat tulorekisterin ja ETK:n välillä vielä tietojen tekninen luovutustapa sekä tähän liittyvät tekniset toiminnallisuudet.

4.2.3 Vaikutukset työnantajiin ja apurahanmyöntäjiin

4.2.3.1 Rahastointirajan muutos

Ehdotettu muutos vaikuttaisi työeläkevakuutusyhtiöstä työntekijöidensä eläketurvan ottaneiden suurten työnantajien (työntekijöiden yhteenlaskettu palkkasumma vuonna 2023 on noin yli 2,2 miljoonaa euroa vuodessa) vastuuseen rahastoidusta työkyvyttömyyseläkkeestä. Toteutunut työkyvyttömyys- ja kuntoutusrahakorvausmenona on maksuluokkamallin määrittävissä laskuperusteissa huomioitu työeläkevakuutusyhtiön vastuulle tuleva rahastoitu eläkemeno tietyin säännöin. Koska näin suuret työnantajat ovat vastuullisia kattamaan työkyvyttömyyseläkkeelle joutuvien työntekijöidensä eläkkeiden rahastoitujen osien kustannukset tietyiltä osin maksuluokkamallin kautta, TyEL:n 175 §:n 2 momentin mukaisen ansiorajan nostaminen pienentäisi edellä mainittujen suurten työnantajien vastuuta työkyvyttömyyseläkkeistä. Käytännössä tämä vaikutus näkyisi joidenkin suurten työnantajien työeläkemaksun pienemisenä.

Lyhyisiin työsuhteisiin, joissa palkkaa on maksettu TyEL:n 175 §:n 2 momentin ansiorajaa pienempi määrä kahden vuoden tarkasteluajana, liittyvät työkyvyttömyyseläkkeet eivät vaikuta työnantajan maksuluokkaan. Vakuutuskohtainen ansiorajan nosto määrittäisi entistä useamman työsuhteen sellaiseksi lyhyeksi työsuhteeksi, johon liittyvä työkyvyttömyyseläke ei vaikuttaisi työnantajan maksuluokkaan.

ETK arvioi muutosehdotuksen vaikutuksen niihin eläkkeisiin, jotka voisivat vaikuttaa työnantajan maksuluokkaan. Työntekijöistä noin 58 prosenttia on vakuutettu työsuhteeseen maksuluokkamallin piirissä olevaan työnantajaan (Yritysten työeläkemaksut –tilaston mukaan). Vaikutus maksuluokkamallin piirissä oleviin työnantajiin voidaan arvioida olevan samassa suhteessa. Nykylainsäädäntö on rajannut rahastoinnin piiristä vakuutusjaksoista reilu 600 kappaletta eli noin 9 prosenttia. Näistä karkeasti arvioituna vajaa 400 koskisi maksuluokkamallin piirissä olevia työnantajia. Ehdotettu muutos rajaisi lisäksi 300 vakuutusta (200 maksuluokkamallin piiristä). Muutos rajaisi siis rahastoinnin piiristä 50 prosenttia enemmän vakuutuksia nyky-lainsäädäntöön verrattuna. Muutoksen vaikutus maksuluokkaan vaikuttavan eläkemenon määrään olisi noin -1,5 prosenttia.

Pientyönantajilla, joiden vuoden 2023 palkkasumma on korkeintaan noin 2,2 miljoonaa euroa, koko eläkevakuutusmaksu on työntekijöiden iästä ja niiden omista työkyvyttömyyseläkkeistä riippumaton tasamaksu, joten ehdotettu muutos ei vaikuttaisi yksittäisten pientyönantajien työeläkemaksuun.

4.2.3.2 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen

Apurahansaajalla olisi velvollisuus esittää Melalle selvitys siitä, että myöntäjä hyväksyy muutokset työpanoksessa ja työskentelyajassa. Myöntäjillä olisi mahdollisuus antaa Melalle yleisluontoisia lausuntoja siitä, että tietyn tyyppisissä apurahoissa apurahansaaja voi pidentää tai lyhentää työskentelyaikaa työpanoksensa mukaisesti. Käytännössä apurahansaajat ovat maksatusasioiden takia jo muutoinkin tällaisissa tilanteissa jo yhteydessä myöntäjään. Selvitys voisi olla vapaamuotoinen (esim. sähköposti) ja tulevaisuudessa myös apurahanmyöntäjän ilmoituksetsovelluksen kautta voisi myös halutessaan ilmoittaa näitä asioita.

4.2.4 Sukupuolivaikutukset

4.2.4.1 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen

Melan tietojen mukaan sekä taiteen että tieteen apurahansaajista miehiä on 40 prosenttia ja naisia 60 prosenttia. Ehdotetut muutokset osaltaan edistäisivät apurahansaajien työn ja perheen yhteensovittamista. Työtulon tarkistamisen myötä MYEL-vakuutus kohdistuisi oikein myös tilanteissa, joissa apurahansaaja haluaa esimerkiksi vanhempainvapaan jälkeen suhteellisen pian jatkaa apurahan turvin työskentelyä osa-aikaisesti pienen lapsen hoidon ohessa. Tällöin myös molempien vanhempien jääminen osittaiselle hoitovapaalle mahdollistuu, mikä edesauttaa hoivavastuun tasaista jakautumista vanhempien kesken. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen (2022) mukaan osa-aikatyö on naisilla yleisempää kuin miehillä. Perusoikeusjärjestelmän kannalta katsottuna ei ole perusteltua asettaa tosiasiallisesti eri asemaan apurahansaajia, joiden työskentelyaika muuttuu esimerkiksi alle 3-vuotiaan lapsen hoitamisen vuoksi, verrattuna apurahansaajiin, joilla ei ole ehdotuksessa mainittua syytä muuttaa työskentelyaikaansa. Säännöksellä pyritään siihen, etteivät apurahansaajat joutuisi sosiaaliturvan osalta keskenään eri asemaan esimerkiksi perhevapaiden vuoksi. Ehdotetut muutokset olisivat linjassa myös naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) 4 §:n kanssa, jonka mukaan viranomais-ten tulee kaikessa toiminnassaan edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa.

4.2.4.2 Muut ehdotukset

Muilla ehdotuksilla ei ole arvioitu olevan sukupuolivaikutuksia.

4.2.5 Vaikutukset etuudensaajiin

4.2.5.1 Sähköisen työeläkeotteen käytön edistäminen

Tilastokeskuksen tilastotietokannan mukaan työikäisten internetin ja sähköisten palvelujen käyttöaste on jatkuvasti jatkanut kasvuaan. Vuonna 2022 työllisistä henkilöistä 99 % oli käyttänyt internetiä viimeisen 3 kuukauden aikana. Väestön tieto- ja viestintätekniikan tilaston mukaan 16–64 vuotaista eri ikäluokkaryhmiin jaoteltuna 70–90 % oli hakenut itseään koskevia tietoja esimerkiksi verotuksesta, eläkkeestä tai terveydenhoidosta viimeisen 12 kuukauden aikana.

Ehdotetun muutoksen johdosta yhä suurempi osa vakuutetuista ohjautuisi eläkelaitosten sähköisten palveluiden piiriin. Näin vakuutetut saisivat käyttöönsä parempia ja moninaisempia palveluja kuin mitä paperisella työeläkeotteella pystytään tarjoamaan.

Ihmiset voivat nimittäin käyttää verkkopalvelussa esimerkiksi erilaisia laskureita sähköisen työeläkeotteen rinnalla, saada arvion eläkkeestään ja käyttää digitaalisia kuntoutus- ja hakemus-

palveluja. Chatin kautta vakuutetut voivat esittää eläkelaitokselle kysymyksiä, joihin on mahdollisuus vastata saman tien ja verkkosivuilla voi myös tarjota erilaista yleisinformaatiota laajemmin, kuin kirjallisen työeläkeotteen saatteessa. Eläkelaitoksen verkkopalvelussa voi myös itse täydentää laskelmien pohjana olevia tietoja.

Ihmisten yhdenvertaisen kohtelun kannalta on kuitenkin tärkeää, että myös kirjallinen eli paperinen työeläkeote lähetetään niille vakuutetuille, jotka eivät ole saaneet kirjallista työeläkeotetta tai katsoneet sähköistä työeläkeotetta eläkelaitoksen sähköisessä asiointipalvelussa kolmeen vuoteen. Kaikilla ei ole teknisiä edellytyksiä käyttää sähköisiä asiointipalveluja, joten kirjallisen työeläkeotteen saamisen mahdollisuudella taataan ihmisten oikeusturvan yhdenvertainen toteutuminen.

Muutoksen yhteydessä työeläkeotteen merkitystä, sähköisen työeläkeotteen laajempaa sisältöä ja mahdollisuutta katsoa työeläkeote, milloin tahansa, markkinoitaisiin kansalaisille aktiivisesti sekä alan yhteisellä että eläkelaitosten omalla markkinointiviestinnällä.

4.2.5.2 Eläkeikärajojen vahvistaminen asetuksella vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneille

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö voisi esityksen mukaan antaa vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneisiin sovellettavia eläkeikärajoja koskevat vuosittaiset asetukset enintään kuukautta myöhemmin kuin voimassa oleva sääntely edellyttää. Tarkoitettu asetus annetaan TyEL:n 82 §:n ja 83 §:n mukaisen sääntelyn nojalla ensimmäisen kerran syksyllä 2026. Muutos tarkoittaisi sitä, että kansalaiset saisivat tarkoitetut eläkeikärajat tietoonsa enintään kuukautta nykyisen säännöksen edellyttämää myöhemmin. Ne vakuutetut, joille vahvistetun ikärajan perusteella syntyisi oikeus hakea osittaista varhennettua vanhuuseläkettä jo asetuksen vahvistamista seuraavina kuukausina, joutuisivat tämän eläkkeen hakemiseksi toimimaan nopeammin kuin jos asetus annettaisiin jo aikaisemmin. Osittaisen varhennetun vanhuuseläkkeen hakemiseen jäisi kuitenkin aina – myös kunkin syntymävuosiluokan ensimmäisinä syntyneille – ainakin kuukausi aikaa. Voimassa olevan säännöksen mukaista määräaikaa ehdotetaan muutettavaksi nimenomaan siksi, että nykyisen säännöksen asetuksen antamiselle asettamaa ajallista takarajaa ei välttämättä aina ole realistisesti mahdollista noudattaa tarvittavien tilastotietojen saatavuus huomioon ottaen. Muutosta on tämän vuoksi pidettävä perusteltuna ja tarpeellisenä, ja sen vaikutus eläkkeenhakijoiden asemaan voidaan arvioida kohtuulliseksi ja vähäiseksi.

4.2.5.3 ETK:n oikeus saada tietoja valvontaa varten

ETK:n valvonta tulisi ottamaan yhteyttä vastaanotettujen tietojen rajauksen jälkeen arviolta noin 3000 yrittäjään. Tietojen rajauksen jälkeen tarpeettomat tiedot hävitettäisiin välittömästi sen jälkeen, kun rajaus on onnistuneesti tehty ja todettu, ettei rajauksessa ole teknisiä virheitä. ETK vastaisi teknisistä ja organisatorisista asianmukaisista suojatoimista niin, että rekisteröidyille ei aiheudu tietosuojaa heikentäviä seurauksia.

4.2.5.4 ETK:n oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan

Rekisteröityjen henkilöiden asema Eläketurvakeskuksesta annetun lain 4 §:n 1 momentin tarkoittamia tietoja käsiteltäessä turvattaisiin EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen sekä tietosuojaa koskevan kansallisen yleislainsäädännön nojalla. ETK vastaisi rekisteripitäjänä asianmukaisista teknisistä ja organisatorisista suojatoimista niin, että rekisteröidyille ei aiheudu tietosuojaa heikentäviä seurauksia.

4.2.5.5 Apurahansaajien työtulon tarkistaminen

Työtulon tarkistaminen vaikuttaisi siihen, että apurahansaajan sosiaaliturva olisi nykyistä paremmin oikean määräisenä oikeaan aikaan voimassa. Se ei lähtökohtaisesti vaikuttaisi vähentävästi apurahansaajan eläkkeen karttumiseen, koska MYEL-työtuloa tarkistettaessa muutettaisiin vain työpanoksen määrää ja vakuutuksen kohdentumisaikaa. Kuten keskeyttämisspäätöksissäkin, muilta osin ei tarkistettaisi MYEL-työtuloa.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Rahastointirajan muutos

Yhtenä vaihtoehtona tutkittiin TyEL:n 175 § 2 momentin ansiorajan kaksinkertaistamista, joka vastaisi keskimäärin noin kahden kuukauden ansiota. Tarkasteltava ansioraja olisi 4 188,90 € vuoden 2004 tasossa.

Vaihtoehtoisen ansiorajan vaikutuksia on arvioitu ETK:n tekemillä laskelmilla. ETK poimi eläketapahtumarekisteristä tietoja vuonna 2019 ja 2022 alkaneista työkyvyttömyyseläkkeistä ja ansiorekisteristä näihin liittyvistä vastuunjaon tarkasteluajan ansiojaksoista ja laski tietojen perusteella työkyvyttömyyseläkkeiden rahastoituja osia eri säännöin.

TyEL:n 175 §:n 2 momentin mukaisen vakuutuskohtaisen ansiorajan nosto pudottaisi rahastoinnin piiristä ne työkyvyttömyyseläkkeet, joissa tarkasteluajan ansiot vakuutuksista yhteensä ylittävät TyEL:n 175 §:n 1 momentissa mainitun rajan kuten ennenkin, mutta yhdenkään erillisen vakuutuksen osalta ansiot eivät ylittäisi uutta korkeampaa TyEL:n 175 §:n 2 momentin mukaista vakuutuskohtaista ansiorajaa. Tällaisia eläkkeitä löytyi vuonna 2019 ja vuonna 2022 yhteensä viisi kappaletta eli ansiorajan muutos pienentäisi rahastoitavien eläkkeiden määrää vain noin 0,1 prosentilla. Rahastoinnissa huomioitavien vakuutusten määrä pienenesi noin viidelläsadalla eli kuudella prosentilla nykytilaan verrattuna. Rahastoitava eläkemeno pienenesi muutamalla miljoonalla eurolla eli noin 0,7 prosenttia nykytilaan verrattuna. Vaikutus olisi suurin täysiin kuntoutustukiin (-0,8 %) ja pienin osatyökyvyttömyyseläkkeisiin (-0,2 %).

Taulukko 2. Vaihtoehtoisen ansiorajan vaikutukset nykytilaan verrattuna. (Lähde: ETK)

		Nykyinen rahastoinnin alaraja 2094,45 €	Rahastoinnin alaraja 4188,90 €	Vaihtoehtoisen rajan vaikutus verrattuna nykytilaan
Vuonna 2022 alkaneiden rahastoitujen työkyvyttömyyseläkkeiden lukumäärä	Kaikki työkyvyttömyyseläkkeet	5 938	5 934	-0.1 %
	Täydet työkyvyttömyyseläkkeet	1 176	1 175	-0.1 %
	Kuntoutustuet	2 584	2 583	0.0 %
	Osatyökyvyttömyyseläkkeet	1 204	1 203	-0.1 %
	Osakuntoutustuet	974	973	-0.1 %

		Nykyinen rahastoinnin alaraja 2094,45 €	Rahastoinnin alaraja 4188,90 €	Vaihtoehtoisen rajan vaikutus verrattuna nykytilaan
Vuonna 2022 alkaneiden työkyvyttömyyseläkkeiden rahastointiin vaikuttavien vakuutusten lukumäärä	Kaikki eläkkeet	7 872	7 432	-5.6 %
	Täydet työkyvyttömyyseläkkeet	1 524	1 440	-5.5 %
	Kuntoutustuet	3 686	3 425	-7.1 %
	Osatyökyvyttömyyseläkkeet	1 440	1 403	-2.6 %
	Osakuntoutustuet	1 222	1 164	-4.7 %
Vuonna 2022 alkaneiden työkyvyttömyyseläkkeiden rahastointu työkyvyttömyysmeno, miljoonaa euroa	Kaikki eläkkeet	486,4	483,2	-0.7 %
	Täydet työkyvyttömyyseläkkeet	73,7	73,4	-0.4 %
	Kuntoutustuet	312,6	310,0	-0.8 %
	Osatyökyvyttömyyseläkkeet	41,2	41,1	-0.2 %
	Osakuntoutustuet	59,0	58,7	-0.5 %

Jos ansiorajaa korotettaisiin, työkyvyttömyyseläkkeen rahastointia tehtäisiin vasta hieman suuremmista ansioista. Muutoksen tavoitteena on ollut pienentää suurimpien työnantajien vastuuta rahastoidusta työkyvyttömyyseläkkeestä maksuluokkamallin kautta. Samalla on tavoiteltu rahastoinnin toimeenpanon keventämistä esimerkiksi kustannustenjaon ja tietojärjestelmien osalta. TyEL:n 175 § 2 momentin mukaisen ansiorajan kaksinkertaistaminen ei toisi riittävän suurta muutosta suurimpien työnantajien vastuuseen rahastoidusta työkyvyttömyyseläkkeestä eikä keventäisi rahastoinnin toimeenpanoa riittävästi tavoitteeseen nähden. Tämän takia ansiorajan kaksinkertaistamista ei voida pitää riittävänä muutoksena, vaan vasta ansiorajan kolminkertaistaminen toisi riittävät hyödyt muutokselle.

6 Lausuntopalaute

Luonnos hallituksen esitykseksi julkaistiin 15.6.2023 sähköisessä lausuntopalvelussa. Vastausaikaa oli 9.8.2023 asti.

Lausuntoja saatiin 14 kappaletta. Lausunnon antoivat Akava ry, EK, Eläketurvakeskus, Finanssiala ry, Finanssivalvonta, Keva, Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT, Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela, STTK ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Tapaturmavakuutuskeskus (TVK), Työeläkevakuuttajat Tela ry, Valtiovarainministeriö ja Verohallinto.

Lausunnonantajat pitivät pääsääntöisesti esitettyjä muutoksia perusteltuina ja kannattivat esitystä. Akava, SAK ja STTK eivät kuitenkaan pitäneet tarkoituksenmukaisena palkattomien aikojen ansioedellytyksen laskennan muuttamista, jonka johdosta se poistettiin hallituksen esityksestä.

TVK ja Finanssiala ry kiinnittivät huomiota Eläketurvakeskuksen tutkimus-, tilasto- ja kehittämistoiminnan tiedonsaantia koskevaan lakimuutosehdotukseen, tuoden näkemyksensä esiin sen, että säännöksen tarkentaminen olisi perusteltua. Säännöstä ja sen perusteluita tarkennettiin tämän johdosta, ja myös toimijoita koskevaa vaikutusarviointia täydennettiin joiltain osin.

Mela totesi, että MYEL-työtuloa koskeva muutosesitys vastaa sisällöltään ehdotusta, jota on käsitelty Melassa toimivassa apurahansaajien neuvottelukunnassa. Mela piti tärkeänä, että ehdotetut muutokset tulisivat voimaan heti vuoden 2024 alusta lukien.

Mela piti maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilakia koskevia ehdotuksia tarpeellisina ja perusteltuina katsoen, että kyseisen lain mukaisen vakuutuksen tulee seurata MYEL-vakuutukseen vahvistettavia muutoksia vakuutusajan osalta.

Melan käsityksen mukaan lakia olisi tulkittava siten, että lain voimaantulon jälkeen apurahansaajille toistaiseksi myönnettävät tapaturmaeläkkeet myönnetään uuden lainsäädännön mukaisesti kaikkien maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain perusteella korvattavien vahinkotapahtumien osalta. Melan lausunnon johdosta täsmennettiin perusteluihin, että tulkinta on tämän mukainen.

TVK piti apurahansaajia koskevia ehdotuksia kannatettavina, viitaten mm. siihen, että MYEL-vakuutus ja MATAL:n mukainen vakuutus ovat sidoksissa toisiinsa. TVK piti tärkeänä, että MYEL-vakuutukseen liittyvä työtapaturma- ja ammattitautiturva kohdistuvat oikea-aikaisesti apurahansaajan todelliselle työskentelyajalle. TVK:n mukaan apurahansaajan työtulolla on merkitystä työtapaturma- ja ammattitautilain (TyTAL, 459/2015) mukaisessa korvauskäsittelyssä. Esimerkiksi jos apurahansaajalle sattuu työtapaturma tai ilmenee ammattitauti muussa työssä, ja vahinkotapahtumahetkellä hän edelleen teki myös maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) mukaan vakuutettua apurahansaajan työtä, päivärahaa otetaan huomioon apurahansaajan työtulo vahinkopäivänä. Perusteluita täydennettiin TVK:n esittämät näkökohdat huomioiden.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Työntekijän eläkelaki

3 §. Työeläkelait. Pykälän 2 momentin 4 kohtaan sisältyvä viittaus Ahvenanmaan maakuntalakiin korjattaisiin kohdistumaan voimassa olevaan maakuntalakiin.

75 a §. Työeläkeotteen antaminen. Ensimmäisen kirjallisen työeläkeotteen lähettämisen ajankohdasta säädettäisiin jatkossa laissa. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kirjallisen (eli paperisen) työeläkeotteen antamisen rytmiä muutettaisiin niin, ettei jakelun piiriin enää poimittaisi työntekijöitä syntymäkuukauden perusteella. Kirjallinen työeläkeote lähetettäisiin työntekijälle ensimmäisen kerran sinä kalenterivuotena, kun hän täyttää 20 vuotta. Kirjallista työeläkeotetta ei kuitenkaan lähetettäisi, jos työntekijä olisi valinnut jakelutavaksi sähköisen työeläkeotteen tai käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteen verkkopalvelussa joko sinä kalenterivuotena, kun hän täyttää 20 vuotta tai sitä edeltävien kahden kalenterivuoden aikana. Ensimmäisestä kirjallisen työeläkeotteen lähettämisestä tai sähköisen työeläkeotteen katsomisesta alkaisi kulua 2 momentissa tarkoitettu kolmen vuoden määräaika seuraavan kirjallisen työeläkeotteen lähettämiselle.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi niistä edellytyksistä, joilla työntekijä pysyy yksinomaan sähköisen työeläkeotteen jakelupiirissä ja jää siten kirjallisen työeläkeotteen lähettämisen ulkopuolelle. Sähköisen työeläkeotteen nimenomaisesti valinneiden lisäksi sähköisen

työeläkeotteen katsominen vähintään kolmen vuoden välein pitäisi työntekijän kirjallisen työeläkejakelun ulkopuolella. Sähköisen työeläkeotteen katsomisesta jää merkintä asiointipalveluun. Sähköinen työeläkeote annettaisiin ensisijaisesti työntekijän viimeisen työskentelyn vaakuuttaneen eläkelaitoksen asiointipalvelussa, mutta säännös mahdollistaisi työeläkeotteen tarjoamisen tulevaisuudessa myös muussa verkkopalvelussa. Verkkopalvelulla tarkoitettaisiin työeläkelaitosten sähköisiä asiointipalveluja, työeläkealan yhteistä sähköistä asiointipalvelua sekä mahdollista muuta verkkopalvelua, jossa sähköistä työeläkeotetta jatkossa tullaan tarjoamaan.

Suomessa asuvalle työntekijälle, joka ei ole valinnut sähköistä työeläkeotetta, lähetettäisiin kirjallinen työeläkeote joka kolmas vuosi, kuten nykyisinkin. Pykälän 4 momenttia muutettaisiin siten, että kolmen vuoden määräaika alkaisi kulua alusta aina, kun työntekijälle lähetettäisiin kirjallinen työeläkeote tai kun hän kävisi työeläkeotteen sisältävässä verkkopalvelussa katso-
massa sähköisen työeläkeotteensa.

Sähköisen työeläkeotteen katsomisen oikeusvaikutuksista viestittäisiin verkkopalvelussa ja työeläkeotteen tulisi erottua verkkopalvelusta helposti tunnistettavasti. Muutosta sovellettaisiin 5 momentin perusteella myös ETK:een sen antaessa työeläkeotteen 75 §:n 3 momentin nojalla. Kirjallisen otteen saisi aina myös pyynnöstä, kuten nykyisinkin.

75 c §. Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella. Pykälässä säädetään, että työntekijälle ilmoitetaan kirjallisella työeläkeotteella viimeistään viittä vuotta ennen työntekijän arvioitua alinta vanhuuseläkeikänsä arvio tavoite-eläkeistä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeissä. Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin lisäys, jonka mukaan kirjallista työeläkeotetta ei kuitenkaan tähänkään ryhmään kuuluvalla työntekijälle lähetettäisi, jos hän kävisi lähetyvuonna katso-
massa kyseiset arviot sisältävän sähköisen työeläkeotteensa työeläkelaitoksen asiointipalvelussa tai muussa työeläkeotteen sisältävässä verkkopalvelussa.

83 §. Ikärajojen ja elinaikakerroimen määrääminen. Pykälän 5 momentin asetuksenantovaltuuteen liittyvää määräaika eläkeikärajoja koskevan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen antamiselle ehdotetaan muutettavaksi.

Asetuksenantovaltuus koskee vuonna 1965 ja sen jälkeen syntyneiden 82 §:ssä tarkoitettuja eläkeikärajoja sekä elinaikakerrointa vuodelle 2027 ja siitä eteenpäin. Ensimmäinen ikärajoja koskeva asetus annetaan vuonna 1965 syntyneiden osalta vuodelle 2027, minkä jälkeen vastaava asetus annetaan syntymävuosiluokittain joka vuosi. Nykyisen säännöksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella ensin 82 §:ssä tarkoitettujen ikärajojen vuosittain viimeistään kahta kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta ja sen jälkeen 82 §:ssä tarkoitettujen elinaikakerroimen viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, josta sitä sovelletaan. Nykyinen säännös velvoittaa siten sosiaali- ja terveysministeriön antamaan ikärajoja koskevan asetuksen viimeistään kunkin vuoden lokakuussa ja elinaikakerrointa koskevan asetuksen viimeistään kunkin vuoden marraskuussa.

Eläkeikärajoja koskevan asetuksen antamiselle säädetty määräaika on havaittu ongelmalliseksi tilastotietojen saatavuuden näkökulmasta. Ikärajoja ja elinaikakerrointa määrättäessä käytetään lain mukaan kulloisenkin viiden viimeisen vuoden käytettävissä olevia Tilastokeskuksen kuolevuustilastoja. Tilastokeskus julkaisee viimeisimmät kuolevuustilastot käytännössä yleensä lokakuun viimeisellä kolmanneksella. Elinaikakerroin vahvistetaan viimeistään marraskuussa samojen tilastojen perusteella. Kun eläkeikärajojen vahvistamisessa tarvittavat kuolevuustilastot julkaistaan näin myöhään lokakuussa, sosiaali- ja terveysministeriölle ei välttämättä kaikkina vuosina tule jäämään eläkeikärajoja koskevan asetuksen valmisteluun ja antamiseen riittävää aikaa. Tämä on omiaan vaarantamaan lakisääteisen määräajan noudattamisen. Koska ikärajat ja elinaikakerroin tulee vahvistaa samojen kuolevuustilastojen pohjalta, ehdotetaan, että sosiaali-

ja terveysministeriön tulisi eläkeikärajoja koskevan asetuksen antamisessa noudattaa samaa määräaika kuin elinaikakerrointa koskevan asetuksen kohdalla. Näin ollen sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaisi asetuksella 82 §:ssä tarkoitetut ikäraajat vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta eli viimeistään kunkin vuoden marraskuussa. Kyse olisi nykyiseen tapaan asetuksen antamisen takarajasta. Muutoksella turvattaisiin sosiaali- ja terveysministeriön edellytykset antaa eläkeikärajoja koskeva asetus vuosittain lakisäätteistä määräaika noudattaen.

175 §. *Eläkelaitoksen vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että säädettyä ansiorajaa korotettaisiin. Eläkelaitos ei vastaisi työkyvyttömyyseläkkeestä siltä osin kuin eläkelaitoksessa vakuutetut tämän lain alaiset työansiot tilapäisen työnantajan osalta tai muun työnantajan saman vakuutuksen osalta alittaisivat 6 662,23 euroa pykälän 1 momentissa mainittuina kahtena kalenterivuonna. Tämä eläketurva kustannettaisiin kuten nykyisinkin TyEL-MEL-eläkelaitosten kesken yhteisesti. Koska tämän lain 176 §:ssä, jossa säädetään eläkelaitoksen vastuusta koskien kuntoutusrahaa ja muita kuntoutusetuuksia, on viittaus 175 §:ään, muutos koskisi myös kuntoutusrahaa. Momenttiin tehtäisiin myös kaksi kiellettä korjausta.

Ansiorajan korottaminen vuoden 2022 tasossa 10 000 euroon eli ansiorajan noin kolminkertaistaminen tarkoittaisi käytännössä sitä, että vasta keskimäärin noin kolmen kuukauden ansioista tulisi eläkelaitokselle vastuuta työkyvyttömyyseläkkeen rahastoidusta osasta. Vastaavasti tämä pienentäisi myös suurimpien työnantajien vastuuta rahastoidusta työkyvyttömyyseläkkeestä maksuluokkamallin kautta.

198 §. *Oikeus saada tietoja asian ratkaisemiseksi ja lakisäätteisten tehtävien toimeenpanemiseksi.* Pykälän 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska tiedonhallintalaissa säädetään yleislain tasoisesti teknisten rajapintojen käytöstä. Pykälän 3 momentti on näin ollen tarpeeton. Momentin kumoaminen ei vaikuta tiedonsaantioikeuksia koskeviin säännöksiin, vaan on luonteeltaan teknistä säädöshuoltoa.

Teknisiä rajapintoja ja katseluyhteyksiä koskevia säännöksiä sovelletaan jo nyt lain voimaantulon jälkeen hankittuihin tietojärjestelmiin. Ennen lain voimaantuloa hankittuja tietojärjestelmiä koskevien siirtymäsäännösten mukaan takarajana tiedonhallintalain säännösten soveltamiselle on 1.1.2024.

199 §. *Eläketurvakeskuksen oikeus saada tietoja valvontaa varten.* Pykälän 4 momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska tiedonhallintalaissa säädetään yleislain tasoisesti teknisten rajapintojen käytöstä. Pykälän 4 momentti on näin ollen tarpeeton. Momentin kumoaminen ei vaikuta tiedonsaantioikeuksia koskeviin säännöksiin, vaan on luonteeltaan teknistä säädöshuoltoa.

210 §. *Tietojen antaminen teknisen käyttöyhteyden avulla.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska tiedonhallintalaissa säädetään yleislain tasoisesti teknisten rajapintojen käytöstä ja teknistä käyttöyhteyttä koskeva säännös on näin ollen tarpeeton. Säännöksen kumoaminen ei vaikuta tiedonsaantioikeuksia koskeviin säännöksiin, vaan on luonteeltaan teknistä säädöshuoltoa.

7.2 Yrittäjän eläkelaki

69 a §. *Työeläkeotteen antaminen.* Pykälän 1, 2 ja 4 momentteihin ehdotetaan tehtäväksi vastaavat muutokset kuin työntekijän eläkelain 75 a §:n 1, 2 ja 4 momentteihin.

69 c §. *Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella.* Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi vastaava muutos kuin työntekijän eläkelain 75 c §:n 2 momenttiin.

76 §. *Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin työntekijän eläkelain (395/2006) 83 §:n 5 momenttia.

146 §. *Sovellettavat säännökset.* Pykälän 4 momentin 10 kohdassa viitataan työntekijän eläkelain 210 §:ään, joka ehdotetaan tässä samassa esityksessä kumottavaksi. Tämän johdosta pykälän 4 momentin 10 kohta ehdotetaan kumottavaksi, jonka johdosta pykälän 4 momentin 9 kohdasta poistetaan ja-sana ja puolipiste muutetaan pisteeksi.

151 §. *Eläketurvakeskuksen ja eläkelaitoksen oikeus saada tietoja valvontaa varten.* Pykälässä säädetään ETK:n valvontaan liittyvistä tiedonsaantioikeuksista. Pykälän 1 momentissa säädetään ETK:n oikeudesta saada tietoja salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä. Pykälän 2 momentissa säädetään lisäksi niistä tiedoista, joita ETK:lla on oikeus saada Verohallinnolta joukkotietoina valvontavollisuuden täyttämiseksi. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 kohta, jonka perusteella ETK:n tiedonsaantioikeutta täydennettäisiin koskemaan osakeyhtiöiden osakkaita.

Pykälässä tarkoitettu oikeus saada tietoja valvontaa varten, koskisi osittain myös henkilötietoja, joiden käsittelystä säännellään tietosuoja-asetuksessa. Tässä pykälässä tarkoitettujen henkilötietojen käsittely perustuu ensisijaisesti tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan eli käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattamiseksi.

Pykälässä on säädetty, että käsiteltävien tietojen tulee olla välttämättömiä YEL:n 143 §:n 1 momentissa sekä Eläketurvakeskuksesta annetun lain 2 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua valvontavollisuuden täyttämiseksi. Lisäksi pykälässä on määritelty taho, jolta tietoja voidaan saada.

Valvontaa varten tarvittaisiin uusina tietoina Verohallinnolta osakeyhtiön osakastiedot Verohallinnon asiakastiedoista. Verohallinnon lomakkeen mukaiset tiedot koskevat yrittäjiä, jotka omistavat yrityksestä yli 10 prosenttia. Tällöin ei myöskään ETK:lle tulevat tiedot koskisi osakeyhtiöistä tätä pienempää osuutta omistavia henkilöitä. Tiedot 10 prosentin omistusomuuksista olisivat perusteltuja suhteessa YEL:n mukaiseen yrittäjämääritelmään, jonka mukaan yrittäjänä pidetään myös sellaista osakasta, joka omistaa yhdessä perheenjäsentensä yli 50 prosenttia yhtiön osakepääomasta.

ETK:lla olisi oikeus saada eläkevakuuttamisen valvontaa varten veroviranomaiselta joukkotietoina osakeyhtiön osakkaiden nimet, henkilötunnukset ja välttämättömät tiedot osakeomistuksesta. Osakastietojen lisäksi ETK saisi Verohallinnolta osakeyhtiön nimen, Y-tunnuksen ja valvonnan kannalta välttämättömät tiedot toimialasta, liikevaihdosta, yhtiön maksamista palkoista ja yhtiön hallussa olevista osakkeista. Joukkotiedoilla tarkoitettaisiin ryhmää osakeyhtiöiden osakkaista, joita ei olisi yksilöity henkilötunnuksella tai muulla yksilöintitavalla. Yksilöintiä ei ole mahdollista tehdä etukäteen, koska vasta Verohallinnolta saatujen tietojen perusteella ETK saa tiedon osakeyhtiöiden osakkaista.

Näitä tietoja tarvittaisiin valvonnan kohdentamisessa ja sen arvioimisessa, kuuluuko henkilö YEL:n soveltamisalaan. Toimiala, liikevaihto ja yhtiön maksamat palkat kertovat yritystoiminnan laajuudesta. Tieto yhtiön hallussa olevista osakkeista mahdollistaisi sen määrittelyn, kuuluuko yrittäjä osakeomistuksen perusteella YEL:n piiriin.

Työeläkejärjestelmän yleisten rekistereiden (ansaintarekisteri ja eläkerekisteri) perusteella tietojoukkoa rajattaisiin tarkempaa selvitystä varten ennen kuin osakkaiksi ilmoitetuille henkilöille haettaisiin ansaintatiedot tulorekisteristä YEL:n 151 §:n 1 momentin perusteella. Esimerkiksi

niistä yrittäjistä, joilla on jo YEL-vakuutus tai jotka ovat vanhuuseläkkeellä, ei tehtäisi tarkempaa selvitystä eikä esim. pyydetäisi tulorekisteritietoja.

ETK hakisi tiedon yhtiön kokonaisosakemäärästä Patentti- ja rekisterihallitukselta YEL:n 151 §:n 1 momentin perusteella. Verohallinnosta ja Patentti- ja rekisterihallitukselta saatujen tietojen perusteella ETK laskisi sen, kuinka suuren osan yhtiön osakepääomasta yrittäjä omistaa ja onko henkilö YEL-vakuuttamisvelvollisuuden piirissä.

Tiedot verohallinnosta saataisiin kerran vuodessa toimitettavalla tiedostolla. Kysymyksessä ei olisi tekninen rajapinta, eikä katseluoikeus verottajan tietoihin. Vuosittaisena kertaluovutuksena saatavia tietoja hyödynnettäisiin ETK:ssa nykyisin käytössä olevassa valvontasovelluksessa. Osakeyhtiöyrittäjien valvontaan sovellettaisiin samaa normit täyttävää asiakirjahallintoa kuin muiden yrittäjäryhmien valvontaan.

Muutoksen perusteella saatuja henkilötietoja käsiteltäisiin, yhdistettäisiin muihin tietoihin, säilytettäisiin ja luovutettaisiin YEL:n 151 § 3 momentissa säädetysti. YEL:n 151 §:n 3 momentin mukaan ETK:lla on valvontatehtävän täytäntöönpanoa varten oikeus yhdistää ja käsitellä pykälän 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja. Yhdistettyjä tietoja voidaan säilyttää viisi vuotta, kuitenkin enintään valvontakäsittelyn päättymiseen saakka. Yhdistettyjä tietoja ei saa luovuttaa edelleen muutoin kuin tässä laissa tarkoitettua käyttötarkoitusta varten.

Pykälän 2 momentin 2 ja 3 kohdissa sana ”luontaiseduista” muutettaisiin muotoon ”luontoiseduista”, jotta sanonta olisi yhdenmukainen verolainsäädännön kanssa. Koska pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 kohta, muutetaan 3 kohdan piste puolipisteeksi.

Lisäksi pykälän 5 momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska tiedonhallintalaissa säädetään yleislain tasolla teknisten rajapintojen käytöstä ja teknistä käyttöyhteyttä koskeva säännös on näin ollen tarpeeton.

7.3 Maatalousyrittäjän eläkelaki

10 c §. *Apurahansaajan vakuutuksen keskeyttämistä koskeva menettely.* Säännökseen apurahansaajan vakuutuksen keskeyttämistä koskevasta menettelystä ehdotetaan lisättäväksi mahdollisuus tarkistaa MYEL-työtulo ehdotetun 10 g §:n mukaisella tavalla, kun työskentely jatkuu keskeytyksen jälkeen. Esimerkiksi vanhempainvapaalla ollut apurahansaaja saattaisi jatkaa keskeytyksen jälkeen apurahalla työskentelyä osa-aikaisesti. Ehdotettu lisäys tulisi 10 c §:n 2 momenttiin. Pykälän toisen virkkeen mukaan ilmoituksen saatuaan Maatalousyrittäjien eläkelaitos jatkaa keskeytetyn vakuutuksen voimassaoloa työskentelyn alkamisesta lukien alkuperäisen vakuutuksen mukaista jäljellä olevaa työskentelyaikaa vastaavasti. Koska säännöksessä on lähtökohtana, että keskeytyksen jälkeen vakuutusta jatketaan alkuperäisen työtulopäättökseen mukaisesti, olisi tarpeen selkeyden vuoksi säätää, että apurahansaajan hakemuksesta hänen työtulonsa voidaan vakuutuksen voimassaoloa jatkettaessa tarkistaa, mikäli työtulon tarkistamisen edellytykset täyttyvät ehdotettavan 10 g §:n mukaisesti. Tällöin apurahansaajan työtulo ja vakuutuksen voimassaoloaika tarkistettaisiin ja vahvistettaisiin 10 g §:n mukaisesti.

10 d §. *Apurahalla työskentelyn yhdistäminen vahvistettuun vakuutukseen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi 3 momentti, jonka mukaan apurahansaajan hakemuksesta hänen työtulonsa voidaan tarkistaa ehdotettavan 10 g §:n mukaisesti vakuutusta yhdistettäessä siten, että 1 momentissa tarkoitettun yhdistämisen jälkeen tehtäisiin tarkistaminen, mikäli edellytykset tarkistamiselle täyttyvät ehdotettavan 10 g §:n mukaisesti. Teknisesti meneteltäisiin siten, että ensin laskettaisiin yhdistämisen perusteella määräytyvä yhdistetyn vakuutuksen vakuutusaika ja työtulo, ja

sen jälkeen tämä työtulo voitaisiin tarkistaa tarkistushakemuksen vireilletulosta lukien noudattaen, mitä 10 g §:ssä säädetään.

10 g §. Apurahansaajan työtulon tarkistaminen. Maatalousyrittäjän eläkelakiin ehdotetaan liittäväksi uusi 10 g §. Ensimmäisessä momentissa säädettäisiin työtulon tarkistamisen edellytyksistä. Apurahansaajan työtulo voitaisiin hänen hakemuksestaan tarkistaa, jos työpanos apurahan turvin tehtävässä työssä muuttuu yhdenjaksoisesti vähintään neljän kuukauden ajaksi hakemuksen vireilletulosta lukien. Työtuloa ei tarkistettaisi takautuvasti. Työpanoksen olisi muuttava vähintään 20 prosenttia ja työtulon olisi myös tarkistamisen jälkeen täytettävä määrältään vakuuttamisen edellytykset. Lisäksi apurahansaajan tulisi esittää Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle selvitys siitä, että apurahan myöntäjä hyväksyy esitetyn muutoksen työskentelyaikaan ja työpanokseen.

Vuotuinen MYEL-työtulo kuvaa pitkäaikaista työpanosta, jonka vuoksi työtulon tarkistuksen perusteen tulisi apurahansaajienkin osalta täyttää oleellisuuden vaatimukset. Mahdollisuus tarkistaa työtulo koskisi vain pidempiä, vähintään 12 kuukauden työskentelyajalle myönnettyjä apurahoja. Lisäksi muutoksen täytyisi olla sekä työpanoksen muutoksen osalta että muutoksen keston osalta riittävän merkittävä, jotta MYEL-työtulon tarkistaminen uudella hallintopäätöksellä olisi tarkoituksenmukaista.

MYEL-työtulon tarkistaminen tehtäisiin apurahansaajan omasta hakemuksesta. MYEL:n 10 a §:n mukaan apurahansaajan vakuutuksen työskentelyaika määritetään myöntäjän apurahapäätöksen tai myöntäjän Melalle tekemän ilmoituksen mukaisesti. Mikäli apurahan myöntäjä ei olisi määrittänyt työskentelyaika, työskentelyaika määräytyy apurahansaajan ilmoituksen mukaisesti. Suurimmassa osassa apurahoja myöntäjä on määrittänyt apurahaan liittyvän työskentelyajan keston. MYEL:n 10 b §:n mukainen vakuutuksen keskeyttäminen edellyttää apurahan myöntäjän hyväksymistä. Vastaavasti työtulon tarkistaminen edellyttäisi, että apurahan myöntäjä pitää mahdollisena työskentelyajan pidentämistä tai lyhentämistä. Työtulon tarkistaminen edellyttäisi, että myöntäjä pitää mahdollisena työskentelyajan pidentämistä tai lyhentymistä. Apurahan myöntäjän olisi mahdollista antaa Melalle yleisluonteinen kannanotto, että myöntäjä hyväksyy työskentelyajan lyhentämisen/pidentämisen tiettytyyppisissä apurahoissa. Jos yleisluontoista kannanottoa ei ole apurahansaajalla olisi velvollisuus esittää selvitys siitä, että myöntäjä hyväksyy työskentelyajan lyhentämisen tai pidentämisen sekä esitetyn työpanoksen muutoksen.

Kuten maatalousyrittäjilläkin, muutos tulisi voimaan aikaisintaan hakemuspäivästä. MYEL-vakuutuksen keskeyttämisessä edellytetään, että este on kestoaltaan vähintään neljän kuukautta. Tämän vuoksi esitetään, että vastaavasti apurahansaajan työtulon tarkistaminen olisi mahdollista, jos työpanoksessa tapahtuva muutos olisi kestoaltaan vähintään 4 kuukautta tarkistusajan kohdasta eli hakemuksen vireille tulosta laskettuna. Lisäksi edellytettäisiin, että muutos apurahansaajan työpanoksessa apurahansaajan työhön käytetyn työajan osalta olisi vähintään 20 prosenttia verrattuna aikaisempaan työskentelyyn. Työtulon tarkistaminen voitaisiin tehdä, jos työtulon tarkistamisajankohdasta lukien eli tarkistushakemuksen vireilletuloajankohdasta lukien vakuutusaikaa olisi vähintään kuukausi jäljellä. Työtulon tarkistaminen edellyttäisi lisäksi, että tarkistusajankohdasta lukien pakollisen vakuuttamisen edellytykset työtulon määrän osalta edelleen täytyvät.

Apurahansaajalle vahvistettu työtulo tarkistettaisiin vastaamaan apurahansaajan muuttunutta työpanosta prosentuaalisesti siinä suhteessa, mikä vastaa muuttunutta työpanosta verrattuna työpanokseen, jonka perusteella apurahansaajan työtulo viimeksi vahvistettiin.

Työtulon tarkistamisen yhteydessä myös tarkistusajankohtana edellisen vakuutus päätöksen mukainen jäljellä oleva vakuutusaika muutettaisiin tarkistetun työtulon perusteella. Vakuutusaika muutettaisiin kertomalla edellä tarkoitettu jäljellä oleva vakuutusaika apurahansaajan edellisen vahvistetun työtulon ja hänelle tarkistetun työtulon suhteella.

MYEL-työtulon vahvistamista koskevan säännöksen mukaan, jos samalle tai osittain samalle työskentelyajalle on myönnetty useampia apurahoja, joista kukin täyttää MYEL-vakuuttamisen ehdot, vuotuinen työtulo vahvistetaan kullakin apurahalla työskentelyn osalta erikseen. Tästä johtuen myös työtulon tarkistaminen on tehtävä apurahakohtaisesti ja tarkistamisen edellytysten on täytyttävä kunkin vahvistetun vakuutuksen MYEL-työtulon osalta erikseen. Tästä säädetäisiin 4 momentissa.

75 a §. Työeläkeotteen antaminen. Pykälän 1, 2 ja 4 momentteihin ehdotetaan tehtäväksi vastaavat muutokset kuin työntekijän eläkelain 75 a §:n 1, 2 ja 4 momentteihin.

75 c §. Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi vastaava muutos kuin työntekijän eläkelain 75 c §:n 2 momenttiin.

78 §. Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin työntekijän eläkelain (395/2006) 83 §:n 5 momenttia.

138 §. Sovellettavat säännökset. Pykälän 4 momentin 10 kohdassa viitataan työntekijän eläkelain 210 §:ään, joka ehdotetaan tässä samassa esityksessä kumottavaksi. Tämän johdosta pykälän 4 momentin 10 kohta ehdotetaan kumottavaksi, jonka johdosta pykälän 4 momentin 9 kohdan puolipiste muutetaan pisteeksi.

143 §. Eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen oikeus saada tietoja tässä laissa säädettyjen tehtävien toimeenpanemiseksi. Pykälän 5 momentissa säädetään tietojen hakemisesta teknisen käyttöyhteyden avulla. Tiedonhallintalain sääntely teknisistä rajapinnoista korvaa tarpeen säätää erityissääntelyssä teknisestä käyttöyhteydestä, jonka johdosta pykälän 5 momentti ehdotetaan kumottavaksi.

7.4 Merimieseläkelaki

3 §. Työeläkelait. Säännöksen 2 momentin 4 kohtaan sisältyvä viittaus Ahvenanmaan maakuntalakiin korjattaisiin kohdistumaan voimassa olevaan maakuntalakiin.

81 a §. Työeläkeotteen antaminen. Pykälän 1, 2 ja 4 momentteihin ehdotetaan tehtäväksi vastaavat muutokset kuin työntekijän eläkelain 75 a §:n 1, 2 ja 4 momentteihin.

81 c §. Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi vastaava muutos kuin työntekijän eläkelain 75 c §:n 2 momenttiin.

88 §. Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin työntekijän eläkelain (395/2006) 83 §:n 5 momenttia.

156 §. Eläkekassan vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen sisältö vastaisi tässä esityksessä ehdotettua työntekijän eläkelain 175 §:n 2 momenttiin ehdotettua muutosta. Koska MEL:n 157 §:ssä, jossa säädetään eläkekassan vastuusta koskien kuntoutusrahaa ja muita kuntoutuskustannuksia, on viittaus 156 §:ään, muutos koskisi myös kuntoutusrahaa.

215 §. Sovellettavat säännökset. Pykälän 4 momentin 10 kohdassa viitataan työntekijän eläkelain 210 §:ään, joka ehdotetaan tässä samassa esityksessä kumottavaksi. Tämän johdosta pykälän 4 momentin 10 kohta ehdotetaan kumottavaksi, jonka johdosta pykälän 4 momentin 9 kohdan puolipiste muutetaan pisteeksi.

7.5 Julkisten alojen eläkelaki

95 §. Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaavasti kuin työntekijän eläkelain (395/2006) 83 §:n 5 momenttia.

98 §. Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään. Pykälän 3 momenttiin sisältyvää viittausta tämän lain 97 §:ään täsmennettäisiin siten, että viittaus jatkossa kohdistuisi tämän lain 97 §:n 1 momenttiin. Muutos vastaisi nykyistä soveltamiskäytäntöä ja olisi luonteeltaan täsmentävä.

115 §. Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi vastaava muutos kuin työntekijän eläkelain 75 c § :n 2momenttiin.

151 §. Kevan oikeus saada tietoja asian ratkaisemiseksi ja lakisääteisten tehtävien toimeenpanemiseksi. Pykälän 3 momentti ehdotetaan kumottavaksi, koska tiedonhallintalaissa säädetään yleislain tasoisesti teknisten rajapintojen käytöstä.

163 §. Tietojen antaminen teknisen käyttöyhteyden avulla. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska tiedonhallintalaissa säädetään yleislain tasoisesti teknisten rajapintojen käytöstä. Julkisten alojen eläkelain teknistä käyttöyhteyttä koskeva säännös on näin ollen tarpeeton. Säännöksen kumoaminen ei vaikuta tiedonsaantioikeuksia koskeviin säännöksiin, vaan on luonteeltaan teknistä säädöshuoltoa.

7.6 Laki Eläketurvakeskuksesta

4 §. Eläketurvakeskuksen oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Pykälän 1 momentti uudistettaisiin. Jatkossa momentissa säädettäisiin nykyistä täsmällisemmin niistä tiedoista, jotka ETK:lla olisi oikeus saada lakisääteisen tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintansa käyttöön. Tiedonsaantioikeuden ehdotetaan laajentuvan muun muassa eräisiin verohallinnon tietoihin. Momentti olisi ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tiedonsaantia koskeva erityissäännös. Se ei rajoittaisi muualla säädetyn tiedonsaantioikeuden soveltumista ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Momentista ei siten johtuisi esteitä esimerkiksi väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 30 §:n mukaiselle tiedonsaannille tai viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaiselle tiedonsaannille. Tarkoituksena on turvata ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tarpeellinen tiedonsaanti.

Niihin tahoihin, joilta ETK:lla säännöksen mukaan olisi salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada momentissa määritellyt tiedot, ehdotetaan lisättäväksi verohallinto, Finanssivalvonta, Digi- ja väestötietovirasto sekä Potilasvakuutuskeskus. Vakuutuskuntoutus VKK ry poistettaisiin tietoja luovuttavista tahoista, koska sen toiminta on lakannut. Muuten tietoja luovuttavat tahot säilyisivät entisinä. Tiedonsaantioikeus koskisi ETK:n tämän lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua tilasto-, tutkimus-, kehittämistoiminnan kannalta tarpeellisia ja välttämättömiä tietoja sellaisina kuin ne tarkemmin säännöksessä määriteltäisiin. Viittaus korostaisi säädetyn tiedonsaantioikeuden yhteyttä ETK:n laissa säädettyihin tehtäviin ja vastaisi sisällöllisesti nykyiseen säännökseen sisältyvää viittausta ETK:n toimialaan

kuuluvaan tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Luovutettavista tiedoista säädettäisiin säännöksen numeroiduissa kohdissa eritellysti eri luovuttajien osalta, mikä olisi uutta.

Henkilön yksilöintitiedoilla tarkoitettaisiin säännöksen eri kohdissa samaa kuin nykyisin: luonnollisen henkilön henkilötunnusta, joka yksilöisi myös esimerkiksi toiminimellä toimivan yrittäjän, yrityksen Y-tunnusta tai muuta vastaavaa tunnistetta, jonka tarkoituksena olisi yksilöidä luonnollinen tai oikeushenkilö. Henkilöiden yksilöintitiedot olisivat tarpeen, kuten nykyisinkin, koska tarkoitettussa tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnassa tiedot on voitava liittää yksilöityyn henkilöön ja henkilöä koskevia eri lähteistä saatuja tietoja on voitava yhdistää toisiinsa.

Henkilön sukupuolta, kansalaisuutta, ammattia, äidinkieltä, siviilisäätystä, perhesuhteita, syntymä- ja asuinpaikkaa sekä syntymä- ja kuolinaikaa koskevat tiedot merkitsisivät säännöksen eri kohdissa käytännössä ensisijaisesti toimijoiden rekistereihin sisältyviä tietoja. Näitä tietoja koskevissa säännöksen kohdissa sallittaisiin lisäksi myös mainittuihin tietoihin rinnastettavien, tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan kannalta välttämättömien tietojen luovuttaminen. Viimeksi mainittujen tietojen tulisi olla Eläketurvakeskuksen lakisääteisen tilasto-, tutkimus- tai kehittämistoiminnan kannalta välttämättömiä, mikä Eläketurvakeskuksen tulisi tieto- ja pyytäessään perustella, ja tietojen tulisi rinnastua säännöksen kyseisissä kohdissa luoteltuihin tietoihin erityisesti siltä osin, että ne tutkimustarkoituksessa mahdollistaisivat henkilön luokittelun ja henkilön vertaamisen toisiin henkilöihin. Riittävää olisi, että tieto olisi välttämätön ainakin josain Eläketurvakeskuksen mainitusta lakisääteisistä toiminnoista. Säännös ehdotetaan annettavan tässä muodossa sen mahdollistamiseksi, että henkilöä koskevat, luonteeltaan välttämättömät taustatiedot olisivat Eläketurvakeskuksen tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan saatavissa siinäkin tapauksessa, että esimerkiksi tietoja luovuttavien tahojen rekistereissä käytetyt luokitukset ajan myötä muuttuisivat. Perhesuhteita koskeviin tietoihin kuuluisivat erityisesti tiedot henkilön avio- tai avopuolisosta tai rekisteröidyn parisuhteen puolisosta sekä tiedot henkilön vanhemmista ja lapsista. Tieto ammatista sisältyisi esimerkiksi Finanssivalvonnan etuudensajarekisteriin. Tietoja luovuttavat tahot luovuttaisivat pyydytyt tiedot siltä osin kuin niillä olisi ne hallussaan; kaikilla toimijoilla ei olisi kaikkia tarkoitettuja tietoja. Vastaavia tietoja luovutetaan tällä hetkellä ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan myös muiden säännösten nojalla, joihin tässä esityksessä on edellä viitattu. Tarkoitettuja perustietoja sisältyy erityisesti väestörekisteriin, mutta myös muiden tietojen luovuttajien rekistereihin.

Työeläkelaitosten, Ahvenanmaan maakunnan hallituksen, Kansaneläkelaitoksen, Tapaturmavakuutuskeskuksen, Liikennevakuutuskeskuksena, Potilaskeskuksen, lakisääteisistä tapaturma- ja liikennevakuutusta hoitavan vakuutusyhtiön sekä sosiaalivakuutuksen alalla toimivan muun viranomaisen tai laitoksen osalta ehdotetaan säädettävän velvollisuudesta luovuttaa Eläketurvakeskuksen tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaa varten tarpeelliset tiedot henkilön eläke-, etuus- tai korvaushakemuksista ja niihin sisältyvistä tiedoista, henkilölle annetuista eläke-, etuus- ja korvauspäätöksistä, henkilölle myönnettyistä eläkkeistä, etuuksista ja korvauksista ja niiden maksamisesta, henkilön eläke- tai sosiaalivakuuttamista koskevista hakemuksista ja niihin sisältyvistä tiedoista ja henkilön eläke- tai sosiaalivakuuttamista koskevista ratkaisuista. Lisäksi mainituilla tahoilla olisi velvollisuus luovuttaa Eläketurvakeskuksen tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaa varten muut välttämättömät eläke- ja sosiaaliturvaa, eläke- ja sosiaalivakuuttamista sekä näiden toimeenpanoa koskevat tiedot. Viimeksi mainittuihin tietoihin voisivat kuulua paitsi henkilön eläke- ja sosiaaliturvaa, eläke- ja sosiaalivakuuttamista sekä näiden toimeenpanoa koskevat tiedot (esimerkiksi tieto työkyvyttömyyden alkamisajankohdasta) myös esimerkiksi välttämättömät tiedot tietojen luovuttajan hoitamasta eläke- ja sosiaaliturvasta, eläke- ja sosiaalivakuuttamisesta sekä näiden toimeenpanosta (esimerkiksi käsittelyaikoja tai etuuksien rahoitusta koskevat tiedot, edellyttäen, että ne ovat Eläketurvakeskuksen lakisääteisen tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan kannalta välttämättömiä). Tarkoitettut tarpeelliset tai välttämättömät tiedot voisivat koskea myös muun kuin tietojen

antajan hoitamaa sosiaaliturvaa, esimerkiksi henkilölle ulkomailta myönnettyjä eläkkeitä, etuuksia tai korvauksia tai ulkomailla tehtyjä ratkaisuja henkilön eläke- tai sosiaalivakuuttamisesta, jos tietojen antajalla olisi niistä tieto. Samat toimijat luovuttavat pääosin vastaavia tietoja voimassa olevan säännöksen nojalla. Uudistetussa säännöksessä tiedot ilmaistaisiin säännöksen nykyistä sanontaa kattavammin, minkä olisi tarkoitus turvata säännöksen kattavuus.

Kuten tälläkin hetkellä, tarkoituksenmukaista niin Eläketurvakeskuksen kuin tietoja luovuttavien tahojen kannalta olisi, että Eläketurvakeskus pyytää säännöksen tarkoittamat tiedot keskitetysti Tapaturmavakuutuskeskukselta tai Liikennevakuutuskeskukselta, jos näillä on nämä tiedot, jolloin samoja tietoja ei pyydetäisi suoraan tapaturma- tai liikennevakuutusta harjoittavilta vakuutusyhtiöiltä.

Velvollisuus tiedon antamiseen työtulosuosituksen laskentapalvelun yrittäjälle antamasta työtulosuosituksesta ja eläkelaitoksen yrittäjälle vahvistamasta työtulosta koskisi työeläkelaitoksia. Tieto työtulosuosituksen laskentapalvelun yrittäjälle antamasta työtulosuosituksesta olisi uusi tieto, koska myös kyseinen palvelu on uusi. ETK tarvitsisi tätä tietoa ylläpitäessään ja kehittäessään YEL:n mukaisen työtulon määrittämisessä tarvittavaa tietopohjaa lakisääteisen tehtävänsä mukaisesti. Velvollisuus eläkelaitoksen yrittäjälle vahvistaman työtulon luovuttamiseen koskisi sekä yrittäjälle ensimmäisen kerran vahvistettua työtuloa (alkutyötuloa) että myöhemmin vahvistettuja työtuloja ja siten myös ajankohtaista vahvistettua työtuloa. Säännös velvollisuudesta yrittäjälle vahvistettua työtuloa koskevan tiedon luovuttamiseen selkeyttäisi oikeustilaa. Oikeustila muodostuisi viime aikoina vallinnutta ilmoittamiskäytäntöä vastaavaksi. Aiemmin yrittäjien vakuuttamista hoitavat työeläkelaitokset ovat antaneet vahvistettua työtuloa koskevia tietoja vaihtelevasti.

Tiedot henkilön työkyvystä ja terveydentilasta ovat tarpeellisia esimerkiksi työkyvyttömyyteen tai sen uhkaan liittyvien työeläkejärjestelmän etuuksien toimivuuden selvittämisessä. Nykyistä säännösperustaa on henkilöä koskevien lääketieteellisten tietojen ja selvitysten luovuttamisen osalta pidettävä epäselvänä ja puutteellisena. Käytännössä esimerkiksi lääkärinlausuntoja on pyydetty ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tarpeisiin ainoastaan työeläkelaitoksilta. Niitä on pyydettyä saatua työeläkelaitoksilta pääsääntöisesti, mutta ei poikkeuksetta. Henkilöä koskevien, tarkoitettujen tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan kannalta tarpeellisten lääketieteellisten tietojen ja selvitysten luovuttamisesta ehdotetaan tämän vuoksi säädettävän nimenomaisesti. Työeläkelaitosten osalta ehdotetaan säädettävän velvollisuudesta eräiden tarpeellisten lääketieteellistä selvitystä sisältävien asiakirjojen (esimerkiksi säännöksessä määriteltyjen lääkärinlausuntojen) luovuttamiseen, mikä kattaisi myös henkilön diagnoosin nimeä ja sairausluokituksen koodia koskevien tietojen luovuttamisen. Ahvenanmaan maakunnan hallituksen, Kansaneläkelaitoksen, Tapaturmavakuutuskeskuksen, Liikennevakuutuskeskuksena, Potilasvakuutuskeskuksen, lakisääteistä tapaturma- ja liikennevakuutusta hoitavan vakuutusyhtiön sekä sosiaalivakuutuksen alalla toimivan muun viranomaisen tai laitoksen osalta ehdotetaan säädettävän ainoastaan velvollisuudesta henkilön diagnoosin nimeä ja sairausluokituksen koodia koskevien tietojen luovuttamiseen. Tämä tarkoittaisi sitä, että viimeksi mainituilla toimijoilla olisi oikeus ja velvollisuus luovuttaa henkilön diagnoosin nimi ja sitä vastaava ICD-sairausluokituksen mukainen tai muu vastaava koodi, mutta ei muita henkilöä koskevia lääketieteellisiä asiakirjoja tai selvityksiä. Diagnoosin nimi ja koodi luovutettaisiin sillä tarkkuudella kuin ne olisivat luovuttajan tiedossa. Diagnoosin nimenä luovutettavaksi voisi tulla esimerkiksi ”toistuvan masennuksen keskivaikea masennusjakso” ja diagnoosin koodina ”F33.1”.

Ehdotuksen mukaan työeläkelaitoksilla olisi velvollisuus luovuttaa ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan työntekijän eläkelain 198 §:n 1 momentin 2 kohdan a – c alakohdissa tarkoitetut, työeläkelaitokselle eläke- tai etuasian käsittelyä varten toimitetut henkilöä koskevat tiedot ja selvitykset. Näitä tietoja olisivat esimerkiksi työntekijän eläkelain 198 §:n 1 momentin

2 kohdan b alakohdassa ajallisesti ja asiallisesti tarkemmin määritellyt B-lääkärintlausunnot. Säännös koskisi kuitenkin myös muita tietoja henkilön potilasasiakirjoista, kuntoutuksesta, terveydentilasta, hoidosta sekä työkyvystä, jotka työeläkelaitokselle olisi toimitettu eläke- tai etuusasian käsittelyä varten. Edellytyksen täyttymiseksi riittäisi se, että tiedot olisi toimitettu eläkelaitokselle eläke- tai etuusasian käsittelyä varten, riippumatta siitä, mikä selvityksen tai tiedon vaikutus käsittelyssä on ollut. Säännös sallisi näin ollen tarkoitettujen lääketieteellistä selvitystä sisältävien asiakirjojen (esimerkiksi tarkoitettujen lääkärintlausuntojen) luovuttamisen, mikä kattaisi myös henkilön diagnoosin nimen ja sen ICD-sairausluokituksen mukaisen koodin tai muun vastaavan koodin luovuttamisen. Työeläkelaitoksella olisi siten oikeus ja velvollisuus luovuttaa Eläketurvakeskuksen tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan esimerkiksi säännöksen tarkoittamia lääkärintlausuntoja ja potilasasiakirjoja, mikäli Eläketurvakeskus niitä pyytäisi. Eläketurvakeskuksen tietopyynnön sisällöstä riippuen tiedot henkilön diagnooseista voitaisiin toisaalta luovuttaa myös erikseen, esimerkiksi rekisteritiedon muodossa, ilman että henkilöä koskevaa lääketieteellistä selvitystä sisältäviä asiakirjoja luovutettaisiin. Myös ICD-sairausluokituksen mukaisia Z-diagnooseja voitaisiin luovuttaa. Henkilön diagnoosia koskevat tiedot olisi oikeus tarvittaessa luovuttaa myös erilaisia luokituksia tai kategorisointeja käyttäen (esimerkiksi sairausryhmää koskevana tietona), mikäli luovuttajalla olisi käytettävissään tällaisia tietoja ja Eläketurvakeskus niitä tässä muodossa pyytäisi.

Ahvenanmaan maakunnan hallituksen, Kansaneläkelaitoksen, Tapaturmavakuutuskeskuksen, Liikennevakuutuskeskuksen, Potilasvakuutuskeskuksen, lakisääteistä tapaturma- ja liikennevakuutusta hoitavan vakuutusyhtiön sekä sosiaalivakuutuksen alalla toimivan muun viranomaisen tai laitoksen oikeus ja velvollisuus henkilöä koskevien lääketieteellisten tietojen luovuttamiseen koskisi säännösehdotuksen mukaan ainoastaan henkilön diagnoosin nimeä ja koodia. Tiedossa on, että Kela tällä hetkellä luovuttaa ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan käyttöön näitä tietoja. Myös ICD-sairausluokituksen mukaisia Z-diagnooseja voitaisiin luovuttaa. Velvollisuus näiden tietojen luovuttamiseen pyynnöstä koskisi kaikkia luovuttajan tiedossa olevia henkilön diagnooseja, riippumatta esimerkiksi eri diagnoosien vaikutuksesta tietojen luovuttajan myöntämiin etuuksiin. Mainittuja toimijoita koskeva kohta ei oikeuttaisi muiden tietojen kuin diagnoosin nimen ja sen koodin luovuttamiseen eli kohdan nojalla luovuttajalla ei olisi oikeutta tai velvollisuutta esimerkiksi lääkärintlausuntojen tai muiden lääketieteellisten selvitysten tai potilasasiakirjojen luovuttamiseen. Henkilön diagnoosia koskevat tiedot olisi oikeus tarvittaessa luovuttaa myös erilaisia luokituksia tai kategorisointeja käyttäen (esimerkiksi sairausryhmää koskevana tietona), mikäli luovuttajalla olisi käytettävissään tällaisia tietoja ja Eläketurvakeskus niitä tässä muodossa pyytäisi.

Ehdotetun säännöksen 1 kohdan d alakohta, joka koskisi työeläkelaitoksia, sekä 2 kohdan c alakohta, joka koskisi Ahvenanmaan maakunnan hallitusta, Kansaneläkelaitosta, Tapaturmavakuutuskeskusta, Liikennevakuutuskeskusta, Potilasvakuutuskeskusta, lakisääteistä tapaturma- ja liikennevakuutusta hoitavaa vakuutusyhtiötä sekä sosiaalivakuutuksen alalla toimivana muuta viranomaista tai laitosta, koskisivat nimenomaan henkilöä koskevan, luonteeltaan lääketieteellisen selvityksen luovuttamista. Tiedot henkilön etuudesta – myös henkilön niistä etuuksista, joiden myöntämisen perusteet lainsäädännössä liittyvät henkilön terveydentilaan – puolestaan luovutettaisiin ehdotetun säännöksen 1 kohdan b alakohdan sekä 2 kohdan b alakohdan nojalla. Ehdotetun 4 §:n 1 momentin mukaiseen tietojen luovuttamiseen soveltuisi myös jatkossa saman pykälän 2 momentti, jonka mukaan ETK:lla on lähtökohtaisesti oikeus saada 1 momentissa mainitut tiedot maksutta. Jos tiedot tarvitaan tietystä muodossa ja siitä aiheutuu tietojen luovuttajalle olennaisia lisäkustannuksia, kustannukset on kuitenkin korvattava.

Luonteeltaan lääketieteellisen tiedon luovuttamista koskevan sääntelyn eriyttämistä työeläkelaitosten sekä toisaalta säännöksen 2 kohdassa tarkoitettujen toimijoiden osalta esitetään siitä

syystä, että ETK:n lakisääteiseen toimialaan kuuluu erityisesti työeläketurvan ja sen toimeenpanon kehittäminen. Kattavat, henkilön terveydentilaa ja työkykyä koskevat lääketieteelliset tiedot ovat tarpeen erityisesti siltä osin kuin ne välittömästi liittyvät työeläketurvan toimeenpanoon sekä työeläketurvan piiriin kuuluviin eläkkeisiin ja etuuksiin. ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tarve muiden etuus- ja korvausjärjestelmien toimeenpanoon liittyvien lääketieteellisten selvitysten hyödyntämiseen voidaan pääsääntöisesti arvioida olennaisesti vähemmän ja satunnaisemmaksi kuin työeläkejärjestelmän toimeenpanoon liittyvien vastaavien selvitysten osalta, vaikka tällainen tarve ei myöskään ole poissuljettu. Kuten edellä on todettu, Eläketurvakeskuksesta annetun lain 4 §:n 1 momenttiin sisältyvä erityissäännös ei rajoittaisi muiden tietojen pyytämistä esimerkiksi tilastoinnin tai tutkimuksen käyttöön muun lainsäädännön nojalla. Tämä tulisi siten kysymykseen myös esimerkiksi silloin, kun erityissäännöksen piiriin kuuluvaa laajemman lääketieteellisen selvityksen hyödyntäminen olisi tarpeen.

Verohallinnon henkilön eläkkeistä ja sosiaaliturvaetuksista luovuttamat tiedot perustuisivat käytännössä tulorekisterin tietoihin. Uutta olisi se, että nämä tiedot olisi mahdollista pyytää ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan käyttöön, paitsi etuuksia maksaneelta laitokselta, myös keskitetysti tulorekisteristä. Henkilön työansioilla ja työtuloilla tarkoitettaisiin samaa kuin nykyisin. Nämä tiedot ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminta saa jo tällä hetkellä osin muilta tahoilta. Muilta osin tulorekisteristä saatavat tiedot olisivat uusia ja ne laajentaisivat siten ETK:n tilasto-, tutkimus ja kehittämistoiminnan käytettävissä olevaa tietopohjaa. Tiedot työskentelyn ajankohdasta ja määrästä, työskentelyn koko- tai osa-aikaisuudesta sekä ajanjaksoista, jolloin henkilö on ollut poissa työstä, sisältyvät tulorekisteriin. Tulorekisterin tiedot henkilön työskentelyjaksoista ovat kattavia. Tiedot henkilön työskentelyn koko- tai osa-aikaisuudesta tai työn tuntimäärästä sen sijaan kuuluvat niihin tietoihin, joita työnantajat ilmoittavat tulorekisteriin vapaaehtoisesti, mikä vähentää niiden kattavuutta. Poissaolojaksoja koskevilla tiedoilla tarkoitettaisiin esimerkiksi työsuhteen aikaisia poissaoloja kuten vanhempainvaapaata tai sairauslomaa, riippumatta näiden palkallisuudesta. Verohallinnon luovuttamiin tietoihin kuuluisivat myös tiedot henkilön omaan yrittäjätoimintaan perustuvasta ansio- ja pääomatulosta sekä yrittäjätoiminnan muodosta, liikevaihdosta ja muista yrittäjätoiminnan laajuutta kuvaavista seikoista. Säädetty tiedonsaantioikeus soveltuisi henkilön omaan yrittäjätoimintaan riippumatta siitä, harjoitetaanko toimintaa ammatin- tai liikkeenharjoittajana vai erillisen oikeushenkilön muodossa.

Finanssivalvonnan etuudensaajarekisteristä saataviin työttömyysturvaa ja vuorottelukorvauksia koskeviin tietoihin kuuluisivat kattavat tiedot etuudesta ja sen maksamisesta: esimerkiksi työttömyyskassan numero, päätökseen ja etuusjaksoon liittyvät tiedot, tieto etuuden tukilajista tai koulutuksesta lajista sekä erilaiset ansiopäivärahan maksamista ja sen kestoa koskevat tiedot (esimerkiksi tiedot erilaisista ns. laskureista). Tiedonsaantioikeus kattaisi myös esimerkiksi etuuden perustetta tai ns. lisäpäiviä koskevat tiedot sekä etuuden perusteena olevaan palkkaan sekä sen sovitteluun liittyvät tiedot. ETK saa tällä hetkellä tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintansa käyttöön samoja tietoja Finanssivalvonnalta pyytämällä niitä viranomaisten julkisuudesta annetun lain (621/1999) 28 §:n salliman viranomaisen tapauskohtaisen harkinnan nojalla. ETK on siten tähän saakka voinut pyytää vastaavia tietoja pyytää muun lainsäädännön nojalla. Ehdotettava säännös mahdollistaisi niiden aiempaa olennaisesti helpomman ja hallinnollisesti kevyemmän saamisen ja luovuttamisen. Henkilöä koskevien tietojen osalta Finanssivalvonnan edunsaajarekisteriin sisältyy käytännössä ainakin tieto henkilön ammatista.

Digi- ja väestöviraston velvollisuus tietojen luovuttamiseen koskisi ehdotettavan säännöksen mukaan tarpeellisia henkilön yksilöintitietoja, tietoja henkilön sukupuolesta, kansalaisuudesta, äidinkielestä, siviilisäädystä, perhesuhteista, syntymä- ja asuinpaikasta, syntymä- ja kuolinajasta sekä muita näihin rinnastettavia tilasto-, tutkimus ja kehittämistoiminnan kannalta välttä-

mättömiä tietoja. ETK saa samat tiedot nykyisin väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 30 §:n mukaisesti erikseen pyytämällä, jolloin tarpeelliset tiedot voidaan väestötietojärjestelmästä luovuttaa historialliseen ja tieteelliseen tutkimukseen sekä tilastojen laatimiseen. Ehdotettava säännös mahdollistaisi pyydettyjen tietojen hyödyntämisen myös ETK:n lakisääteisessä kehittämistoiminnassa. Se, että näiden tietojen luovuttamisesta säädettäisiin ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaa koskevassa erityissäännöksessä, olisi johdonmukaista ja vähentäisi tarvittavien tietojen hankkimiseen liittyvää hallinnollista taakkaa.

7.7 Maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilaki

5 §. Vakuuttamisvelvollisuus. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi virke, jonka mukaan, jos apurahansaajan MYEL:n mukaisen vakuutuksen voimassaoloaikaa tarkistetaan mainitun lain 10 g §:n mukaisesti, myös apurahansaajan maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilain mukaisen vakuutuksen voimassaoloaikaa tarkistetaan vastaavasti. On tarkoituksemukaista, että MYEL-vakuutukseen liittyvä työtaturma- ja ammattitautiturva kohdistuvat oikea-aikaisesti apurahansaajan todelliselle työskentelyajalle. Apurahansaajan työtulolla on merkitystä myös työtaturma- ja ammattitautilain (TyTAL, 459/2015) mukaisessa korvauskäsittelyssä. Esimerkiksi, jos apurahansaajalle sattuu työtaturma tai ilmenee ammattitauti muussa työssä, ja vahinkotapahtumahetkellä hän edelleen teki myös maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilain (873/2015) mukaan vakuutettua apurahansaajan työtä, päivärassassa otetaan huomioon apurahansaajan työtulo vahinkopäivänä.

54 §. Oikeus tapaturmaeläkkeeseen. Pykälän 4 momentin loppuun ehdotetaan lisättäväksi virke, jonka mukaan mitä mainitussa momentissa säädetään maatalousyrittäjän työkyvyn heikentymisen arvioimisesta ja työtulon pienentämisestä noudatetaan tapaturmaeläkeoikeutta harkittaessa myös apurahansaajan osalta. Näin ollen ehdotetun 54 §:n mukaan myös apurahansaajia koskisi edellytys, että toistaiseksi myönnettävä tapaturmaeläke voidaan myöntää vain, jos työtuloa on tarkistettu alaspäin niissä tilanteissa, joissa apurahansaajan työskentely apurahatyössä on vahingon johdosta vähentynyt vähintään 20 prosenttia. Lain voimaantulon jälkeen apurahansaajille toistaiseksi myönnettävät tapaturmaeläkkeet myönnetään uuden lainsäädännön mukaisesti kaikkien maatalousyrittäjän työtaturma- ja ammattitautilain perusteella korvattavien vahinkotapahtumien osalta.

7.8 Laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta

1 §. Pykälän 7 kohtaan sisältyvä viittaus Ahvenanmaan maakuntalakiin korjattaisiin kohdistumaan voimassa olevaan maakuntalakiin.

9 §. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi viittaus 4 §:ään. Näin ollen myös tämän lain 4 §:ssä mainittu rahamäärä tarkistettaisiin laskentahetken tasoon työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Esityksessä ei ehdoteta lakia alemman asteisen sääntelyn muutoksia.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lakiehdotukset tulevat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2024.

Työntekijän eläkelain 175 §:n 2 momenttia ja merimieseläkelain 156 §:n 2 momenttia sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2024 tai sen jälkeen.

10 Suhde muihin esityksiin

10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Esitys ei ole riippuvainen muista esityksistä. Esitys liittyy kuitenkin esitykseen valtion vuoden 2024 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

10.2 Suhde talousarvioesitykseen

Esityksellä ei ole lyhyellä aikavälillä vaikutuksia talousarvioesityksiin. Momentille 33.40.52 ennakoidaan kuitenkin vähäistä menojen laskua valtion rahoitusosuudessa yrittäjäeläkkeistä vuonna 2024.

11 Suhde perustuslakiin ja säättämisyjärjestys

11.1 ETK:n oikeus saada tietoja valvontaa sekä tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaa varten

11.1.1 Arvioinnin perusteet

Perustuslain 10 §:n mukaan oikeus yksityiselämän suojaan on perusoikeus. Säännöksen 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suoja sisältyy osittain perustuslain 10 §:n samassa momentissa turvatun yksityiselämän suojan piiriin. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä arvioidessaan perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, että sääntelyä on tarkasteltava perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta.

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaan perustuslaissa turvatun yksityiselämän suojan ja siihen osittain sisältyvän henkilötietojen suojan kannalta on lähtökohtaisesti riittävää, että sääntely täyttää EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa asetetut vaatimukset. Valiokunnan mukaan henkilötietojen suoja tulee turvata ensisijaisesti EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen yleislainsäädännön nojalla. Kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee siten suhtautua pidättyvästi ja rajata sellainen vain välttämättömään tietosuoja-asetuksen salliman kansallisen liikkumavaran puitteissa. Perustuslakivaliokunnan mukaan on kuitenkin selvää, että erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuoja-asetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä suurempi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn osalta (PeVL 14/2018 vp ja PeVL 8/2022 vp).

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjenteävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla

tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (näin muun muassa PeVL 15/2018 vp ja PeVL 62/2018 vp).

Perustuslakivaliokunta on painottanut, että erottelussa tietojen saamisen tai luovuttamisen tarpeellisuuden ja välttämättömyyden välillä on kyse tietosisältöjen laajuuden ohella myös siitä, että salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaantioikeudessa on viime kädessä kysymys siitä, että tietoihin oikeutettu viranomainen omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja intressit, joita tiedot omaavaan viranomaiseen kohdistuvan salassapidon avulla suojataan (näin muun muassa PeVL 15/2018 vp ja PeVL 48/2018 vp).

11.1.2 Arviointi ETK:n valvonnan tiedonsaannin laajentamisen osalta

Ehdotettua ETK:n valvontaan liittyvää tietojenluovutusta on myös arvioitava perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattu yksityiselämän suojan ja sen osana henkilötietojen suojan kannalta. Osakeyhtiöyrittäjistä ETK:lle annettava tiedot eivät sisältäisi tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisiin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja eivätkä tiedot olisi valtiosääntöoikeudellisesti arkaluonteisina pidettäviä tietoja. Tiedot sisältäisivät kuitenkin julkisuuslain nojalla salassa pidettäviä tietoja (JulkL 24 §:n 1 mom. 20 ja 23 kohta), joten tietojen luovuttamisesta salassapitosäännösten estämättä olisi säädettävä lailla.

Yrittäjän eläkelain 151 §:ään lisättävän 4-kohdan edellyttämän henkilötietojen käsittelyn EU-oikeudellisia perusteita selvitetään edellä tässä esityksessä säännöksen uudistamista koskevan ehdotuksen yhteydessä. Kyseeseen tuleva henkilötietojen käsittely perustuisi ehdotuksen mukaan sellaisiin EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisiin perusteisiin, joihin asetuksen mukaan liittyy kansallinen sääntelyliikkumavara. Tietosuoja-asetusta tarkentava kansallinen lainsäädäntö on siten sallittua ja myös välttämätöntä luovutettavien tietojen määrittelemiseksi. Ehdotuksen kohteena oleva henkilötietojen käsittely merkitsee asetuksen mukaisesta käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta poikkeamista. Käyttötarkoitussidonnaisuudesta poikkeamisen edellytykset on tuotu esiin edellä tässä esityksessä.

Rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen toteutumista turvaisivat ehdotetussa käsittelyssä tietosuoja koskevat, kansallisessa ja EU-sääntelyssä asetetut velvoitteet. ETK:lla rekisterinpitäjänä olisi vastuu näiden velvoitteiden toteuttamisesta. Ottaen huomioon tarkoitettujen henkilötietojen käsittelyn hyväksyttävä tavoite – ETK:n lakisääteisen tehtävän toteuttamisen mahdollistaminen –, ehdotetun tiedonsaannin ala sekä muu rekisteröityä suojaava lainsäädäntö, ehdotuksen mukaista henkilötietojen käsittelyä on pidettävä EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisena ja siten myös perustuslain turvaaman yksityiselämän suojan ja siihen osana sisältyvän henkilötietojen suojan kannalta hyväksyttävänä.

11.1.3 Arviointi ETK:n tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tiedonsaantia koskevan ehdotuksen osalta

Eläketurvakeskuksesta annetun lain 4 §:n uudistettavan 1 momentin edellyttämän henkilötietojen käsittelyn EU-oikeudellisia perusteita selvitetään edellä tässä esityksessä säännöksen uudistamista koskevan ehdotuksen yhteydessä. Tarvittava henkilötietojen käsittely, johon sisältyisi myös erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelyä, nojautuisi ehdotuksen mukaan sellaisiin EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisiin oikeusperusteisiin, joihin asetuksen mukaan liittyy kansallinen sääntelyliikkumavara. Asetuksen soveltamista tarkentavat kansalliset säännökset ovat asetuksen mukaan siten sallittuja. Ne ovat käytännössä myös välttämättömiä sen määrittelemiseksi, mihin tietoihin ETK:n lakisääteisen tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tiedonsaantioikeus ulottuu. Ehdotuksen kohteena oleva henkilötietojen käsittely mer-

kitsee asetuksen mukaisesta käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta poikkeamista. Käyttötarkoitussidonnaisuuden periaatteesta poikkeamisen edellytykset on tuotu esiin edellä tässä esityksessä. Ehdotettavan sääntelyn on esityksessä selvitettyin perusteiden katsottava täyttävän EU:n yleisessä tietosuojasetuksessa asetetut vaatimukset.

Tarkoitettu tiedonsaantioikeus määriteltäisiin ehdotettavassa säännöksessä ensinnäkin määrittelemällä ne tahot, joilla olisi velvollisuus luovuttaa hallussaan olevia tietoja ETK:n lakisääteisen tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tarpeisiin. Velvollisuus tietojen luovuttamiseen koskisi säännöksessä määriteltyjä, ETK:n kyseisten toimintojen kannalta tarpeellisia tietoja sekä tätä täydentävästi eräitä näiden toimintojen kannalta välttämättömiä tietoja. Luovutettavat tiedot voisivat lähtökohtaisesti koskea kaikkia niitä henkilöitä, joita koskevia tietoja luovutusvelvollisilla olisi hallussaan. Tämä olisi perusteltua, koska kysymyksen tulevia henkilöitä ei tilastoinnin, tutkimuksen ja kehittämisen tarpeiden näkökulmasta ole perusteita rajata ja mahdolliset rajaukset tässä suhteessa heikentäisivät tutkimuksen kattavuutta. Luovutettavat tiedot määriteltäisiin säännöksessä mahdollisimman tarkasti, ottaen kuitenkin samalla huomioon tarkoitettujen tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan luonne ja tarpeet sekä se, että esimerkiksi rekisteröitävissä tietosisällöissä voi ajan myötä tapahtua muutoksia. Ottaen huomioon se, että velvollisuus tietojen luovuttamiseen ehdotuksen mukaan koskisi määriteltyjä tahoja ja määriteltyjä tarpeellisia ja välttämättömiä tietoja, ja se lisäksi liittyisi ETK:n lakisääteisen tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan tarpeisiin, jotka osaltaan määrittäisivät tietopyyntöjen kohteena olevia tietoja, säännöstä on perustuslakivaliokunnan käytäntö huomioon ottaen pidettävä riittävän tarkkarajaisena.

Rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen toteutumista turvaisivat ehdotetussa käsittelyssä tietosuojaa koskevat, kansallisessa ja EU-sääntelyssä asetetut velvoitteet. ETK:lla rekisterinpitäjänä olisi vastuu näiden velvoitteiden toteuttamisesta. Ottaen huomioon tarkoitettujen henkilötietojen käsittelyn hyväksyttävä tavoite – ETK:n lakisääteisten tehtävien toteuttamisen mahdollistaminen –, ehdotettujen tiedonsaannin ala sekä muu rekisteröityä suojaava lainsäädäntö, ehdotuksen mukaista henkilötietojen käsittelyä on pidettävä perustuslain turvaaman yksityiselämän suojan ja siihen osana sisältyvän henkilötietojen suojan sekä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta hyväksyttävänä ja oikeasuhtaisena.

11.2 Johtopäätökset

Hallitus katsoo, että esitys voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksityksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

työntekijän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan työntekijän eläkelain (395/2006) 198 §:n 3 momentti, 199 §:n 4 momentti ja 210 §, sellaisina kuin ne ovat, 198 §:n 3 momentti laissa 1456/2011, 199 §:n 4 momentti laissa 1247/2016 ja 210 § osaksi laeissa 354/2010 ja 69/2016, sekä
muutetaan 3 §:n 2 momentin 4 kohta, 75 a §:n 1, 2 ja 4 momentti, 75 c §:n 2 momentti, 83 §:n 5 momentti ja 175 §:n 2 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 2 momentin 4 kohta, 75 c §:n 2 momentti ja 83 §:n 5 momentti laissa 69/2016, 75 a §:n 1, 2 ja 4 momentti laissa 1456/2011 ja 175 §:n 2 momentti laissa 1192/2010, seuraavasti:

3 §

Työeläkelait

Julkisten alojen työeläkelakeja ovat:

4) eräiden valtakunnassa voimassa olevien julkisten alojen eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (Ålands författningssamling 2016:76).

75 a §

Työeläkeotteen antaminen

Työeläkeote annetaan työntekijälle sähköisenä tai kirjallisena. Ensimmäisen kerran kirjallinen työeläkeote annetaan työntekijälle sinä vuonna, kun hän täyttää 20 vuotta. Kirjallista työeläkeotetta ei kuitenkaan anneta, jos työntekijä on 2 momentissa tarkoitetulla tavalla valinnut sähköisen työeläkeotteen tai jos hän on käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteen joko lähettämivuonna tai sitä edeltävien kahden kalenterivuoden aikana.

Jos työntekijä haluaa työeläkeotteen vain sähköisenä, hänen on valittava sähköinen työeläkeote eläkelaitoksen sähköisessä asiointipalvelussa tai käytävä katsomassa sähköinen työeläkeote verkkopalvelussa vähintään kolmen vuoden välein. Sähköiseen asiointipalveluun kirjautumisessa on käytettävä tietoturvallista ja todisteellista tunnistautumistekniikkaa. Sähköisen työeläkeotteen tarjoaa työntekijälle se eläkelaitos, jossa työntekijän työsuhde oli vakuutettu sähköisen työeläkeotteen antamishetkellä tai viimeksi sitä ennen.

Kirjallinen työeläkeote lähetetään muulle kuin 2 momentissa tarkoitetun sähköisen työeläkeotteen valinneelle Suomessa asuvalle työntekijälle kolmantena kalenterivuonna siitä päivästä lukien, kun hän on viimeksi saanut kirjallisen työeläkeotteen tai käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteensa verkkopalvelussa. Kirjallinen työeläkeote voidaan antaa työntekijälle myös

työntekijän pyynnöstä. Kirjallisen työeläkeotteen lähettää se eläkelaitos, jossa työntekijän työsuhte oli vakuutettu työeläkeotteen lähettämistä edeltäneen kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

75 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio työntekijän tavoite-eläkeistä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeissä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle työntekijälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana, jollei hän ole aiemmin työeläkeotteen lähettämistä aikana käynyt katsomassa arviot sisältävää sähköistä työeläkeotettaan verkkopalvelussa. Tämän jälkeen arvio työntekijän tavoite-eläkeistä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

83 §

Ikärajojen ja elinaikakerroimen määrittäminen

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 82 §:ssä tarkoitetut ikäraajat ja elinaikakerroimen vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta ja josta elinaikakerrointa sovelletaan.

175 §

Eläkelaitoksen vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä

Eläkelaitos ei vastaa työkyvyttömyyseläkkeestä siltä osin kuin eläkelaitoksessa vakuutetut tämän lain alaiset työansiot 147 §:ssä tarkoitetun tilapäisen työnantajan osalta tai muun työnantajan saman vakuutuksen osalta alittavat 6 662,23 euroa tämän pykälän 1 momentissa mainittuina kahtena kalenterivuonna.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____ .

Tämän lain 175 §:n 2 momenttia sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeisiin, joissa eläketapah-tuma on 1 päivänä tammikuuta 2024 tai sen jälkeen.

Tämän lain 175 §:n 2 momentissa mainittu rahamäärä vastaa 96 §:ssä tarkoitetun palkkaker-toimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004.

2.

Laki

yrittäjän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan yrittäjän eläkelain (1272/2006) 146 §:n 4 momentin 10 kohta ja 151 §:n 5 momentti, sellaisina kuin ne ovat 146 §:n 4 momentin 10 kohta laissa 260/2020 ja 151 §:n 5 momentti laissa 1270/2018,

muutetaan 69 a §:n 1, 2 ja 4 momentti, 69 c §:n 2 momentti ja 76 §:n 3 momentti, 146 §:n 4 momentin 9 kohta ja 151 §:n 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 69 a §:n 1, 2 ja 4 momentti laissa 1458/2011, 69 c §:n 2 momentti ja 76 §:n 3 momentti laissa 72/2016, 146 §:n 4 momentin 9 kohta laissa 260/2020 ja 151 §:n 2 momentti laissa 1270/2018, seuraavasti:

69 a §

Työeläkeotteen antaminen

Työeläkeote annetaan yrittäjälle sähköisenä tai kirjallisena. Ensimmäisen kerran kirjallinen työeläkeote annetaan yrittäjälle sinä vuonna, kun hän täyttää 20 vuotta. Kirjallista työeläkeotetta ei kuitenkaan anneta, jos yrittäjä on 2 momentissa tarkoitetulla tavalla valinnut sähköisen työeläkeotteen tai jos hän on käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteen joko lähettämivuonna tai sitä edeltävien kahden kalenterivuoden aikana.

Jos yrittäjä haluaa työeläkeotteen vain sähköisenä, hänen on valittava sähköinen työeläkeote eläkelaitoksen sähköisessä asiointipalvelussa tai käytävä katsomassa sähköinen työeläkeote verkkopalvelussa vähintään kolmen vuoden välein. Sähköiseen asiointipalveluun kirjautumisessa on käytettävä tietoturvallista ja todisteellista tunnistautumistekniikkaa. Sähköisen työeläkeotteen tarjoaa yrittäjälle se eläkelaitos, jossa yrittäjä oli vakuutettu sähköisen työeläkeotteen antamishetkellä tai viimeksi sitä ennen.

Kirjallinen työeläkeote lähetetään muulle kuin 2 momentissa tarkoitetulle sähköisen työeläkeotteen valinneelle Suomessa asuvalle yrittäjälle kolmantena kalenterivuonna siitä päivästä lukien, kun hän on viimeksi saanut kirjallisen työeläkeotteen tai käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteensa verkkopalvelussa. Kirjallinen työeläkeote voidaan antaa yrittäjälle myös yrittäjän pyynnöstä. Kirjallisen työeläkeotteen lähettää se eläkelaitos, jossa yrittäjä oli vakuutettu työeläkeotteen lähettämivuotta edeltäneen kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

69 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio yrittäjän tavoite-eläkeistä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeissä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle yrittäjälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana, ellei hän ole aiemmin työeläkeotteen lähettämivuoden aikana käynyt katsomassa arviot sisältävää sähköistä työeläkeotettaan verkkopalvelussa. Tämän jälkeen arvio yrittäjän tavoite-eläkeistä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

76 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat määrätään noudattaen työntekijän eläkelain 83 §:ää. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona yrittäjä täyttää 62 vuotta.

146 §

Sovellettavat säännökset

Tätä lakia toimeenpantaessa sovelletaan tässä luvussa säädetyn lisäksi, mitä säädetään työntekijän eläkelain:

9) 209 §:ssä tietojen eteenpäin luovuttajan vastuusta.

151 §

Eläketurvakeskuksen ja eläkelaitoksen oikeus saada tietoja valvontaa varten

Eläketurvakeskuksella on valvontavelvollisuuden täyttämiseksi lisäksi oikeus saada Verohallinnolta joukkotietoina:

- 1) elinkeinoyhtymien nimi- ja yhteystiedot sekä välttämättömät tiedot elinkeinotoiminnasta ja sen tulosta sekä maksetuista palkoista;
- 2) elinkeinoyhtymän osakkaiden nimi- ja yhteystiedot, henkilötunnukset sekä välttämättömät tiedot työskentelystä ja asemasta yrityksessä, ansio- ja pääomatulo-osuudesta, rahapalkasta, luontoiseduista ja yksityisotoista ja osuudesta yhtymän tuloon ja varallisuuteen samoin kuin välttämättömät tiedot muualta kuin elinkeinoyhtymästä saadusta rahapalkasta ja luontoisedusta;
- 3) liikkeen- ja ammatinharjoittajien nimi- ja yhteystiedot, henkilötunnukset sekä välttämättömät tiedot ansio- ja pääomatulo-osuudesta, puolisolalle jaetusta ansio- ja pääomatulo-osuudesta, rahapalkasta, luontoiseduista ja liikevaihdosta;
- 4) osakeyhtiön osakkeen omistajien nimet, henkilötunnukset ja tiedot osakeomistuksesta sekä osakeyhtiön nimi, y-tunnus ja tiedot toimialasta, liikevaihdosta, maksetuista palkoista ja yhtiön hallussa olevista osakkeista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 138 §:n 5 momentin 10 kohta ja 143 §:n 5 momentti sellaisena kuin niistä on viimeksi mainittu laissa 1271/2018,
muutetaan 10 c §:n 2 momentti, 75 a §:n 1, 2 ja 4 momentti, 75 c §:n 2 momentti, 78 §:n 3 momentti ja 138 §:n 5 momentin 9 kohta,
sellaisina kuin niistä ovat 10 c §:n 2 momentti laissa 146/2015, 75 a §:n 1, 2 ja 4 momentti laissa 1459/2011 sekä 75 c §:n 2 momentti ja 78 §:n 3 momentti laissa 75/2016, sekä
lisätään 10 d §:ään, sellaisena kuin se on laissa 146/2015, uusi 3 momentti sekä lakiin uusi 10 g § seuraavasti:

10 c §

Apurahansaajan vakuutuksen keskeyttämistä koskeva menettely

Apurahansaajan on viipymättä ilmoitettava Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle, kun hän on aloittanut keskeyttämänsä työskentelyn uudelleen. Ilmoituksen saatuaan Maatalousyrittäjien eläkelaitos jatkaa keskeytetyn vakuutuksen voimassaoloa työskentelyn alkamisesta lukien alkuperäisen vakuutuksen mukaista jäljellä olevaa työskentelyaikaa vastaavasti. Apurahansaajan hakemuksesta hänen työtulonsa voidaan vakuutuksen voimassaoloa jatkettaessa tarkistaa 10 g §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä mainitun pykälän mukaisesti.

10 d §

Apurahalla työskentelyn yhdistäminen vahvistettuun vakuutukseen

Apurahansaajan hakemuksesta hänen työtulonsa voidaan 1 momentissa tarkoitetun yhdistämisen jälkeen tarkistaa 10 g §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä mainitun säännöksen mukaisesti.

10 g §

Apurahansaajan työtulon tarkistaminen

Jos apurahansaajalle on vahvistettu 10 a §:n mukainen vakuutus vähintään 12 kuukauden ajaksi, vakuutus päätöksellä hänelle vahvistettu työtulo voidaan hänen hakemuksestaan tarkis-

taa, jos hänen työpanoksensa apurahan turvin tehtävässä työssä muuttuu yhdenjaksoisesti vähintään neljän kuukauden ajaksi hakemuksen vireilletulosta lukien. Työtuloa ei tarkisteta takautuvasti. Työtulon tarkistamisen edellytyksenä on lisäksi, että:

1) työpanoksen muutos on vähintään 20 prosenttia ja työtulo myös tarkistamisen jälkeen täyttää määrältään 10 a §:n mukaiset vakuuttamisen edellytykset;

2) tarkistushakemuksen vireille tullessa edellisellä vakuutus päätöksellä vahvistettua vakuutusaikaa on jäljellä vähintään kuukausi; ja

3) apurahansaaja esittää Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle selvityksen siitä, että apurahan myöntäjä hyväksyy esitetyn muutoksen työskentelyaikaan ja työpanokseen.

Apurahansaajalle vahvistettu työtulo tarkistetaan vastaamaan muuttunutta työpanosta prosentuaalisesti siinä suhteessa, mikä vastaa muuttunutta työpanosta verrattuna työpanokseen, jonka perusteella apurahansaajan työtulo viimeksi vahvistettiin.

Työtulon tarkistamisen yhteydessä myös tarkistusajankohtana edellisen vakuutus päätöksen mukainen jäljellä oleva vakuutusaika muutetaan tarkistetun työtulon perusteella. Vakuutusaika muutetaan kertomalla edellä tarkoitettu jäljellä oleva vakuutusaika apurahansaajan edellisen vahvistetun työtulon ja hänelle tarkistetun työtulon suhteella.

Jos apurahansaajalle on samalle tai osittain samalle työskentelyajalle vahvistettu useampia 10 a §:n mukaisia vakuutuksia, vuotuinen työtulo tarkistetaan kunkin vakuutuksen osalta erikseen. Edellä 1 momentissa säädettyjen työtulon tarkistamisen edellytysten on täytyttävä kunkin vakuutuksen osalta erikseen.

75 a §

Työeläkeotteen antaminen

Työeläkeote annetaan maatalousyrittäjälle sähköisenä tai kirjallisena. Ensimmäisen kerran kirjallinen työeläkeote annetaan maatalousyrittäjälle sinä vuonna, kun hän täyttää 20 vuotta. Kirjallista työeläkeotetta ei kuitenkaan anneta, jos maatalousyrittäjä on 2 momentissa tarkoitulla tavalla valinnut sähköisen työeläkeotteen tai jos hän on käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteen joko lähettämivuonna tai sitä edeltävien kahden kalenterivuoden aikana.

Jos maatalousyrittäjä haluaa työeläkeotteen vain sähköisenä, hänen on valittava sähköinen työeläkeote eläkelaitoksen sähköisessä asiointipalvelussa tai käytävä katsomassa sähköinen työeläkeote verkkopalvelussa vähintään kolmen vuoden välein. Sähköiseen asiointipalveluun kirjautumisessa on käytettävä tietoturvallista ja todisteellista tunnistautumistekniikkaa. Sähköisen työeläkeotteen tarjoaa maatalousyrittäjälle se eläkelaitos, jossa maatalousyrittäjä oli vakuutettu sähköisen työeläkeotteen antamishetkellä tai viimeksi sitä ennen.

Kirjallinen työeläkeote lähetetään muulle kuin 2 momentissa tarkoitettulle sähköisen työeläkeotteen valinneelle Suomessa asuvalle maatalousyrittäjälle kolmantena kalenterivuonna siitä päivästä lukien, kun hän on viimeksi saanut kirjallisen työeläkeotteen tai käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteensa verkkopalvelussa. Kirjallinen työeläkeote voidaan antaa maatalousyrittäjälle myös maatalousyrittäjän pyynnöstä. Kirjallisen työeläkeotteen lähettää se eläkelaitos, jossa maatalousyrittäjä oli vakuutettu työeläkeotteen lähettämivuotta edeltäneen kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

75 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio maatalousyrittäjän tavoite-eläkeistä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeissä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle maatalousyrittäjälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana, jollei hän ole aiemmin työeläkeotteen lähettämivuoden aikana käynyt katsomassa arviot sisältävää sähköistä työeläkeotetta verkkopalvelussa. Tämän jälkeen arvio maatalousyrittäjän tavoite-eläkeistä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

78 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat määrätään noudattaen työntekijän eläkelain 83 §:ää. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona maatalousyrittäjä täyttää 62 vuotta.

138 §

Sovellettavat säännökset

Tätä lakia toimeenpantaessa sovelletaan tässä luvussa säädetyn lisäksi, mitä:

9) työntekijän eläkelain 209 §:ssä säädetään tietojen eteenpäin luovuttajan vastuusta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____ .

4.

Laki

merimieseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan merimieseläkelain (1290/2006) 215 §:n 4 momentin 10 kohta sekä
muutetaan 3 §:n 2 momentin 4 kohta, 81 a §:n 1, 2 ja 4 momentti, 81 c §:n 2 momentti, 88 §:n 3 momentti, 156 §:n 2 momentti ja 215 §:n 4 momentin 9 kohta,
sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 2 momentin 4 kohta, 81 c §:n 2 momentti ja 88 §:n 3 momentti laissa 78/2016, sekä 81 a §:n 1, 2 ja 4 momentti laissa 1457/2011, seuraavasti:

3 §

Työeläkelait

Julkisten alojen työeläkelakeja ovat:

4) eräiden valtakunnassa voimassa olevien julkisten alojen eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (Ålands författningssamling 2016:76).

81 a §

Työeläkeotteen antaminen

Työeläkeote annetaan työntekijälle sähköisenä tai kirjallisena. Ensimmäisen kerran kirjallinen työeläkeote annetaan työntekijälle sinä vuonna, kun hän täyttää 20 vuotta. Kirjallista työeläkeotetta ei kuitenkaan anneta, jos työntekijä on 2 momentissa tarkoitetulla tavalla valinnut sähköisen työeläkeotteen tai jos hän on käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteen joko lähettämivuonna tai sitä edeltävien kahden kalenterivuoden aikana.

Jos työntekijä haluaa työeläkeotteen vain sähköisenä, hänen on valittava sähköinen työeläkeote eläkelaitoksen sähköisessä asiointipalvelussa tai käytävä katsomassa sähköinen työeläkeote verkkopalvelussa vähintään kolmen vuoden välein. Sähköiseen asiointipalveluun kirjautumisessa on käytettävä tietoturvallista ja todisteellista tunnistautumistekniikkaa. Sähköisen työeläkeotteen tarjoaa työntekijälle se eläkelaitos, jossa työntekijän työsuhte oli vakuutettu sähköisen työeläkeotteen antamishetkellä tai viimeksi sitä ennen.

Kirjallinen työeläkeote lähetetään muulle kuin 2 momentissa tarkoitetun sähköisen työeläkeotteen valinneelle Suomessa asuvalle työntekijälle kolmantena kalenterivuonna siitä päivästä lukien, kun hän on viimeksi saanut kirjallisen työeläkeotteen tai käynyt katsomassa sähköisen

työeläkeotteensa verkkopalvelussa. Kirjallinen työeläkeote voidaan antaa työntekijälle myös työntekijän pyynnöstä. Kirjallisen työeläkeotteen lähettää eläkekassa tai se yksityisten alojen eläkelaitos, jossa työntekijän työsuhte oli vakuutettu työeläkeotteen lähettämivuotta edeltäneen kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

81 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio työntekijän tavoite-eläkeistä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeissä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle työntekijälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana, jollei hän ole aiemmin työeläkeotteen lähettämivuoden aikana käynyt katsomassa arviot sisältävää sähköistä työeläkeotettaan verkkopalvelussa. Tämän jälkeen arvio työntekijän tavoite-eläkeistä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

88 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat määrätään noudattaen työntekijän eläkelain 83 §:ää. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta.

156 §

Eläkekassan vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä

Eläkekassa ei vastaa työkyvyttömyyseläkkeestä siltä osin kuin 1 momentissa mainittuna kahdena kalenterivuonna eläkekassassa vakuutetut tämän lain alaiset työansiot alittavat 6 662,23 euroa.

215 §

Sovellettavat säännökset

Tätä lakia toimeenpantaessa sovelletaan tässä luvussa säädetyn lisäksi, mitä säädetään työntekijän eläkelain:

9) 209 §:ssä tietojen eteenpäin luovuttajan vastuusta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20_____.

Tämän lain 156 §:n 2 momenttia sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeisiin, joissa eläketapah-tuma on 1 päivänä tammikuuta 2024 tai sen jälkeen.

Tämän lain 156 §:n 2 momentissa mainittu rahamäärä vastaa työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004.

5.

Laki

julkisten alojen eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan julkisten alojen eläkelain (81/2016) 151 §:n 3 momentti ja 163 §,
sellaisena kuin niistä on 163 § osaksi laissa 968/2021, sekä
muutetaan 95 §:n 3 momentti, 98 §:n 3 momentti ja 115 §:n 2 momentti seuraavasti:

95 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat määrätään noudattaen työntekijän eläkelain 83 §:ää. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta.

98 §

Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen vaikutus eläkkeen määrään

Eläke tarkistetaan siitä ajankohdasta, josta 1 momentissa tarkoitettu etuus myönnetään tai josta etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu. Jos eläkkeensaajalle myönnetään 97 §:n 1 momentissa tarkoitettu etuus ulkomailta tai sen määrä muuttuu, eläkkeen määrä tarkistetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana Keva saa tiedon tällaisen etuuden myöntämisestä tai muuttumisesta.

115 §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio työntekijän tavoite-eläkeistä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeissä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle työntekijälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana, ellei hän ole aiemmin lähettämiskuukauden aikana käynyt katsomassa arviot sisältävää sähköistä työeläkeotettaan verkkopalvelussa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .

6.

Laki

Eläketurvakeskuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Eläketurvakeskuksesta annetun lain (397/2006) 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1263/2016, seuraavasti:

4 §

Eläketurvakeskuksen oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan

Eläketurvakeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua tilasto-, tutkimus-, kehittämistoimintaa varten tietoja seuraavasti:

1) työeläkelaitoksilta:

a) tarpeelliset henkilön yksilöintitiedot, tiedot henkilön sukupuolesta, kansalaisuudesta, ammatista, äidinkielestä, siviilisäädystä, perhesuhteista, syntymä- ja asuinpaikasta, syntymä- ja kuolinajasta sekä muut näihin rinnastettavat tilasto-, tutkimus ja kehittämistoiminnan kannalta välttämättömät tiedot;

b) tarpeelliset tiedot henkilön eläke-, etuus- tai korvaushakemuksista ja niihin sisältyvistä tiedoista, henkilölle annetuista eläke-, etuus- ja korvauspäätöksistä, henkilölle myönnettyistä eläkkeistä, etuuksista ja korvauksista ja niiden maksamisesta, henkilön eläke- tai sosiaalivakuuttamista koskevista hakemuksista ja niihin sisältyvistä tiedoista, henkilön eläke- tai sosiaalivakuuttamista koskevista ratkaisuista sekä muut välttämättömät eläke- ja sosiaaliturvaa, eläke- ja sosiaalivakuuttamista sekä näiden toimeenpanoa koskevat tiedot;

c) tarpeelliset tiedot työtulosuosituksen laskentapalvelun yrittäjälle antamasta työtulosuosituksesta ja eläkelaitoksen yrittäjälle vahvistamasta työtulosta;

d) tarpeelliset työntekijän eläkelain 198 §:n 1 momentin 2 kohdan a – c alakohdassa tarkoitettua työeläkelaitokselle eläke- tai etuusasian käsittelyä varten toimitettua henkilöä koskevat tiedot;

2) Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta, Kansaneläkelaitokselta, Tapaturmavakuutuskeskukselta, Liikennevakuutuskeskukselta, Potilasvakuutuskeskukselta, lakisääteistä tapaturma- ja liikennevakuutusta hoitavalta vakuutusyhtiöltä sekä sosiaalivakuutuksen alalla toimivalta muulta viranomaiselta tai laitokselta:

a) tarpeelliset henkilön yksilöintitiedot, tiedot henkilön sukupuolesta, kansalaisuudesta, ammatista, äidinkielestä, siviilisäädystä, perhesuhteista, syntymä- ja asuinpaikasta, syntymä- ja kuolinajasta sekä muut näihin rinnastettavat tilasto-, tutkimus ja kehittämistoiminnan kannalta välttämättömät tiedot;

b) tarpeelliset tiedot henkilön eläke-, etuus- tai korvaushakemuksista ja niihin sisältyvistä tiedoista, henkilölle annetuista eläke-, etuus- ja korvauspäätöksistä, henkilölle myönnettyistä eläkkeistä, etuuksista ja korvauksista ja niiden maksamisesta, henkilön eläke- tai sosiaalivakuuttamista koskevista hakemuksista ja niihin sisältyvistä tiedoista, henkilön eläke- tai sosiaalivakuuttamista koskevista ratkaisuista sekä muut välttämättömät eläke- ja sosiaaliturvaa, eläke- ja sosiaalivakuuttamista sekä näiden toimeenpanoa koskevat tiedot;

c) tarpeelliset tiedot henkilön diagnoosin nimestä ja sairausluokituksen koodista;

3) Verohallinnolta:

a) tarpeelliset henkilön yksilöintitiedot, tiedot henkilön sukupuolesta, kansalaisuudesta, ammatista, äidinkielestä, siviilisäädystä, perhesuhteista, syntymä- ja asuinpaikasta, syntymä- ja kuolinajasta sekä muut näihin rinnastettavat tilasto-, tutkimus ja kehittämistoiminnan kannalta välttämättömät tiedot;

b) tarpeelliset tiedot henkilön työansioista ja tuloista, työskentelyn ajankohdasta ja määrästä, työskentelyn koko- tai osa-aikaisuudesta sekä ajanjaksoista, jolloin henkilö on ollut poissa työstä;

c) tarpeelliset tiedot henkilön omaan yrittäjätoimintaan perustuvasta ansio- ja pääomatulosta sekä yrittäjätoiminnan muodosta, liikevaihdosta ja muista yrittäjätoiminnan laajuutta kuvaavista seikoista;

d) tarpeelliset tiedot henkilön eläkkeistä ja sosiaaliturvaetuksista;

4) Finanssivalvonnalta etuudensaajarekisteriin sisältyvät:

a) tarpeelliset henkilön yksilöintitiedot, tiedot henkilön sukupuolesta, kansalaisuudesta, ammatista, äidinkielestä, siviilisäädystä, perhesuhteista, syntymä- ja asuinpaikasta, syntymä- ja kuolinajasta sekä muut näihin rinnastettavat tilasto-, tutkimus ja kehittämistoiminnan kannalta välttämättömät tiedot;

b) tarpeelliset työttömyysturvaa ja vuorottelukorvauksia koskevat tiedot; sekä

5) Digi- ja väestötietovirastolta tarpeelliset henkilön yksilöintitiedot, tiedot henkilön sukupuolesta, kansalaisuudesta, äidinkielestä, siviilisäädystä, perhesuhteista, syntymä- ja asuinpaikasta, syntymä- ja kuolinajasta sekä muut näihin rinnastettavat tilasto-, tutkimus ja kehittämistoiminnan kannalta välttämättömät tiedot.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

7.

Laki

maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain 5 ja 54 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) 5 §:n 2 momentti ja 54 §:n 4 momentti seuraavasti:

5 §

Vakuuttamisvelvollisuus

Apurahansaajalle, jolle vahvistetaan maatalousyrittäjän eläkelain 10 a §:n mukainen vakuutus, vahvistetaan samalla samalle ajalle ja samasta apurahansaajan työstä myös tämän lain mukainen vakuutus. Vastaavasti tämän lain mukaista vakuutusta jatketaan sellaisen apurahansaajan osalta, jonka maatalousyrittäjän eläkelain mukaista vakuutusta jatketaan keskeytyksen jälkeen mainitun lain 10 c §:n 2 momentin mukaisesti. Jos apurahansaajan maatalousyrittäjän eläkelain mukaisen vakuutuksen voimassaoloaikaa tarkistetaan mainitun lain 10 d §:n mukaisen yhdistämisen johdosta, myös tämän lain mukaisen vakuutuksen voimassaoloaikaa tarkistetaan vastaavasti. Jos apurahansaajan maatalousyrittäjän eläkelain mukaisen vakuutuksen voimassaoloaikaa tarkistetaan mainitun lain 10 g §:n mukaisesti, myös tämän lain mukaisen vakuutuksen voimassaoloaikaa tarkistetaan vastaavasti.

54 §

Oikeus tapaturmaeläkkeeseen

Sen lisäksi, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, maatalousyrittäjän työkyvyn heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon hänen maatalousyrittäjän eläkelain mukainen työtulonsa, joka on voimassa vahinkotapahtuman jälkeen. Jos maatalousyrittäjän työkyvyn arvioidaan heikentyneen maatalousyrittäjätöyssä, maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta toistaiseksi myönnettävään tapaturmaeläkkeeseen, jos mainittua työtuloa ei ole pienennetty vahinkotapahtuman jälkeen. Mitä edellä säädetään työkyvyn heikentymisen arvioimisesta ja työtulon pienentämisestä, noudatetaan myös apurahansaajaan, jos apurahalla työskentely on vahingon johdosta vähentynyt vähintään 20 prosenttia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____ .

8.

Laki

valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain 1 ja 9 §n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) 1 §:n 7 kohta, ja 9 §:n 3 momentti sellaisina kuin ne ovat 1 §:n 7 kohta laissa 458/2020 ja 9 §:n 3 momentti laissa 1190/2007, seuraavasti:

1 §

Tässä laissa säädetään alle kolmivuotiaan lapsen hoidon ja opintojen ajalta karttuvasta etuudesta. Etuus maksetaan myönnettäessä eläkettä alla mainittujen lakien nojalla:

7) eräiden valtakunnassa voimassa olevien julkisten alojen eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (Ålands författningssamling 2016:76).

9 §

Edellä 2, 3 ja 4 §:ssä säädetyt rahamäärät vastaavat työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004. Rahamäärät tarkistetaan laskentahetken tasoon mainitulla palkkakertoimella.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

Helsingissä 5.10.2023

Pääministeri

Petteri Orpo

Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen

1.

Laki

työntekijän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan työntekijän eläkelain (395/2006) 198 §:n 3 momentti, 199 §:n 4 momentti ja 210 §, sellaisina kuin ne ovat, 198 §:n 3 momentti laissa 1456/2011, 199 §:n 4 momentti laissa 1247/2016 ja 210 § osaksi laeissa 354/2010 ja 69/2016, sekä
muutetaan 3 §:n 2 momentin 4 kohta, 75 a §:n 1, 2 ja 4 momentti, 75 c §:n 2 momentti, 83 §:n 5 momentti ja 175 §:n 2 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 2 momentin 4 kohta, 75 c §:n 2 momentti ja 83 §:n 5 momentti laissa 69/2016, 75 a §:n 1, 2 ja 4 momentti laissa 1456/2011 ja 175 §:n 2 momentti laissa 1192/2010, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Työeläkelait

Työeläkelait

Julkisten alojen työeläkelakeja ovat:

Julkisten alojen työeläkelakeja ovat:

4) eräiden valtakunnassa voimassa olevien valtion eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (ÅFS 54/2007).

4) eräiden valtakunnassa voimassa olevien *julkisten alojen* eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (*Ålands författningssamling 2016:76*).

75 a §

75 a §

Työeläkeotteen antaminen

Työeläkeotteen antaminen

Työeläkeote annetaan työntekijälle sähköisenä tai kirjallisena.

Työeläkeote annetaan työntekijälle sähköisenä tai kirjallisena. *Ensimmäisen kerran kirjallinen työeläkeote annetaan työntekijälle sinä vuonna, kun hän täyttää 20 vuotta. Kirjallista työeläkeotetta ei kuitenkaan anneta, jos työntekijä on 2 momentissa tarkoitetulla tavalla valinnut sähköisen työeläkeotteen tai*

Jos työntekijä haluaa työeläkeotteen vain sähköisenä, hänen on valittava sähköinen eläkeote eläkelaitoksen sähköisessä asiointipalvelussa. Sähköiseen asiointipalveluun kirjautumisessa on käytettävä tietoturvallista ja todisteellista tunnistautumistekniikkaa. Sähköisen työeläkeotteen työntekijä saa sen eläkelaitoksen sähköisestä asiointipalvelusta, jossa työntekijän työsuhde oli vakuutettu sähköisen työeläkeotteen antamishetkellä tai viimeksi sitä ennen.

jos hän on käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteen joko lähettämivuonna tai sitä edeltävien kahden kalenterivuoden aikana.

Jos työntekijä haluaa työeläkeotteen vain sähköisenä, hänen on valittava sähköinen työeläkeote eläkelaitoksen sähköisessä asiointipalvelussa tai käytävä katsomassa sähköinen työeläkeote verkkopalvelussa vähintään kolmen vuoden välein. Sähköiseen asiointipalveluun kirjautumisessa on käytettävä tietoturvallista ja todisteellista tunnistautumistekniikkaa. Sähköisen työeläkeotteen tarjoaa työntekijälle se eläkelaitos, jossa työntekijän työsuhde oli vakuutettu sähköisen työeläkeotteen antamishetkellä tai viimeksi sitä ennen.

Kirjallinen työeläkeote lähetetään Suomessa asuvalle työntekijälle joka kolmas vuosi, jos työntekijä ei ole otteen lähettämivuonna saanut työeläkeotetta yksityisten tai julkisten alojen eläkelaitokselta. Kirjallinen työeläkeote voidaan antaa työntekijälle myös työntekijän pyynnöstä. Kirjallisen työeläkeotteen lähettää se eläkelaitos, jossa työntekijän työsuhde oli vakuutettu otteen lähettämivuotta edeltäneen kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

Kirjallinen työeläkeote lähetetään muulle kuin 2 momentissa tarkoitetun sähköisen työeläkeotteen valinneelle Suomessa asuvalle työntekijälle kolmantena kalenterivuonna siitä päivästä lukien, kun hän on viimeksi saanut kirjallisen työeläkeotteen tai käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteensa verkkopalvelussa. Kirjallinen työeläkeote voidaan antaa työntekijälle myös työntekijän pyynnöstä. Kirjallisen työeläkeotteen lähettää se eläkelaitos, jossa työntekijän työsuhde oli vakuutettu työeläkeotteen lähettämivuotta edeltäneen kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

75 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio työntekijän tavoite-eläkeiästä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeiässä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle työntekijälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana. Tämän jälkeen arvio työntekijän tavoite-eläkeiästä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

75 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio työntekijän tavoite-eläkeiästä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeiässä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle työntekijälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana, jollei hän ole aiemmin työeläkeotteen lähettämivuoden aikana käynyt katsomassa arviot

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sisältävää sähköistä työeläkeotettaan verkkopalvelussa. Tämän jälkeen arvio työntekijän tavoite-eläkeiästä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

83 §

83 §

Ikärajojen ja elinaikakertoimen määrääminen

Ikärajojen ja elinaikakertoimen määrääminen

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella *ensin* 82 §:ssä tarkoitetut ikäraajat vuosittain viimeistään *kahta* kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta ja sen jälkeen 82 §:ssä tarkoitetun elinaikakertoimen viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, josta sitä sovelletaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 82 §:ssä tarkoitetut ikäraajat *ja elinaikakertoimen* vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta ja josta *elinaikakerointa* sovelletaan.

175 §

175 §

Eläkelaitoksen vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä

Eläkelaitoksen vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä

Eläkelaitos ei vastaa työkyvyttömyyseläkkeestä siltä osin kuin eläkelaitoksessa vakuutetut tämän lain alaiset työansiot tämän lain 147 §:ssä tarkoitetun tilapäisen työnantajan osalta tai muun työnantajan saman vakuutuksen osalta alittavat 2094,45 euroa mainittuina kahtena kalenterivuonna.

Eläkelaitos ei vastaa työkyvyttömyyseläkkeestä siltä osin kuin eläkelaitoksessa vakuutetut tämän lain alaiset työansiot 147 §:ssä tarkoitetun tilapäisen työnantajan osalta tai muun työnantajan saman vakuutuksen osalta alittavat 6 662,23 euroa *tämän pykälän 1 momentissa* mainittuina kahtena kalenterivuonna.

198 §

198 §

Oikeus saada tietoja asian ratkaisemiseksi ja lakisääteisten tehtävien toimeenpanemiseksi

Oikeus saada tietoja asian ratkaisemiseksi ja lakisääteisten tehtävien toimeenpanemiseksi

Tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla ilman sen

(3 mom. kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

199 §

Eläketurvakeskuksen oikeus saada tietoja valvontaa varten

Tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla tai muuten sähköisesti ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

210 §

Tietojen antaminen teknisen käyttöyhteyden avulla

Eläketurvakeskuksella ja sen suostumuksella eläkelaitoksella on oikeus avata tekninen käyttöyhteys sen lisäksi, mitä tietojen antamisesta teknisellä käyttöyhteydellä säädetään julkisuuslain 29 §:n 3 momentissa:

1) lakisääteistä sosiaalivakuutusta toimeenpanevalla yhteisöllä tai laitoksella henkilöre-kisterinsä sellaisiin tietoihin, jotka sillä on tämän tai muun lain perusteella oikeus saada tehtäviensä toimeenpanoa varten;

2) EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen mukaisten tehtävien toimeenpanosta huolehtivalle viranomaiselle sellaisiin tietoihin, joita sillä on 206 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan oikeus saada;

3) Kansaneläkelaitokselle sekä muulle sellaiselle tietojen vastaanottajalle, jolla on oikeus saada julkisten alojen työeläkelakien toimeenpanosta huolehtivalta eläkelaitokselta eläkettä, eläkeoikeutta ja vakuuttamista koskevat tiedot 208 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin tietoihin; ja

4) henkivakuutusyhtiölle, eläkekassalle tai eläkesäätiölle 204 §:ssä tarkoitettujen ryhmälisäeläketurvan hoitamista tai järjestämistä varten välttämättömiin tietoihin.

199 §

Eläketurvakeskuksen oikeus saada tietoja valvontaa varten

(4 mom. kumotaan)

210 §

Tietojen antaminen teknisen käyttöyhteyden avulla

(kumotaan)

Eläketurvakeskuksella on 1 momentissa säädetyn lisäksi oikeus avata tekninen käyttöyhteys työntekijäin ryhmähenkivakuutuspoolille, Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle, Valtiokonttorille tai Kevalle 207 §:ssä tarkoitettuihin tietoihin ja julkisten alojen työeläkelakien toimeenpanosta huolehtiville eläkelaitoksille 208 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin tietoihin.

Tekninen käyttöyhteys on kuitenkin oikeus avata julkisten alojen työeläkelakien toimeenpanosta huolehtivilta eläkelaitoksilta saatujen tietojen antamiseksi 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla tai tietojen antamiseksi julkisten alojen työeläkelakien toimeenpanosta huolehtiville eläkelaitoksille 2 momentissa tarkoitettulla tavalla vain, jos tästä on 208 §:n 3 momentin mukaisesti sovittu.

Tämän pykälän perusteella avatun teknisen käyttöyhteyden avulla saa hakea myös salassa pidettäviä tietoja ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietojen pyytäjän on esitettävä käyttöyhteyden avaajalle selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

Tämän lain 175 §:n 2 momenttia sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2024 tai sen jälkeen.

Tämän lain 175 §:n 2 momentissa mainittu rahamäärä vastaa 96 §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004.

2.

Laki

yrittäjän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan yrittäjän eläkelain (1272/2006) 146 §:n 4 momentin 10 kohta ja 151 §:n 5 momentti, sellaisina kuin ne ovat 146 §:n 4 momentin 10 kohta laissa 260/2020 ja 151 §:n 5 momentti laissa 1270/2018,
muutetaan 69 a §:n 1, 2 ja 4 momentti, 69 c §:n 2 momentti ja 76 §:n 3 momentti, 146 §:n 4 momentin 9 kohta ja 151 §:n 2 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 69 a §:n 1, 2 ja 4 momentti laissa 1458/2011, 69 c §:n 2 momentti ja 76 §:n 3 momentti laissa 72/2016, 146 §:n 4 momentin 9 kohta laissa 260/2020 ja 151 §:n 2 momentti laissa 1270/2018, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

69 a §

69 a §

Työeläkeotteen antaminen

Työeläkeotteen antaminen

Työeläkeote annetaan yrittäjälle sähköisenä tai kirjallisena.

Työeläkeote annetaan yrittäjälle sähköisenä tai kirjallisena. *Ensimmäisen kerran kirjallinen työeläkeote annetaan yrittäjälle sinä vuonna, kun hän täyttää 20 vuotta. Kirjallista työeläkeotetta ei kuitenkaan anneta, jos yrittäjä on 2 momentissa tarkoitetulla tavalla voinut sähköisen työeläkeotteen tai jos hän on käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteen joko lähettämivuonna tai sitä edeltävien kahden kalenterivuoden aikana.*

Jos yrittäjä haluaa työeläkeotteen vain sähköisenä, hänen on valittava sähköinen eläkeote eläkelaitoksen sähköisessä asiointipalvelussa. Sähköiseen asiointipalveluun kirjautumisessa on käytettävä tietoturvallista ja todisteellista tunnistautumistekniikkaa. Sähköisen työeläkeotteen yrittäjä saa sen eläkelaitoksen sähköisestä asiointipalvelusta, jossa yrittäjä oli vakuutettu sähköisen työeläkeotteen antamishetkellä tai viimeksi sitä ennen.

Jos yrittäjä haluaa työeläkeotteen vain sähköisenä, hänen on valittava sähköinen työeläkeote eläkelaitoksen sähköisessä asiointipalvelussa tai käytävä katsomassa sähköinen työeläkeote verkkopalvelussa vähintään kolmen vuoden välein. Sähköiseen asiointipalveluun kirjautumisessa on käytettävä tietoturvallista ja todisteellista tunnistautumistekniikkaa. Sähköisen työeläkeotteen tarjoaa yrittäjälle se eläkelaitos, jossa yrittäjä oli vakuutettu sähköisen työeläkeotteen antamishetkellä tai viimeksi sitä ennen.

Kirjallinen työeläkeote lähetetään Suomessa asuvalle yrittäjälle joka kolmas vuosi,

Voimassa oleva laki

jos yrittäjä ei ole otteen lähettämismuonna saanut työeläkeotetta yksityisten tai julkisten alojen eläkelaitokselta. Kirjallinen työeläkeote voidaan antaa yrittäjälle myös yrittäjän pyynnöstä. Kirjallisen työeläkeotteen lähettää se eläkelaitos, jossa yrittäjä oli vakuutettu otteen lähettämismuonna edeltäneen kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

Ehdotus

Kirjallinen työeläkeote lähetetään *muulle kuin 2 momentissa tarkoitettulle sähköisen työeläkeotteen valinneeille* Suomessa asuvalle yrittäjälle *kolmantena kalenterivuonna siitä päivästä lukien, kun hän on viimeksi saanut kirjallisen työeläkeotteen tai käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteen verkkopalvelussa*. Kirjallinen työeläkeote voidaan antaa yrittäjälle myös yrittäjän pyynnöstä. Kirjallisen työeläkeotteen lähettää se eläkelaitos, jossa yrittäjä oli vakuutettu työeläkeotteen lähettämismuonna edeltäneen kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

69 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio yrittäjän tavoite-eläkeiästä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeiässä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle yrittäjälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana. Tämän jälkeen arvio yrittäjän tavoite-eläkeiästä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

76 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Edellä 1 momentissa tarkoitettut ikäraajat määrätään siten kuin työntekijän eläkelain 83 §:ssä säädetään. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitettut

69 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio yrittäjän tavoite-eläkeiästä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeiässä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle yrittäjälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana, *jollei hän ole aiemmin työeläkeotteen lähettämismuonna käynyt katsomassa arviot sisältävää sähköistä työeläkeotettaan verkkopalvelussa*. Tämän jälkeen arvio yrittäjän tavoite-eläkeiästä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

76 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Edellä 1 momentissa tarkoitettut ikäraajat määrätään *noudattaen* työntekijän eläkelain 83 §:ää. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitettut ikäraajat vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen

Voimassa oleva laki

ikärajat vuosittain viimeistään *kahta* kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona yrittäjä täyttää 62 vuotta.

146 §

Sovellettavat säännökset

Tätä lakia toimeenpantaessa sovelletaan tässä luvussa säädetyn lisäksi, mitä säädetään työntekijän eläkelain:

- 9) 209 §:ssä tietojen eteenpäin luovuttajan vastuusta; ja
10) 210 §:ssä tietojen antamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla.

Ehdotus

kalenterivuoden alkua, jona yrittäjä täyttää 62 vuotta.

146 §

Sovellettavat säännökset

Tätä lakia toimeenpantaessa sovelletaan tässä luvussa säädetyn lisäksi, mitä säädetään työntekijän eläkelain:

- 9) 209 §:ssä tietojen eteenpäin luovuttajan vastuusta.
(kumotaan)

151 §

Eläketurvakeskuksen ja eläkelaitoksen oikeus saada tietoja valvontaa varten

Eläketurvakeskuksella on valvontavelvollisuuden täyttämiseksi lisäksi oikeus saada Verohallinnolta joukkotietoina:

- 1) elinkeinoyhtymien nimi- ja yhteystiedot sekä välttämättömät tiedot elinkeinotoiminnasta ja sen tulosta sekä maksetuista palkoista;
- 2) elinkeinoyhtymän osakkaiden nimi- ja yhteystiedot, henkilötunnukset sekä välttämättömät tiedot työskentelystä ja asemasta yrityksessä, ansio- ja pääomatulo-osuudesta, rahapalkasta, luontaiseduista ja yksityisöistä ja osuudesta yhtymän tuloon ja varallisuuteen samoin kuin välttämättömät tiedot muualta kuin elinkeinoyhtymästä saadusta rahapalkasta ja luontaiseduista;
- 3) liikkeen- ja ammatinharjoittajien nimi- ja yhteystiedot, henkilötunnukset sekä välttämättömät tiedot ansio- ja pääomatulo-osuudesta, puolisolle jaetusta ansio- ja pääomatulo-osuudesta, rahapalkasta, luontaiseduista ja liikevaihdosta.

151 §

Eläketurvakeskuksen ja eläkelaitoksen oikeus saada tietoja valvontaa varten

Eläketurvakeskuksella on valvontavelvollisuuden täyttämiseksi lisäksi oikeus saada Verohallinnolta joukkotietoina:

- 1) elinkeinoyhtymien nimi- ja yhteystiedot sekä välttämättömät tiedot elinkeinotoiminnasta ja sen tulosta sekä maksetuista palkoista;
- 2) elinkeinoyhtymän osakkaiden nimi- ja yhteystiedot, henkilötunnukset sekä välttämättömät tiedot työskentelystä ja asemasta yrityksessä, ansio- ja pääomatulo-osuudesta, rahapalkasta, luontaiseduista ja yksityisöistä ja osuudesta yhtymän tuloon ja varallisuuteen samoin kuin välttämättömät tiedot muualta kuin elinkeinoyhtymästä saadusta rahapalkasta ja luontaisedusta;
- 3) liikkeen- ja ammatinharjoittajien nimi- ja yhteystiedot, henkilötunnukset sekä välttämättömät tiedot ansio- ja pääomatulo-osuudesta, puolisolle jaetusta ansio- ja pääomatulo-osuudesta, rahapalkasta, luontaiseduista ja liikevaihdosta;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4) osakeyhtiön osakkeen omistajien nimet, henkilötunnukset ja tiedot osakeomistuksesta sekä osakeyhtiön nimi, y-tunnus ja tiedot toimialasta, liikevaihdosta, maksetuista palkoista ja yhtiön hallussa olevista osakkeista.

Tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla tai muuten sähköisesti ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

(5 mom. kumotaan)

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .*

3.

Laki

maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 138 §:n 5 momentin 10 kohta ja 143 §:n 5 momentti sellaisena kuin niistä on viimeksi mainittu laissa 1271/2018,
muutetaan 10 c §:n 2 momentti, 75 a §:n 1, 2 ja 4 momentti, 75 c §:n 2 momentti, 78 §:n 3 momentti ja 138 §:n 5 momentin 9 kohta,
sellaisina kuin niistä ovat 10 c §:n 2 momentti laissa 146/2015, 75 a §:n 1, 2 ja 4 momentti laissa 1459/2011 sekä 75 c §:n 2 momentti ja 78 §:n 3 momentti laissa 75/2016, sekä
lisätään 10 d §:ään, sellaisena kuin se on laissa 146/2015, uusi 3 momentti sekä lakiin uusi 10 g § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 c §

10 c §

Apurahansaajan vakuutuksen keskeyttämistä koskeva menettely

Apurahansaajan vakuutuksen keskeyttämistä koskeva menettely

Apurahansaajan on viipymättä ilmoitettava Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle, kun hän on aloittanut keskeyttämänsä työskentelyn uudelleen. Ilmoituksen saatuaan Maatalousyrittäjien eläkelaitos jatkaa keskeytetyn vakuutuksen voimassaoloa työskentelyn alkamisesta lukien alkuperäisen vakuutuksen mukaista jäljellä olevaa työskentelyaikaa vastaavasti.

Apurahansaajan on viipymättä ilmoitettava Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle, kun hän on aloittanut keskeyttämänsä työskentelyn uudelleen. Ilmoituksen saatuaan Maatalousyrittäjien eläkelaitos jatkaa keskeytetyn vakuutuksen voimassaoloa työskentelyn alkamisesta lukien alkuperäisen vakuutuksen mukaista jäljellä olevaa työskentelyaikaa vastaavasti. *Apurahansaajan hakemuksesta hänen työtulonsa voidaan vakuutuksen voimassaoloa jatkettaessa tarkistaa 10 g §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä mainitun pykälän mukaisesti.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 d §

Apurahalla työskentelyn yhdistäminen vahvistettuun vakuutukseen

10 d §

Apurahalla työskentelyn yhdistäminen vahvistettuun vakuutukseen

Apurahansaajan hakemuksesta hänen työtulonsa voidaan 1 momentissa tarkoitetun yhdistämisen jälkeen tarkistaa 10 g §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä mainitun säännöksen mukaisesti.

10 g §

Apurahansaajan työtulon tarkistaminen

Jos apurahansaajalle on vahvistettu 10 a §:n mukainen vakuutus vähintään 12 kuukauden ajaksi, vakuutus päätöksellä hänelle vahvistettu työtulo voidaan hänen hakemuksestaan tarkistaa, jos hänen työpanoksensa apurahan turvin tehtävässä työssä muuttuu yhdenjaksoisesti vähintään neljän kuukauden ajaksi hakemuksen vireilletulosta lukien. Työtuloa ei tarkisteta takautuvasti. Työtulon tarkistamisen edellytyksenä on lisäksi, että:

1) työpanoksen muutos on vähintään 20 prosenttia ja työtulo myös tarkistamisen jälkeen täyttää määrältään 10 a §:n mukaiset vakuuttamisen edellytykset;

2) tarkistushakemuksen vireille tullessa edellisellä vakuutus päätöksellä vahvistettua vakuutus aikaa on jäljellä vähintään kuukausi; ja

3) apurahansaaja esittää Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle selvityksen siitä, että apurahan myöntäjä hyväksyy esitetyn muutoksen työskentely aikaan ja työpanokseen.

Apurahansaajalle vahvistettu työtulo tarkistetaan vastaamaan muuttunutta työpanosta prosentuaalisesti siinä suhteessa, mikä vastaa muuttunutta työpanosta verrattuna työpanokseen, jonka perusteella apurahansaajan työtulo viimeksi vahvistettiin.

Työtulon tarkistamisen yhteydessä myös tarkistusajankohtana edellisen vakuutus päätöksen mukainen jäljellä oleva vakuutus aika muutetaan tarkistetun työtulon perusteella.

Vakuutusaika muutetaan kertomalla edellä tarkoitettu jäljellä oleva vakuutusaika apurahansaajan edellisen vahvistetun työtulon ja hänelle tarkistetun työtulon suhteella.

Jos apurahansaajalle on samalle tai osittain samalle työskentelyajalle vahvistettu useampia 10 a §:n mukaisia vakuutuksia, vuotuinen työtulo tarkistetaan kunkin vakuutuksen osalta erikseen. Edellä 1 momentissa säädettyjen työtulon tarkistamisen edellytysten on täytyttävä kunkin vakuutuksen osalta erikseen.

75 a §

Työeläkeotteen antaminen

Työeläkeote annetaan maatalousyrittäjälle sähköisenä tai kirjallisena.

Jos maatalousyrittäjä haluaa työeläkeotteen vain sähköisenä, hänen on valittava sähköinen eläkeote eläkelaitoksen sähköisessä asiointipalvelussa. Sähköiseen asiointipalveluun kirjautumisessa on käytettävä tietoturvallista ja todisteellista tunnistautumistekniikkaa. Sähköisen työeläkeotteen maatalousyrittäjä saa sen eläkelaitoksen sähköisestä asiointipalvelusta, jossa maatalousyrittäjä oli vakuutettu sähköisen työeläkeotteen antamishetkellä tai viimeksi sitä ennen.

Kirjallinen työeläkeote lähetetään Suomessa asuvalle maatalousyrittäjälle joka kolmas vuosi, jos maatalousyrittäjä ei ole otteen lähettämivuonna saanut työeläkeotetta yksityisten tai julkisten alojen eläkelaitokselta.

75 a §

Työeläkeotteen antaminen

Työeläkeote annetaan maatalousyrittäjälle sähköisenä tai kirjallisena. *Ensimmäisen kerran kirjallinen työeläkeote annetaan maatalousyrittäjälle sinä vuonna, kun hän täyttää 20 vuotta. Kirjallista työeläkeotetta ei kuitenkaan anneta, jos maatalousyrittäjä on 2 momentissa tarkoitettulla tavalla valinnut sähköisen työeläkeotteen tai jos hän on käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteen joko lähettämivuonna tai sitä edeltävien kahden kalenterivuoden aikana.*

Jos maatalousyrittäjä haluaa työeläkeotteen vain sähköisenä, hänen on valittava sähköinen työeläkeote eläkelaitoksen sähköisessä asiointipalvelussa tai käytävä katsomassa sähköinen työeläkeote verkkopalvelussa vähintään kolmen vuoden välein. Sähköiseen asiointipalveluun kirjautumisessa on käytettävä tietoturvallista ja todisteellista tunnistautumistekniikkaa. Sähköisen työeläkeotteen tarjoaa maatalousyrittäjälle se eläkelaitos, jossa maatalousyrittäjä oli vakuutettu sähköisen työeläkeotteen antamishetkellä tai viimeksi sitä ennen.

Kirjallinen työeläkeote lähetetään *muulle kuin 2 momentissa tarkoitettulle sähköisen työeläkeotteen valinneelle* Suomessa asuvalle maatalousyrittäjälle kolmantena kalenterivuonna siitä päivästä lukien, kun hän on viimeksi saanut kirjallisen työeläkeotteen tai

Voimassa oleva laki

Kirjallinen työeläkeote voidaan antaa maatalousyrittäjälle myös maatalousyrittäjän pyynnöstä. Kirjallisen työeläkeotteen lähettää se eläkelaitos, jossa maatalousyrittäjä oli vakuutettu otteen lähettämivuotta edeltäneen kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

Ehdotus

käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteen verkkopalvelussa. Kirjallinen työeläkeote voidaan antaa maatalousyrittäjälle myös maatalousyrittäjän pyynnöstä. Kirjallisen työeläkeotteen lähettää se eläkelaitos, jossa maatalousyrittäjä oli vakuutettu työeläkeotteen lähettämivuotta edeltäneen kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

75 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio maatalousyrittäjän tavoite-eläkeistä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeissä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle maatalousyrittäjälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikäänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikäänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana. Tämän jälkeen arvio maatalousyrittäjän tavoite-eläkeistä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

75 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio maatalousyrittäjän tavoite-eläkeistä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeissä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle maatalousyrittäjälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikäänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikäänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana, *jollei hän ole aiemmin työeläkeotteen lähettämivuoden aikana käynyt katsomassa arviot sisältävää sähköistä työeläkeotetta verkkopalvelussa*. Tämän jälkeen arvio maatalousyrittäjän tavoite-eläkeistä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

78 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat määrätään siten kuin työntekijän eläkelain 83 §:ssä säädetään. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat vuosittain viimeistään *kahta* kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona maatalousyrittäjä täyttää 62 vuotta.

78 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat määrätään *noudattaen* työntekijän eläkelain 83 §:ää. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona maatalousyrittäjä täyttää 62 vuotta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

138 §

138 §

Sovellettavat säännökset

Sovellettavat säännökset

Tätä lakia toimeenpantaessa sovelletaan
tässä luvussa säädetyn lisäksi, mitä:

Tätä lakia toimeenpantaessa sovelletaan
tässä luvussa säädetyn lisäksi, mitä:

9) työntekijän eläkelain 209 §:ssä säädetään
tietojen eteenpäin luovuttajan vastuusta; ja
10) työntekijän eläkelain 210 §:ssä sääde-
tään tietojen antamisesta teknisen käyttöyh-
teyden avulla.

9) työntekijän eläkelain 209 §:ssä säädetään
tietojen eteenpäin luovuttajan vastuusta.
(kumotaan)

143 §

143 §

*Eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen oi-
keus saada tietoja tässä laissa säädettyjen
tehtävien toimeenpanemiseksi*

*Eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen oi-
keus saada tietoja tässä laissa säädettyjen
tehtävien toimeenpanemiseksi*

*Tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa ha-
kea teknisen käyttöyhteyden avulla tai muuten
sähköisesti ilman sen suostumusta, jonka etu-
jen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on
säädetty.*

(5 mom. kumotaan)

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

4.

Laki

merimieseläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan merimieseläkelain (1290/2006) 215 §:n 4 momentin 10 kohta sekä
muutetaan 3 §:n 2 momentin 4 kohta, 81 a §:n 1, 2 ja 4 momentti, 81 c §:n 2 momentti, 88 §:n 3 momentti, 156 §:n 2 momentti ja 215 §:n 4 momentin 9 kohta,
sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 2 momentin 4 kohta, 81 c §:n 2 momentti ja 88 §:n 3 momentti
laissa 78/2016, sekä 81 a §:n 1, 2 ja 4 momentti laissa 1457/2011, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Työeläkelait

Työeläkelait

Julkisten alojen työeläkelakeja ovat:

Julkisten alojen työeläkelakeja ovat:

4) eräiden valtakunnassa voimassa olevien valtion eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (ÅFS 54/2007).

4) eräiden valtakunnassa voimassa olevien *julkisten alojen* eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki maakuntalaki (*Ålands författningssamling 2016:76*).

81 a §

81 a §

Työeläkeotteen antaminen

Työeläkeotteen antaminen

Työeläkeote annetaan työntekijälle sähköisenä tai kirjallisena.

Työeläkeote annetaan työntekijälle sähköisenä tai kirjallisena. *Ensimmäisen kerran kirjallinen työeläkeote annetaan työntekijälle sinä vuonna, kun hän täyttää 20 vuotta. Kirjallista työeläkeotetta ei kuitenkaan anneta, jos työntekijä on 2 momentissa tarkoitetulla tavalla valinnut sähköisen työeläkeotteen tai jos hän on käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteen joko lähettämivuonna tai sitä edeltävien kahden kalenterivuoden aikana.*

Jos työntekijä haluaa työeläkeotteen vain sähköisenä, hänen on valittava sähköinen eläkeote eläkekassan sähköisessä asiointipalvelussa. Sähköiseen asiointipalveluun kirjautu-

Jos työntekijä haluaa työeläkeotteen vain sähköisenä, hänen on valittava sähköinen työeläkeote eläkelaitoksen sähköisessä asiointipalvelussa *tai käytävä katsomassa sähköinen*

misessa on käytettävä tietoturvallista ja todisteellista tunnistautumistekniikkaa. Sähköisen työeläkeotteen työntekijä saa sen eläkelaitoksen sähköisestä asiointipalvelusta, jossa työntekijän työsuhte oli vakuutettu sähköisen työeläkeotteen antamishetkellä tai viimeksi sitä ennen.

Kirjallinen työeläkeote lähetetään Suomessa asuvalle työntekijälle joka kolmas vuosi, jos työntekijä ei ole otteen lähettämisen vuonna saanut työeläkeotetta yksityisten tai julkisten alojen eläkelaitokselta. Kirjallinen työeläkeote voidaan antaa työntekijälle myös työntekijän pyynnöstä. Kirjallisen työeläkeotteen lähettää eläkekassa tai se yksityisten alojen eläkelaitos, jossa työntekijän työsuhte oli vakuutettu otteen lähettämisen vuotta edeltäneen kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

81 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio työntekijän tavoite-eläkeiästä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeiässä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle työntekijälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana. Tämän jälkeen arvio työntekijän tavoite-eläkeiästä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

työeläkeote verkkopalvelussa vähintään kolmen vuoden välein. Sähköiseen asiointipalveluun kirjautumisessa on käytettävä tietoturvallista ja todisteellista tunnistautumistekniikkaa. Sähköisen työeläkeotteen *tarjoaa työntekijälle se eläkelaitos*, jossa työntekijän työsuhte oli vakuutettu sähköisen työeläkeotteen antamishetkellä tai viimeksi sitä ennen.

Kirjallinen työeläkeote lähetetään *muulle kuin 2 momentissa tarkoitetun sähköisen työeläkeotteen valinneelle* Suomessa asuvalle työntekijälle *kolmantena kalenterivuonna siitä päivästä lukien, kun hän on viimeksi saanut kirjallisen työeläkeotteen tai käynyt katsomassa sähköisen työeläkeotteensa verkkopalvelussa.* Kirjallinen työeläkeote voidaan antaa työntekijälle myös työntekijän pyynnöstä. Kirjallisen työeläkeotteen lähettää eläkekassa tai se yksityisten alojen eläkelaitos, jossa työntekijän työsuhte oli vakuutettu työeläkeotteen lähettämisen vuotta edeltäneen kalenterivuoden lopussa tai viimeksi sitä ennen.

81 c §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio työntekijän tavoite-eläkeiästä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeiässä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle työntekijälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana, *jollei hän ole aiemmin työeläkeotteen lähettämisen vuoden aikana käynyt katsomassa arviot sisältävää sähköistä työeläkeotettaan verkkopalvelussa.* Tämän jälkeen arvio työntekijän tavoite-eläkeiästä ilmoitetaan muun työeläkeotteen antamisen yhteydessä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

88 §

88 §

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän muutokseen

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat määrätään siten kuin työntekijän eläkelain 83 §:ssä säädetään. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat vuosittain viimeistään *kahta* kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat määrätään *noudattaen* työntekijän eläkelain 83 §:ää. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta.

156 §

156 §

Eläkekassan vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä

Eläkekassan vastuu työkyvyttömyyseläkkeestä

Eläkekassa ei vastaa työkyvyttömyyseläkkeestä siltä osin kuin 1 momentissa mainittuna kahtena kalenterivuonna eläkekassassa vakuutetut tämän lain alaiset työansiot alittavat 2 094,45 euroa.

Eläkekassa ei vastaa työkyvyttömyyseläkkeestä siltä osin kuin 1 momentissa mainittuna kahtena kalenterivuonna eläkekassassa vakuutetut tämän lain alaiset työansiot alittavat 6 662,23 euroa.

215 §

215 §

Sovellettavat säännökset

Sovellettavat säännökset

Tätä lakia toimeenpantaessa sovelletaan tässä luvussa säädetyn lisäksi, mitä säädetään työntekijän eläkelain:

Tätä lakia toimeenpantaessa sovelletaan tässä luvussa säädetyn lisäksi, mitä säädetään työntekijän eläkelain:

9) 209 §:ssä tietojen eteenpäin luovuttajan vastuusta; ja

9) 209 §:ssä tietojen eteenpäin luovuttajan vastuusta.

10) 210 §:ssä tietojen antamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla.

(kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämän lain 156 §:n 2 momenttia sovelletaan työkyvyttömyyseläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on 1 päivänä tammikuuta 2024 tai sen jälkeen.

Tämän lain 156 §:n 2 momentissa mainittu rahamäärä vastaa työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004.

5.

Laki

julkisten alojen eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan julkisten alojen eläkelain (81/2016) 151 §:n 3 momentti ja 163 §,
sellaisena kuin niistä on 163 § osaksi laissa 968/2021, sekä
muutetaan 95 §:n 3 momentti, 98 §:n 3 momentti ja 115 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

95 §

95 §

*Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän
muutokseen*

*Eläketurvan sopeuttaminen yleiseen eliniän
muutokseen*

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat määrätään siten kuin työntekijän eläkelain 83 §:ssä säädetään. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat vuosittain viimeistään *kahta* kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat määrätään *noudattaen* työntekijän eläkelain 83 §:ää. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella 1 momentissa tarkoitetut ikäraajat vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona työntekijä täyttää 62 vuotta.

98 §

98 §

*Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen
vaikutus eläkkeen määrään*

*Ensisijaisen etuuden tai eläkkeen muutoksen
vaikutus eläkkeen määrään*

Eläke tarkistetaan siitä ajankohdasta, josta 1 momentissa tarkoitettu etuus myönnetään tai josta etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu. Jos eläkkeensaajalle myönnetään 97 §:ssä tarkoitettu etuus ulkomailta tai sen määrä muuttuu, eläkkeen määrä tarkistetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana Keva saa tiedon tällaisen etuuden myöntämisestä tai muuttumisesta.

Eläke tarkistetaan siitä ajankohdasta, josta 1 momentissa tarkoitettu etuus myönnetään tai josta etuuden tai tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muuttuu. Jos eläkkeensaajalle myönnetään 97 §:n 1 momentissa tarkoitettu etuus ulkomailta tai sen määrä muuttuu, eläkkeen määrä tarkistetaan sitä seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana Keva saa tiedon tällaisen etuuden myöntämisestä tai muuttumisesta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

115 §

115 §

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Tavoite-eläkeikä työeläkeotteella

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio työntekijän tavoite-eläkeiästä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeiässä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle työntekijälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana.

Työeläkeote, jossa ilmoitetaan arvio työntekijän tavoite-eläkeiästä sekä arvio hänen vanhuuseläkkeensä määrästä tavoite-eläkeiässä, lähetetään muulle kuin osittaisella varhennetulla vanhuuseläkkeellä olevalle työntekijälle viimeistään hänen alinta vanhuuseläkeikänsä tai arvioitua alinta vanhuuseläkeikänsä edeltävän kuudennen kalenterivuoden aikana, *ellei hän ole aiemmin lähettämivuoden aikana käynyt katsomassa arviot sisältävää sähköistä työeläkeotettaan verkkopalvelussa.*

151 §

151 §

Kevan oikeus saada tietoja asian ratkaisemiseksi ja lakisääteisten tehtävien toimeenpanemiseksi

Kevan oikeus saada tietoja asian ratkaisemiseksi ja lakisääteisten tehtävien toimeenpanemiseksi

Tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

(3 mom. kumotaan)

163 §

163 §

Tietojen antaminen teknisen käyttöyhteyden avulla

Tietojen antaminen teknisen käyttöyhteyden avulla

Kevalla on oikeus avata tekninen käyttöyhteys sen lisäksi, mitä tietojen antamisesta teknisellä käyttöyhteydellä säädetään julkisuuslain 29 §:n 3 momentissa:

(kumotaan)

1) lakisääteistä sosiaalivakuutusta toimeenpanevalle yhteisölle tai laitokselle henkilökisterinsä sellaisiin tietoihin, jotka sillä on tämän tai muun lain perusteella oikeus saada tehtäviensä toimeenpanoa varten;

2) EU:n sosiaaliturvan perusasetuksen tai sosiaaliturvasopimuksen mukaisten tehtävien toimeenpanosta huolehtivalle viranomaiselle

sellaisiin tietoihin, joita sillä on tämän lain 157 §:n 1 kohdan mukaan oikeus saada;

3) tämän lain 161 §:n 1 ja 2 momentissa säädetyille toimielimelle mainituissa momenteissa tarkoitettujen tietojen antamista varten;

4) henkivakuutusyhtiölle, lisäeläkesäätiöistä ja lisäeläkekassoista annetussa laissa tarkoitettulle lisäeläkesäätiölle, lisäeläkekassalle, ETA-lisäeläkesäätiölle ja ETA-lisäeläkekassalle 159 §:ssä tarkoitettuihin ryhmälisäeläketurvan hoitamista tai järjestämistä varten välttämättömiin tietoihin; ja

5) työntekijäin ryhmähenkivakuutuspoolille, Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle tai Valtiokonttorille tämän lain 160 §:ssä tarkoitettuihin tietoihin.

Kevalla on lisäksi oikeus avata tekninen käyttöyhteys julkiselle työnantajalle 153 §:ssä tarkoitetun tiedonantovelvollisuuden toteuttamiseksi. Kevalla on oikeus avata tekninen käyttöyhteys myös Eläketurvakeskukselle ja muille eläkelaitoksille tietojen antamista varten henkilölle itselleen hänen tämän lain mukaisesta eläketurvasta.

Tekninen käyttöyhteys on kuitenkin oikeus avata 161 §:n 1 ja 2 momentissa tietojen antamiseksi vain, jos tästä on 161 §:n 3 momentin mukaisesti sovittu.

Tämän pykälän perusteella avatun teknisen käyttöyhteyden avulla saa hakea myös salassa pidettäviä tietoja ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietojen pyytäjän on esitettävä käyttöyhteyden avaajalle selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

6.

Laki

Eläketurvakeskuksesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Eläketurvakeskuksesta annetun lain (397/2006) 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1263/2016, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Eläketurvakeskuksen oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan

Eläketurvakeskuksen oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan

Eläketurvakeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada toimialaansa kuuluvaan tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan tarvittavat henkilön yksilöintitiedot, tiedot työansioista ja työtuloista sekä muut tiedot tietojen antajan hoitamasta eläkevakuutuksesta ja eläke- ja muusta sosiaaliturvasta:

- 1) työeläkelaitoksilta;
- 2) Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta;
- 3) Kansaneläkelaitokselta;
- 4) Tapaturmavakuutuskeskukselta;
- 5) Liikennevakuutuskeskukselta;
- 6) lakisääteistä tapaturma- ja liikennevakuutusta hoitavalta vakuutusyhtiöltä;
- 7) Vakuutuskuntoutus VKK ry:ltä; sekä
- 8) sosiaalivakuutuksen alalla toimivalta muulta viranomaiselta tai laitokselta näiden tahojen hoitamasta eläke- ja muusta sosiaaliturvasta.

Eläketurvakeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua tilasto-, tutkimus-, kehittämistoimintaa varten tietoja seuraavasti:

1) työeläkelaitoksilta:

a) tarpeelliset henkilön yksilöintitiedot, tiedot henkilön sukupuolesta, kansalaisuudesta, ammatista, äidinkielestä, siviilisäädystä, perhesuhteista, syntymä- ja asuinpaikasta, syntymä- ja kuolinajasta sekä muut näihin rinnastettavat tilasto-, tutkimus ja kehittämistoiminnan kannalta välttämättömät tiedot;

b) tarpeelliset tiedot henkilön eläke-, etuus- tai korvaushakemuksista ja niihin sisältyvistä tiedoista, henkilölle annetuista eläke-, etuus- ja korvauspäätöksistä, henkilölle myönnettyistä eläkkeistä, etuuksista ja korvauksista ja niiden maksamisesta, henkilön eläke- tai sosiaalivakuuttamista koskevista hakemuksista ja niihin sisältyvistä tiedoista, henkilön eläke- tai sosiaalivakuuttamista koskevista ratkaisuista sekä muut välttämättömät eläke- ja sosiaaliturvaa, eläke- ja sosiaalivakuuttamista sekä näiden toimeenpanoa koskevat tiedot;

c) tarpeelliset tiedot työtulosuosituksen laskentapalvelun yrittäjälle antamasta työtulosuosituksesta ja eläkelaitoksen yrittäjälle vahvistamasta työtulosta;

d) tarpeelliset työntekijän eläkelain 198 §:n 1 momentin 2 kohdan a – c alakohdassa tarkoitetut työeläkelaitokselle eläke- tai etuusasian käsittelyä varten toimitetut henkilöä koskevat tiedot;

2) Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta, Kansaneläkelaitokselta, Tapaturmavakuutuskeskukselta, Liikennevakuutuskeskukselta, Potilasvakuutuskeskukselta, lakisääteistä tapaturma- ja liikennevakuutusta hoitavalta vakuutusyhtiöltä sekä sosiaalivakuutuksen alalla toimivalta muulta viranomaiselta tai laitokselta:

a) tarpeelliset henkilön yksilöintitiedot, tiedot henkilön sukupuolesta, kansalaisuudesta, ammatista, äidinkielestä, siviilisäädystä, perhesuhteista, syntymä- ja asuinpaikasta, syntymä- ja kuolinajasta sekä muut näihin rinnastettavat tilasto-, tutkimus ja kehittämistöiminnan kannalta välttämättömät tiedot;

b) tarpeelliset tiedot henkilön eläke-, etuus- tai korvaushakemuksista ja niihin sisältyvistä tiedoista, henkilölle annetuista eläke-, etuus- ja korvauspäätöksistä, henkilölle myönnettyistä eläkkeistä, etuuksista ja korvauksista ja niiden maksamisesta, henkilön eläke- tai sosiaalivakuuttamista koskevista hakemuksista ja niihin sisältyvistä tiedoista, henkilön eläke- tai sosiaalivakuuttamista koskevista ratkaisuista sekä muut välttämättömät eläke- ja sosiaaliturvaa, eläke- ja sosiaalivakuuttamista sekä näiden toimeenpanoa koskevat tiedot;

c) tarpeelliset tiedot henkilön diagnoosin nimestä ja sairausluokituksen koodista;

3) Verohallinnolta:

a) tarpeelliset henkilön yksilöintitiedot, tiedot henkilön sukupuolesta, kansalaisuudesta, ammatista, äidinkielestä, siviilisäädystä, perhesuhteista, syntymä- ja asuinpaikasta, syntymä- ja kuolinajasta sekä muut näihin rinnastettavat tilasto-, tutkimus ja kehittämistöiminnan kannalta välttämättömät tiedot;

b) tarpeelliset tiedot henkilön työansioista ja työtuloista, työskentelyn ajankohdasta ja määrästä, työskentelyn koko- tai osa-aikaisuudesta sekä ajanjaksoista, jolloin henkilö on ollut poissa työstä;

c) tarpeelliset tiedot henkilön omaan yrittäjätöimintään perustuvasta ansio- ja pääomatulosta sekä yrittäjätöiminnan muodosta, liikevaihdosta ja muista yrittäjätöiminnan laajuutta kuvaavista seikoista;

d) tarpeelliset tiedot henkilön eläkkeistä ja sosiaaliturvaetuuksista;

4) Finanssivalvonnan etuudensaajarekisteriin sisältyvät:

a) tarpeelliset henkilön yksilöintitiedot, tiedot henkilön sukupuolesta, kansalaisuudesta, ammatista, äidinkielestä, siviilisäädystä, perhesuhteista, syntymä- ja asuinpaikasta, syntymä- ja kuolinajasta sekä muut näihin rinnastettavat tilasto-, tutkimus ja kehittämistoiminnan kannalta välttämättömät tiedot;

b) tarpeelliset työttömyysturvaa ja vuorotellukorvauksia koskevat tiedot; sekä

5) Digi- ja väestötietovirastolta tarpeelliset henkilön yksilöintitiedot, tiedot henkilön sukupuolesta, kansalaisuudesta, äidinkielestä, siviilisäädystä, perhesuhteista, syntymä- ja asuinpaikasta, syntymä- ja kuolinajasta sekä muut näihin rinnastettavat tilasto-, tutkimus ja kehittämistoiminnan kannalta välttämättömät tiedot.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

7.

Laki

maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain 5 ja 54 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) 5 §:n 2 momentti ja 54 §:n 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

5 §

Vakuuttamisvelvollisuus

Vakuuttamisvelvollisuus

Apurahansaajalle, jolle vahvistetaan maatalousyrittäjän eläkelain 10 a §:n mukainen vakuutus, vahvistetaan samalla samalle ajalle ja samasta apurahansaajan työstä myös tämän lain mukainen vakuutus. Vastaavasti tämän lain mukaista vakuutusta jatketaan sellaisella apurahansaajalla, jonka maatalousyrittäjän eläkelain mukaista vakuutusta jatketaan keskeytyksen jälkeen mainitun lain 10 c §:n 2 momentin mukaisesti. Jos apurahansaajan maatalousyrittäjän eläkelain mukaisen vakuutuksen voimassaoloaikaa tarkistetaan mainitun lain 10 d §:n mukaisen yhdistämisen johdosta, myös tämän lain mukaisen vakuutuksen voimassaoloaikaa tarkistetaan vastaavasti.

Apurahansaajalle, jolle vahvistetaan maatalousyrittäjän eläkelain 10 a §:n mukainen vakuutus, vahvistetaan samalla samalle ajalle ja samasta apurahansaajan työstä myös tämän lain mukainen vakuutus. Vastaavasti tämän lain mukaista vakuutusta jatketaan sellaisen apurahansaajan osalta, jonka maatalousyrittäjän eläkelain mukaista vakuutusta jatketaan keskeytyksen jälkeen mainitun lain 10 c §:n 2 momentin mukaisesti. Jos apurahansaajan maatalousyrittäjän eläkelain mukaisen vakuutuksen voimassaoloaikaa tarkistetaan mainitun lain 10 d §:n mukaisen yhdistämisen johdosta, myös tämän lain mukaisen vakuutuksen voimassaoloaikaa tarkistetaan vastaavasti. *Jos apurahansaajan maatalousyrittäjän eläkelain mukaisen vakuutuksen voimassaoloaikaa tarkistetaan mainitun lain 10 g §:n mukaisesti, myös tämän lain mukaisen vakuutuksen voimassaoloaikaa tarkistetaan vastaavasti.*

Voimassa oleva laki

54 §

Oikeus tapaturmaeläkkeeseen

Sen lisäksi, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, maatalousyrittäjän työkyvyn heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon hänen maatalousyrittäjän eläkelain mukainen työtulonsa, joka on voimassa vahinkotapahtuman jälkeen. Jos maatalousyrittäjän työkyvyn arvioidaan heikentyneen maatalousyrittäjätöissä, maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta toistaiseksi myönnettävään tapaturmaeläkkeeseen, mikäli mainittua työtuloa ei ole pienennetty vahinkotapahtuman jälkeen.

Ehdotus

54 §

Oikeus tapaturmaeläkkeeseen

Sen lisäksi, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, maatalousyrittäjän työkyvyn heikentymistä arvioitaessa otetaan huomioon hänen maatalousyrittäjän eläkelain mukainen työtulonsa, joka on voimassa vahinkotapahtuman jälkeen. Jos maatalousyrittäjän työkyvyn arvioidaan heikentyneen maatalousyrittäjätöissä, maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta toistaiseksi myönnettävään tapaturmaeläkkeeseen, jos mainittua työtuloa ei ole pienennetty vahinkotapahtuman jälkeen. *Mitä edellä säädetään työkyvyn heikentymisen arvioimisesta ja työtulon pienentämisestä, noudatetaan myös apurahansaajaan, jos apurahalla työskentely on vahingon johdosta vähentynyt vähintään 20 prosenttia.*

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

8.

Laki

valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain 1 ja 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) 1 §:n 7 kohta, ja 9 §:n 3 momentti sellaisina kuin ne ovat 1 §:n 7 kohta laissa 458/2020 ja 9 §:n 3 momentti laissa 1190/2007, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Tässä laissa säädetään alle kolmivuotiaan lapsen hoidon ja opintojen ajalta karttuvasta etuudesta. Etuus maksetaan myönnettäessä eläkettä alla mainittujen lakien nojalla:

7) eräiden valtakunnassa voimassa olevien valtion eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (ÅFS 54/2007).

9 §

Edellä 2 ja 3 §:ssä säädettyt rahamäärät vastaavat työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004. Rahamäärät tarkistetaan laskentahetken tasoon mainitulla palkkakertoimella.

Ehdotus

1 §

Tässä laissa säädetään alle kolmivuotiaan lapsen hoidon ja opintojen ajalta karttuvasta etuudesta. Etuus maksetaan myönnettäessä eläkettä alla mainittujen lakien nojalla:

7) eräiden valtakunnassa voimassa olevien *julkisten alojen* eläkkeitä koskevien säännösten soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnassa annettu maakuntalaki (*Ålands författningssamling 2016:76*).

9 §

Edellä 2, 3 ja 4 §:ssä säädettyt rahamäärät vastaavat työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetun palkkakertoimen arvoa yksi (1,000) vuonna 2004. Rahamäärät tarkistetaan laskentahetken tasoon mainitulla palkkakertoimella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .